

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Як робяцца тыя выбары

Анатомія элегантных перамог. Піша Юрась Бусел. Старонка 4.

Нафта вярнулася да старых цэнаў

Нафтавыя кампаніі прымусілі падзяліцца зь Беларусью прыбыткамі. Старонка 10.

БНФ сказаў Мілінкевічу «Бывай»

АГП і левыя тое зрабілі яшчэ раней. Мілінкевіч партыйным лідэрам: «Дыктатуру без адзінага лідэра ніхто яшчэ не перамагаў». Старонка 11.

Беларускі дом ля Вострай брамы

У аўторак у Вільні адчыніўся Беларускі дом правоў чалавека. Старонка 12.

Чаго ня (ні) зробіш дзеля літаратуры

Алесь Аркуш прапанаваў дзесяці паэткам зыняцца для часопісу «Калосьсе» аголенымі. Старонка 19.

Гісторыя беларускіх грошай

Роўна 300 гадоў таму была адбітая апошняя манэта Вялікага Княства Літоўскага. Гутарка са Зымітром Гулецкім. Старонка 34.

Газэтка дзеткам

Старонка 44.

ЮЛІЯ ДАРАДЦЕВІЧ

Грамніцы

Грамніцы — палавіна зіміцы. 2 лютага — каталіцкія, 15-га — праваслаўныя Грамніцы.

люстра дзён

Як робяцца выбары	4
«Галасы ў Сухараве ніхто толкам не лічыў»	7
Зыміцер Бабіцкі: «На мне сыштэма дала збой»	8
Нафта для Беларусі вярнулася да старых цэнаў	10
Масква распачала цкаваньне Лукашэнкі	10
Партыя БНФ кажа Мілінкевічу «бытай»	11
Беларускі дом ля Вострай брамы	12
Вайтовіч заснаваў чарговы рух	12
«А паперадзе калёны, абняўшыся, ідуць Паўлічэнка і Бандарэнка»	13
Упершыню за пяць гадоў вырасла стаўка рэфінансаванья	14
Сёлета заробкі расыці ня будуць	14
Аргкамітэт па адзначэнні Дня Волі	14
КДБ раскрыў татальнью карупцыю ў гандлі лесам	14
Мілінкевіча палохаюць забаронай на выезд	14
Лукашэнка ўзнагародзіў кірауніка банкаў «Райфайзэн»	14
Расейскія тэлеканалы паказалі кадры са «Звычайнага презыдэнта»	14
Расейцы пусьцяць нафту міма Беларусі	14
Цэны на жыльльё імкліва растуць	15
Хроніка	22

камэнтары

Барыс Тумар. На здароўе	11
Віталь Тарас. Кветкі для правадыра	16
Павал Севярынец. Сабачае шчасьце	22
аб усім патроху	
Чаго ня (ні) зробіш дзеля літаратуры	19
комікс	
Бульбман і бульбаход	24
мы самі	
Дзякую за ахвяраваньні	25
культура	
Радавы Лябёдушкін стаў дзяўчынай	39
Кнігі самай беларускамоўнай супрацоўніцы Нацбібліятэкі і самага габрэйскага беларускага пісьменніка	39
Для тых, хто не прызнае афіцыйны погляд на гісторыю	39
Дні габрэйскай кнігі і фатаграфіі	40
Фэстываль праваслаўных съпеваў	40
газэтка дзеткам	
Як Дзед Мароз новае съвята прыдумаў	44

газэтка дзеткам

Як Дзед Мароз новае съвята прыдумаў

Хельсынскаму камітэту вярнулі офіс

Беларускаму Хельсынскаму камітэту яшчэ на год падоўжылі дамову на аренду памяшканья на вуліцы Лібнэхта, 68. Гэта стала магчымым пасля таго, як старшыня БХК Тацяна Процька ў сераду сустрэлася з прадстаўніком галоўнага гаспадарчага ўпраўлення кірауніцтва справаў презыдэнта Міхайлам Бяляевым. Раней БХК быў вымушаны пакінуць офісны будынак, цяпер чакаецца вяртаньне праваабаронцаў у старыя сцены.

Аглядальнікі ставяць гэты крок у адзін шэраг з адступленьнем уладаў перад галадоўкамі пратэстантаў і каталікоў, забастоўкамі рабочых, якім не выплачвалі заробкі. Таксама адзначаецца, што Эўропа і ЗША выступілі з рэзкай крытыкай рашэння пра высыланье апошній легальнай праваабарончай організацыі, якая дзейнічала на нацыянальным узроўні.

«Наша Ніва» такой ласкі ўладаў пакуль не дачакала.

Зыміцер Панкавец

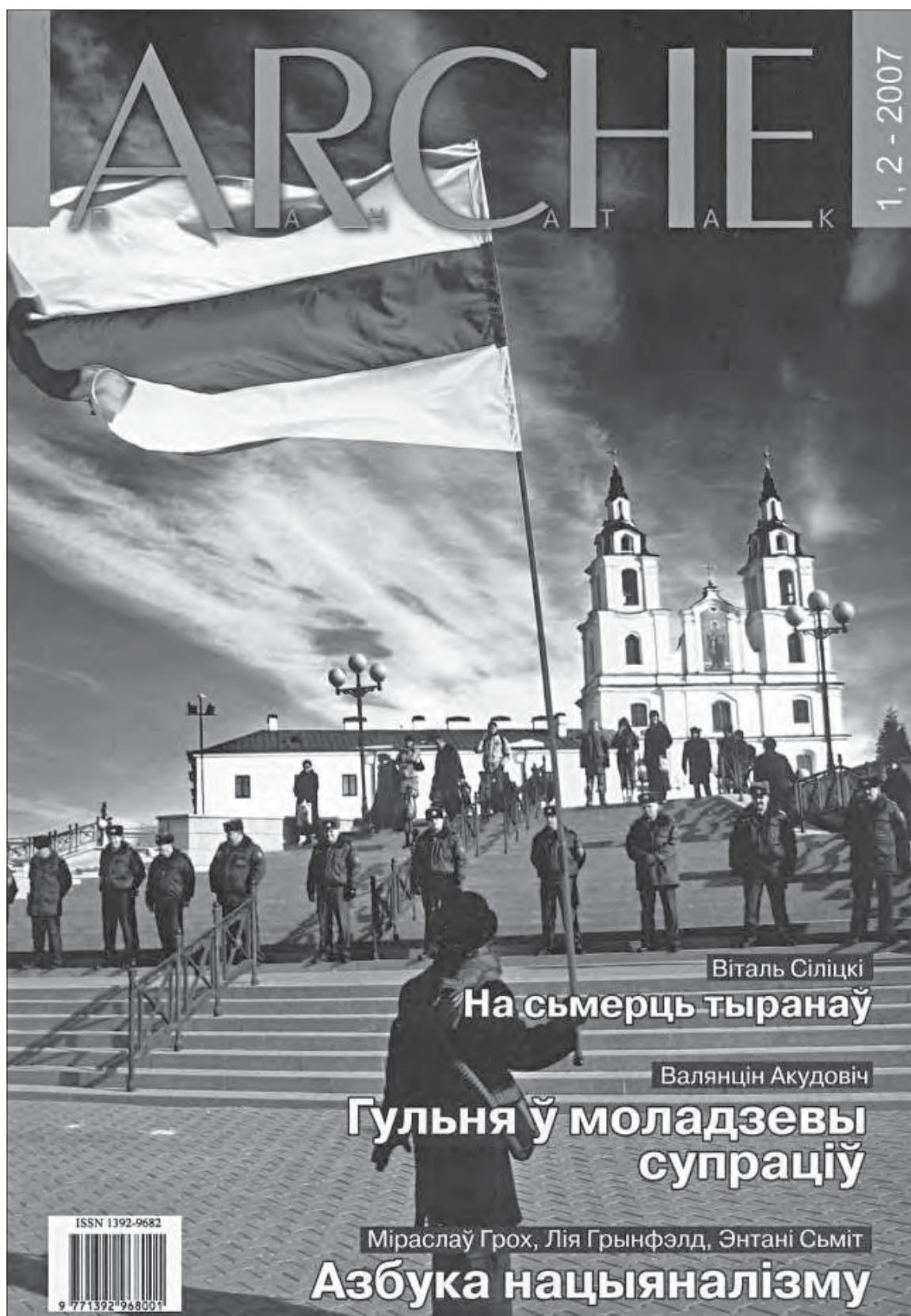
ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Дзень съвятога Канстанціна

13 лютага ў Доме літаратара а 19:00 адбудзеца літаратурна-музычная імпрэза «Дзень съвятога Валянціна». Арганізаторам вечарыны выступіла Партыя БНФ. Нагода для вечарыны трайная: выхад новага альбому Сержку Сокалава-Воюша «Песьні лісоўчыкаў», дзень нараджэння Кастуся Каліноўскага (2 лютага), а таксама Дзень съвятога Валянціна (14 лютага). Адсюль такая назва. Усе выступоўцы, тым ці іншым чынам, павінны ўзгадаць імя Кастуся Каліноўскага. На імпрэзе плянуеца ўздел барда Зымітра Бартосіка, пісьменнікаў Уладзімера Арлова, паэта Анатоля Івашчанкі ды іншых творцаў. Уваход вольны.

К
Мары

Пытайцеся ў распаўсюднікаў новы нумар

ISSN 1392-9682

9 771392 968001

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 00345

Як робяцца выбары

Гісторыя аднаго ўчастку. Піша Юрась Бусел.

Быць назіральнікам на выбарах у Беларусі — цалкам няўдзячная справа. Першапачатковай мэтай такога палітычнага назіраньня ёсьць адсочванье дэмакратычнага працэсу выбараў, не дапушчэнне парушэнняў з боку чальцоў выбарчай камісіі ды магчымасьць ад самага пачатку (запічатванине скрынак для галасаваньня) да самага канца (падлік галасоў) назіраньня працэс выяўлення волі народу. А на самрэч адбываеца наступнае: бавіш на ўчастку для галасаваньня цэлы дзень амаль безвынікова. Кажу «амаль», бо галоўным вынікам назіраньня за выбарамі ў Беларусі (а ў дадзеным выпадку — за так званымі выбарамі ў мясцовыя саветы дэпутатаў ХХV скліканья) ёсьць чарговая магчымасьць упэўніцца ў адсутнасці інстытуту выбараў, а як наступства — дэмакратыі ў Беларусі.

Аднадзённы прыступ мабільнасці

Адразу хацелася б адзначыць, што ад самага пачатку назіраньне за выбарамі ў адпаведнасці з прыстасаваным да патрэбаў сёньняшніх улады заканадаўствам губляе усялякі сэнс, бо ў Беларусі выбары адбываюцца не ў адзін дзень, як тое належыць, а расцягваюцца ажно на шэсцьць. Чыноўнікі сцьвярджаюць, што інстытут датэрміновага галасаваньня існуе шмат у якіх дэмакратычных краінах. Ды толькі гэтыя «дасьведчаныя» асобы забываюць адзначыць, колькі грамадзян тae цi іншае краіны ў выніку галасуюць да тэрмінова: звычайна гэта 1—2 адсоткі выбаршчыкаў, якія НАСАМРЭЧ нязадольныя прыйсці на выбары ўчастак у дзень галасаваньня і скарыстаць сваё грамадзянскае права.

Нават у таталітарным СССР, каб прагаласаваць датэрмінова, трэ' было сабраць стос папераў і абронтуваць прычыну сваёй немагчымасьці прыйсці на ўчастак непасрэдна ў дзень выбараў.

У Беларусі гэтая лічба вось ужо колькі год на самых розных выбарчых кампаніях вагаеца ад 20 да 40 адсоткаў па розных абласцях краіны (і гэта паводле афіцыйных звестак!). Адка-

жыце сабе толькі на адно пытаньне: «Куды траціна беларусаў заўсёды зъяджае ў дзень выбараў, што іншыя не маюць магчымасьці наведаць свой участак менавіта тады?» — і вы адразу зразумееце, што такое сёньня дэмакратыя па-беларуску.

Нават у сёньняшнім антыдэмакратычным Выбарчым кодэксе пропісаны (арт. 53): «Выбаршчык, удзельнік рэфэрэндуму, які **ня мае магчымасьці ў дзень выбараў**, рэфэрэндуму знаходзіцца па месцы жыхарства, **мае права** не раней за 5 дзён да выбараў, рэфэрэндуму **ва ўмовах, якія выключаюць кантроль за ягоным волевывялением**, запоўніць у памяшканыні ўчастковай камісіі бюлетэнь і апусціць яго ў скрыню для галасаваньня **выбаршчыкаў**, удзельнікаў рэфэрэндуму, якія будуть **адсутнічаць у дзень выбараў**, рэфэрэндуму **на месцы жыхарства**».

Выходзіць, кожны раз у дзень выбараў кали двух-трох мільёнаў чалавек па ўсёй краіне зъяджае з месца свайго жыхарства. А як патлумачыць датэрміновае галасаваньне (у першы ж дзень «датэрміноўшчыны»!) цэльных вайсковых частак і фармаванняў: хіба салдаты таксама ў дзень выбараў пакідаюць свае казармы і кудысь мігруюць? Неверагодны аднадзённы прыступ мабільнасці...

«Навошта вам гэта?»

На гэты раз мне «пашчасціла» назіраньне выяўленыне волі маіх суседзяў — жыхароў 6-га мікрараёну гораду Маладэчна па Крынічнай выбарчай акрузе №18. Ад самага ранку актыўнасць грамадзян была адносна невысокая. Гэта і зразумела: каму ж хочацца ў выходны дзень а 8-й раніцы валачыся на той участак?! Для мяне гэта сталася добрай магчымасцю пагутарыць са старшыней выбарчай камісіі і, як раілі старажылы назіральніцкае справы, «усталяваць зь ёю сяброўскую адносіны». Найперш мяне як назіральніка цікавіла: 1. Агульная колькасць выбаршчыкаў на ўчастку. 2. Колькасць бюлетэніў для галасаваньня, атрыманых камісіяй. 3. Колькасць грамадзян, якія датэрмінова прагала-

савалі на гэтым участку. 4. Колькасць выбаршчыкаў, якія звязрнуліся з просьбай прагаласаваць па месцы жыхарства.

Здавалася б, што таемнага ў адказах на тыя цалкам законныя пытаньні? Але адказы на іх былі прыкладна наступнымі: 1. «Гэтай лічбы я называю не могу...» 2. «Колькасць бюлетэніў *дасціковая*. Выдаю чальцам выбарчай камісіі па меры неабходнасці...» 3. «А навошта вам? Гэтыя лічбы вы атрымаеце ў выніковым пратаколе...» 4. «Не могу называць дакладна: гэтая лічба ўвесь час мяняецца...»

Вось так для мяне пачаліся гульні ў выбары ў той дзень. Дарэчы, пытаньне «А навошта вам гэта?» гучала кожны раз, як назіральнікі звязрталіся да старшыні ці сакратара камісіі.

Паводле закону, назіральнік мае права (арт. 13 ВКРБ) «атрымоўваць інфармацыю пра вынікі падліку галасоў і складаныні пратаколаў». На жаль, Выбарчы кодэкс не тлумачыць непасрэднай працэдуры «атрымання інфармацыі» назіральнікамі. Ды колькі дэмакратычныя сілы ня біліся (у тым ліку дэмакратычныя дэпутаты Нацыянальнага сходу Фралоў, Скрабец ды Парфіновіч), зъяненіні ў Выбарческага заканадаўства ўнесеныя не былі.

І чарговы раз, цяпер са старонак незалежнае прэсы, пытаю: а што сакрэтнага ў той інфармацыі, якую просіць назіральнікі? Калі ўсё адкрыта, дэмакратычна, законна і сумленна, чаму хаваеца інфармацыя?

Мэтад «прастайлена палачак»

...На працягу дня галасаваньня былі заўважаныя парушэнні заканадаўства, але адносна невялікія: выбаршчыкі ўдвох заходзілі ў кабінкі для галасаваньня (звычайна мужык і жонка), але амаль кожны раз іх папярэджвалі чальцы камісіі; некалькі чалавек рабілі свой выбар не ў кабінках для галасаваньня; кандыдат ад улады (юрист райвыканкаму, сп. Зубрыцкі) некалькі разоў зъяўляўся на ўчастку, што можа быць расцэнена як агітацыя ў дзень выбараў, асабліва ўлічваючы той факт, што ён не галасаваў па гэтай акрузе, бо не пропісаны там. Таксама цікавы той факт, што ў бюлетэні-ўзоры (прыклад для тых, хто сам ня можа ўціміць, дзе паставіць «галач-

Падлік галасоў у Сухараўскай акруже.

Працяг са старонкі 4.

ку»), той самы знак («V») стаяў насупраць прозвішча спадара Зубрыцкага. Адзінае, што заставалася назіральнікам рабіць 14 студзеня, гэта пісаць заявы і пратаколы (у першую чаргу на адмову старшыні камісіі даць дадзенныя па датэрміновым галасаваньні) ды бесъперапынна, на працягу 12 гадзін, лічыць колькасць людзей, якія прагласавалі на іх вачах.

Вось так і сядзелі назіральнікі, прастаўляючы на асобным аркушы паперы палачку за палачкай у радок кожны раз, як выбаршчыкі кіне запоўнены бюлётэнь у скрыню. «Глупства!» — скажаце вы. Але гэта адзіная магчымасць для назіральнікаў падлічыць колькасць тых, хто галасаваў у дзень выбараў 14 чысла і як вынік — датэрмінова. Хоць у прыватнай гутарцы старшыня камісіі ўсё ж такі выдала лічбу — 27,5%. Аднак нават пры такой лічбе, паводле падліку назіральнікаў (зыходзячы з методы «прастастаўлення палачак»), лічба «датэрміноўшчыны» ў паўтара разы вышэйшая за названую.

Трэба таксама адзначыць, што разам зь незалежнымі назіральнікамі — пераважна даверанымі асобамі кандыдатаў у дэпутаты (у нашым выпадку дакладней гаварыць пра кандыдата ў адзіночным ліку, бо па ўсім Маладечнскім раёне, а гэта 40 акругаў, ці калі 110 тыс. выбаршчыкаў, балітавалася толькі адна прадстаўніца супольнасці «За Маладечна» і руху «За свабоду» Найдзіч Марыны) — на некаторых участках у якасці назіральнікаў знаходзіліся прадстаўнікі райвыканкаму. Але акрамя таго, як чыніць перашкоды незалежным назіральнікам, яны нічога не рабілі.

Былі выпадкі, калі некаторыя выбаршчыкі спрабавалі выйсці зь бюлётэнем з участку, каб на першым паверсе паглядзець інфармацыю на стендзе пра кандыдату у дэпутаты. (А што рабіць, калі ўсю інфармацыю пра кандыдату прыбрали на толькі непасрэдна з участку для галасаванья, але нават з другога паверху школы, дзе той месцыціўся?..) Але ж пільныя чальцы камісіі не давалі такім палітычна неадукаваным грамадзянам вынесці бюлётэнь з участку, хоць бы і на некалькі хвілінаў. Адзін раз за маладой дзяўчынай пабег міліцыянт і вярнуў яе да скрыні для галасаванья... А з акта-

вой залі даносіўся галасок маленькай дзяўчынкі, якая сціпала вельмі вясёлу песьнёшку:

Моя армия самая сильная,
Моя армия самая смелая,
Моя армия самая добрая,
Моя армия самая-самая...

Простая арытметыка часу

Наступі час падліку галасоў (не перашкодзіла б і тут дадаць прыкмету «так званага» да слова «падліку»). Сталы, куды скідалі ўсё бюлётэні, адсунулі ад месца, дзе знаходзіліся назіральнікі, на 10 мэтраў, не дазваляючы назіральнікам набліжацца да чальцоў выбарчай камісіі: маўляў, перашкаджаеце працэсу падліку галасоў. Пры спробе зініць частку працэсу падліку галасоў на відэакамеру мабільнага тэлефона назіральніца ад райвыканкаму паскардзілася старшыні камісіі на дзейнасць «оппозіціонных наблюдателей». Старшыня на працягу 20 хвілінаў пагражала выклікаць ахову, выставіць «неугодных» назіральнікаў за перашкоду падліку, тэлефанавала ў «вышэйшыя інстанцыі»: аргументацыяй было тое, што ў выбарчым Кодэксе не напісана, што назіральнікам дазваляеца карыстацца відэа- і фотапрыстасаваньнямі. Але ж, паважаная спн. Кокаш, там не напісана і адваротнага.

Усе заўвагі на працягу падліку галасоў сыходзілі толькі ад старшыні выбарчай камісіі спн. Кокаш: больш ніхто з шараговых чальцоў камісіі не выказваў анікага нездадавальнення дзеяннямі назіральнікаў. На маё пытанье: «Каму яшчэ, акрамя старшыні камісіі, я перашкаджаю падлічваць галасы?» чальцы выбарчай камісіі — усе дарослыя людзі, паважаныя настаўнікі — апусцілі вочы долу... Пра тое, што ніхто не выказваў таксама і абурэнням наконт паводзінай старшыні камісіі, думаю, гаварыць ня трэба. Дзякую, як кажуць, і на гэтым.

Падлік галасоў засягнуўся на чатыры гадзіны (з восьмай да пачатку на першую) зь невядомых прычынай. За

гэты час старшыня камісіі пасыпела прафіляктычна выклікаць міліцыянтаў (зайшоў нейкі паважны, афіцэрскага званыня дзядзька і спытаў, ці ўсё праходзіць спакойна і ці німа перашкодаў для «нармальнае працы»), разоў дзесьціць правесыці тэлефонныя перамовы невядома з кім; увесь час па некалькі разоў пералічвалі бюлётэні, было чуваць пра нейкія несупадзеныні ў падліку... За той самы час прадстаўнік дэмакратычнае супольнасці, які таксама быў назіральнікам, толькі на ўчастку ў Менску, пасыпей: а) адбыць увесь час падліку галасоў на сваім участку ў Менску; б) атрымаць некалькі папярэджаньняў за «перашкоду працэсу падліку галасоў» (гэта пры жаданні на свае ўласныя вочы а не з-за сыпінаў чальцоў камісіі, назіраць увесь «процесс»); в) дачакацца афіцыйнага пратаколу; г) прыехаць за 80 кіляметраў у Маладечна, каб падтрымаць Марыну Найдзіч, ды д) паўгадзіны правесыці ў нашым горадзе.

Дарэчы, на пытанье: «Чаму так доўга і марудна ідзе падлік галасоў, і ў чым прычына засягваньня працэсу?» мы, назіральнікі, адказу не атрымалі. І гэта чарговы раз дае падставу думачы, што ня ўсё на гэтых выбарах, а ў прыватнасці па гэтай акрузе, на гэтым участку было «чыста». Толькі на пачатку новага дня, ужо 15 студзеня а 00:10, пратакол быў вывшэшаны для ўсэагульнага карыстаньня, як тое мае быць у адпаведнасці з заканадаўствам. А ў пратаколе лічбы кажуць самі за сябе: адразу відавочна, зь якіх лічбовых крыніцаў таму ці іншаму кандыдату можна было «злыць» галасы (гл. табліцу).

Магчыма, і «злыўца» нічога было не патрэбна: у запасе ж было пяць дзён «датэрміноўшчыны»! А ў прыведзенай табліцы асабліва выклікае здзіўленыне лічба «170» — неспрапоўдныя бюлётэні. Гэта прытым, што ў сярэднім (паводле звестак, прыведзеных раённай выбарчай камісіяй) на 40 участках колькасць неспрапоўдных бюлётэніў склада 60,1 штук. А розніца паміж дэмакратычным

Назоў і нумар акругі	Прозвішча кандыдата	Колькасць выбаршчыкаў, улучаных у сьпісы	Прынялі ўдзел у выбарах	Галасавалі		
				За	Супраць	Несрапроўдныя
Крынічны №18	Зубрыцкі С.У.	2913	2197	871	Супраць усіх 361	170
	Найдзіч М.А.			795		

кандыдатам і кандыдатам ад улады склала 76 галасоў, ці (калі браць за базу колькасць выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзелу галасаваньні) — 3,4%. Вось і ўся арытмэтыка.

А як у іх?..

Са мною на участку ў якасці незалежнага назіральніка знаходзілася

жанчына, якой давялося прысутнічаць у якасці замежнага назіральніка на прэзыдэнцкіх выбарах у Польшчы. Дык там назіральнікаў на кожным участку, бадай, болей, чым сябраў выбарчай камісіі. І стаць назіральнікі не пасрэдна каля стала для падліку галасоў і сочыць за кожным бюлетэнем. Ды пры гэтым усё афіцыйна здымаеца на

відэа- і фатастужку. Калі ў кагосьці з прысутных узьнікае неікі сумнёў у праце падліку галасоў, яму прапаноўваюць самому перагледзець стосы бюлетэніяў. Ці ня гэта ёсьць дэмакратыя? І гэтак адбываецца ня недзе за акінам, а ў суседній Польшчы...

Ды толькі гэта гісторыя зусім іншага участку...

«Галасы ў Сухараве ніхто толкам не лічыў»

Съведцаць Але́сь Лагвінец і Ка́рэн А́копаў.

Незалежныя кандыдаты Але́сь Лагвінец ды Ка́рэн А́копаў балітаваліся ў 27-й Сухаравскай выбарчай акрузе. Іхнімі высілкамі было арганізаваць незалежнае назіранье за выбарамі, якое ахапіла ўсе 11 выбарчых участкаў. Назіральнікі, сярод якіх быў і сп. А́копаў, адзначалі шматлікія парушэнні выбарчага заканадаўства. Вось толькі найболыш красамоўныя факты, зафіксаваныя падчас мясцовых выбараў у 27-й акрузе.

На пачатку кампаніі колькасць афіцыйна зарэгістраваных выбарцаў складала 20 808 чалавек. Паводле выніковых пратаколаў гэтая лічба склала 23 228 чалавек. Паказальна, што «прырост» адбыўся за кошт тых участкаў, дзе ад сакавіка мінулага году практична не адбывалася засяленыне новых дамоў.

Яшчэ ў лістападзе мінулага году сп. Лагвінец з'яўляўся ў увагу ЦВК, гарвыканкаму ды кіраўніку адміністрацыі Фрунзенскага раёну на значна заніжаную колькасць выбарцаў у Фрунзенскім раёне і асабліва ў Сухаравскай акрузе, аднак безвынікова.

Сп. А́копаў мяркуе, што ма-ніпуляцыі зь няўлічанымі выбарцамі маглі бытаваць практыкаўца падчас апошніх прэзыдэнцкіх выбараў. Пра-

гэта ўскосна съведцаць наступныя факты: на некаторых участках агульная колькасць афіцыйна зарэгістраваных выбарцаў цалкам супадае з колькасцю грамадзянаў, што прагаласавалі тут на апошніх прэзыдэнцкіх выбарах.

Датэрмінова прагаласавала 45% выбарцаў 27-й акругі (амаль кожны другі выбарца), на 1-м участку — 67%.

Блытаніна зь лічбамі ў выніковых пратаколах, зафіксаваная назіральнікамі на 9-ці з 11-ці участкаў. Па выніках тых жа пратаколаў, у Сухаравскай акрузе прынялі ўдзел 13 166 чалавек, а выкарыстаных бюлетэніяў налічылі 12 890 (што таксама адпострэвана ў пратаколах). Такім чынам, няўлічанымі апынуліся 271 голос выбарцаў дадзенай акругі.

На 1-м і 5-м участках чальцы камісіі вусна пры съведцах паведамлялі колькасць афіцыйна зарэгістраваных выбарцаў. У пратаколах, падпісаных старшинам і чальцамі камісіі, гэтыя лічбы значна розніліся. Напрыклад, на 5-м участку «вусная» лічба склала 2807 чалавек супраць 2270 «пратакольных» выбарцаў.

За Алея Лагвінца, паводле афіцыйных звестак, прагаласавалі 654 чалавекі, пры тым, што за яго сабралі 951 подпіс.

Амаль на кожным участку колькасць атрыманых бюлетэніяў была меншай за колькасць зарэгістраваных выбарцаў. На думку незалежных кандыдатаў, улады ад пачатку прагнавалі нізкую яўку грамадзянаў на выбараў.

У мясцовым друку амаль не асьвятлялася тэма новай формы бюлетэніяў, што, на думку К. А́копава, спрычынілася да зьяўленняня вялікай колькасці несапраўдных і сапсаваных бюлетэніяў.

14 студзеня на свой дзень народзінаў Алея Лагвінца атрымаў ад калегі ў падарунак выбарчы бюлетэн з «птушачкай» супраць свайго прозвішча. Але на tym участку ў выніковым пратаколе з'яўніліся дацумэнту не адзначылі, і колькасць выдадзеных бюлетэніяў «супала» з колькасцю выцягнутых са скрыні.

У часе гэтых выбараў А. Лагвінцу было вынесена папярэджанье за нібыта няправільную аплату выдаткаў на выраб агітацыйных матэрыялаў, хаця ён адмаўляе якія-коштвец парушэнні са свайго боку, бо размова ішла пра ўлёткі руху «За свабоду». За гэта яго маглі зняць з выбараў. Калі адказнасць за распаўсюд гэтых улётак узяў на сябе А́копаў, то зь яго запатрабавалі тлумачэнні, але

папярэджанье ня вынеслы.

Старшыні ўсіх участкаў акругі са спасылкай на закон адмовіліся пісьмова паведаміць пра колькасць атрыманых бюлетэніяў, агульную колькасць грамадзянаў, унесеных у сьпісы выбарцаў, а таксама лічбы датэрміновага галасавання. На 2-м выбарчым участку паразілі з'яўнуцца ў вышэйшыя інстанцыі, спаслаўшыся на адсутнасць такіх паўнамоцтваў. При гэтым незалежныя кандыдаты таксама кіраваўся законам — арт. 34 Канстытуцыі, якія гарантуе права на атрыманье інфармацыі, арт. 13 і 74 Выбарчага кодэску, якія гарантуюць галоснасць пры падрыхтоўцы і правядзенні выбараў і права кандыдатаў у дэпутаты на атрыманье неабходнай інфармацыі.

Нават нязначная прысутнасць незалежных назіральнікаў моцна нэрвую ўлады. Прыклад назірання ў 27-й акрузе съведчыць, што недарэмна. К. А́копаў кажа: «Мала проста ўдзельніцаць у выбараў ды потым паказальна з'яўніцца». Па яго словам, галоўной задачай незалежнага грамадзтва факталягічна выяўляць сутнасць улады, якая найболыш яскрава прайяўляеца ў часе выбараў. А таму трэба працягваць працу да апошняга.

А. Лагвінец скіраваў у Цэнтар выбаркам скаругу, аднак там яго перанакіравалі ў тэрытарыяльную ды акруговую камісію, якія 15 студзеня не працавалі. Паводле закону, на прыём скаругі адводзіцца наступныя па выбараў дзень. Цяпер ён рыхтуе адпаведны зварот у пракуратуру.

Запісаў Сямён Печанко

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Зыміцер Бабіцкі: На мне систэма дала збой

Паводле інфармацыі, якая прайшла адразу пасля галасавання, на выбарах дэпутатаў у барысаўскі гарсавет перамогу атрымаў эканаміст Зыміцер Бабіцкі, але літаральна праз два дні высвітлілася, што па афіцыйных дадзеных на 22 галасы перамог яго канкурэнт. Зыміцер Бабіцкі робіць уражанье ўрэйпейскага палітыка. У яго ёсьць праграма, з якой ён сёлета насуперак усім злыбедам амаль атрымаў перамогу на мясцовых выбарах. Па адукацыі ён чыноўнік, пасля перамогі дэмакраты зьбіраеца развязваць свой родны Барысаў. Выглядае на тое, што на палітычнай сцене зьяўляецца яшчэ адна яскравая асоба.

«Наша Ніва»: Далёка ня ўсе нашы чытачы ведаюць, хто такі Зыміцер Бабіцкі.

Зыміцер Бабіцкі: Я нарадзіўся ў Барысаве ў Старым гор-

радзе. Добра памятаю драўляную хату, у якой жылі ўсе мае продкі з 1930-х гадоў. Потым мы пераехалі ў новы мікрараён. Там я вырас, вучыўся ў першай барысаўскай гімназіі. Пасля школы паступіў у Эканамічны юніверсітэт. Рыхтаваўся — дзяржаўнымі службоўцам.

Яшчэ падчас вучобы стаў удзельнічаць у грамадzkім жыцці. Маёй першай акцыяй быў удзел з сябрам у 1996 г. у камуністычным мітынгу ў Барысаве з бел-чырвона-белым сцягам; хадзілі доўга па праспэкце, людзі нас шчыра віталі. Потым прыбегла міліцыя, нашым затрыманнем тады, здаецца, кіраваў камуніст Капульцэвіч, які цяпер у апазыцыі.

Падчас вучобы я выйграў стыгндыпі імя Сыцяпана Батуры і адзін курс навучаўся ў Варшаўскім універсітэце.

Адразу па сканчэнні ўніверситету паступіў у асыпрантуру на катэдру рэгіянальнага кіравання. Рыхтаваў дысэртацыю, прысьвечаную прыватацыі грамадzkага транспарту. У навуцы мае прыярытэты — рэгіянальнае разьвіццё.

Узельнічаў у напісаныні праграмы рэформаў «Эўрапейскі выбар Беларусі», поруч з іншымі экспертамі. Стварылі ў Барысаве і выдалі першую ў краіне стратэгію разьвіцця рэгіёну. Апошнія трэћы гады я супрацоўнічаў з дасыледчым цэнтрам Інстытуту прадпрымальніцтва і мэнеджменту. Цяпер супрацоўніцтва з ПІМ часова перарвалася.

«НН»: Спакусы пайсыці працаваць па спэцыяльнасці дзяржаўным чыноўнікам ніколі не было?

З.Б.: Не. Калі праходзіў

практыку падчас вучобы ў дзяржаўных установах, пабачыў, што гэта систэма гнілая. Разам з тым мяне прыемна ўразіла, што нашы чыноўнікі абсалютна ўсё разумеюць. Няма такога, што ў органах улады сядзяць абмежаваныя людзі, яны нармальна ведаюць замежны досьвед, разумеюць, што ў нас няма самакіравання, што ў систэме падаткаўкладання ў фінансаваныя бардак. Чыноўнікі вольна апэруюць падставовымі эканамічнымі катэгорыямі. Систэма пабудаваная так, што працаваць там здолее ня кожны.

«НН»: Чаму ты вырашыў пайсьці сёлета на мясцовыя выбары?

З.Б.: Таму што выбары — гэта момент актыўізацыі грамадства, момант, калі перад грамадзтвам можна паставіць пытаньне: за каго вы? Людзі

разумеюць, што мясцовыя саветы нічога ня значаць, але была надзея, што будзе магчымасць правесці досыць якасную і эфектыўную агітацыйную кампанію. Мы адназначна дасягнулі гэтай мэты. Апроч усяго, на мне систэма дала відавочны збой. Наша група вылучала шасыцёх чалавек, пяць зьняліся з выбараў, я застаўся. Мяне пакінулі, каб мы змаглі адсканаваць сътуацию, адпрацаваць пэўныя схемы, зрабіць татальнае наўзорыне на гэтым участку, пачаць, што з гэтага можа канкрэтна атрымацца.

«НН»: Як ты праводзіў сваю перадвыбарчу кампанію?

З.Б.: У Барысаве было пяць сустрэчаў з выбарцамі. На першай сустрэчы ў школе прысутнічаў Мілінкевіч. На стаўнікі вельмі прыязна паславіліся да яго. Маёй канкурэнткай на абласной акрузе выступала былая кіраўнічка мясцовага БРСМ, на якую ў Барысаве ў кадравым пляне робіцца стаўка. Галоўным пунктам маёй агітацыі была праграма «ад дзявярд да дзявярэй». Я і сябры маёй ініцыятывай группы абышлі больш за сем тысяч кватэр. Каб мы не ішлі на выбары, то, магчыма, рэальная яўка магла бы скласці ня больш за 30 %. Многія былі ўражаныя, што кандыдат прыходзіў асабіста да іх у кватэру, і гэта быў стымул ісці на выбары. Перад самімі выбарамі затрымалі і арыштавалі кіраўніка майго штабу Сержука Салаша. Улады палічылі, што, ліквідаваўшы галаву, цела будзе бязძейнае, але яны пралічліся. Напэўна, мы быў адзінімі ў краіне, хто змог на-

зіральнікамі закрыць цалкам усе ўчасткі для галасаванья.

«НН»: Першапачаткова прыйшла інфармацыя, што ты перамог, але ўрэшце мандат аддалі прадстаўніку гарадзкой намэнклятуры. Што здарылася?

З.Б.: І свайго абласнога суперніка, і раённага, з афіцыйных звестак, я перамагаў толькі на дэзвюх участках, якія акурат трапілі на маю рабінную акругу. Назіральнікі, што былі дагушчаныя да падліку галасоў, адзначалі, што я меў амаль удвая большую перавагу над канкурэнтамі. Зьвёўшы ўсе пратаколы, я выйграю на раённай выбарчай акрузе ў дырэктара барысаўскага аўтапарку Шкредава на 37 галасоў. Мы ўручную зрабілі копіі пратаколаў, але старшыні камісіі ёсць са зразумелых прычынаў адмовіліся афіцыйна запэўніць тия пратаколы. Потым мы раскінулі па ўсіх навінавых агенцтвах інфармацыю пра перамогу. У панядзелак я стаў тэлефанаўшы і прыяжджаў у раённую выбарчую камісію, але яна не куды зьнікла, не адказваў тэлефон, іх не было ў кабінэце. Усё гэта рабілася, каб я не пасыпей атрымаць інфармацыю 15 студзеня і ня змог аўкардзіць вынікі. Мне далі толькі дэльве лічбы: за Бабіцкага прагаласавала 36,8% выбарцаў, а за Шкредава 37,7%. У выніку я прыйграю на 22 гала-

ствам патрэбнае разьвіцьцё, што падаткі мусіць ісці на ў Менск, а заставацца ў Барысаве, каб наш горад перастаў займаць першое месца ў краіне па злачыннасці. Мы хо-чам зрабіць адбудову старой часткі гораду, людзі ж сапраўды хочуць убачыць Стары горад ня дзе-небудзь у Кракаве, а тут — у Барысаве. І гэта спрацавала.

«НН»: На якой мове праводзіла твая выбарчая кампанія?

З.Б.: Усё было толькі на беларускай мове. Гэта было майім прынцыповым рештннем. Я лічу, што мой посьпех звязаны ў тым ліку і з тым, што я веў кампанію па-беларуску.

«НН»: Ці зыбіраесья налета баязтавацца ў парлімент?

З.Б.: Не. Не таму, што мы ня хочам, не таму, што мы лічым іх непатрэбнымі. Мы проста бачым, што людзі ня вераць выбарам. Калі на ўчастку ня будзе нармальнай дэмакратычнай альтэрнатывы, то яўка ніколі не перавысіць 50 %. Таксама ёсць верагоднасць дыскрэдытаціі сябе ў тым сэнсе, што ты ўжо пяць разоў удзельнічаў у выбарах і заўсёды прайграваў. Людзям не давядзеш, што папраўдзе ты выйграў. У такім разе ты не палітычны лідэр, а — лузэр. У Барысаве ёсць ужо некалькі такіх чалавек, якія не перамогуць і ў выпадку зъмены ўлады, бо даўно дыскрэдытаціі сябе такім чынам.

«НН»: Чаму менавіта ў Барысаве ўтварылася такая баязнатная група дэмократычных кандыдатаў?

З.Б.: Я не люблю містыкі, але Барысаў, як падаецца, горад неспакойны. Горад, дзе людзі здатныя на моцныя пратэсты. Гэта гісторычна ў нас закладзена. Барысаўцы ўдзельнічалі ў Слуцкім збройным чынне, у 1933 г. у горадзе былі выступы, якія скончыліся зачысткамі. І цяпер тое самае: за апошні год у Барысаве людзі без усялякай палітыкі перакрылі чыгунку, а ў другой частцы гораду зрабілі несанкцыяваны мітынг і патрабавалі ад-

клікаць тамтэйшага дэпутата сельсавету. Гэта вялікая памылка намэнклятуры — так закручваць шрубкі, як гэта робіцца ў Барысаве.

«НН»: Ці ўважаеш ты сябе цяпер больш за палітыка ці за эканаміста?

З.Б.: Палітыкам я сябе не лічу. Пасыль гэтай кампаніі, можа быць, я буду лякальным лідэрам. Сёння ў Беларусі на нацыянальным узроўні толькі трывалі палітыкі — Лукашэнка, Пазняк і Мілінкевіч. Я толькі пачынаю становіцца палітыкам.

«НН»: Што ты як шарговы сябра Партыі БНФ думаеш пра нядаўнія заявы Фронту адносна Мілінкевіча?

З.Б.: Адмоўна стаўлося. Мілінкевіч на сёньняшні момант адзіні лідэр. Гэта спакойны, нармальны, флегматычны чалавек, які можа ўзна-чаліць і годна прадстаўляць краіну. Гэта як банэр на сایтах «Прэзыдэнт, якім Вы зможаце ганарыцца». Я не разумею, чаму цяпер ладзіцца Кангрэс. Не разумею, чаму я мушу здаць подпісы для ўдзелу ў Кангрэсе, калі на сваім участку за мяне афіцыйна праголосавала 3000 чалавек. Хай яны пакажуць, колкі чалавек праголосавала за іх.

«НН»: У сівепе эканомікі ты таксама далёка не апошні чалавек. Некалі прачытаў у СМИ, што ты ўдзельнічаў у прэстыжнай штогадовай сустрэчы амэрыканскіх эканомістаў. Трэба адзначыць, што Нобэляў ў эканоміцы за апошнія гады атрымоўваюць выключна амэрыканцы.

З.Б.: Лічыцца добрым густам там зъявіцца. На маёй перадвыбарчай улётцы быў мой здымак з ляўрэатам Нобэляўскай прэміі ў галіне эканомікі Робэртам Салоўем. Бачыўся зь яшчэ адным ляўрэатам Нобэля Гары Бэкерам. Даводзілася перакідвацца зімі некалькімі сказамі нават наконт сътуацый ў Беларусі. Яны ў курсе гэтай сътуаціі.

**Гутарыў Зыміцер
Панкавец**

Зыміцер Бабіцкі

нарадзіўся ў 1979 у Барысаве. Эканаміст. У 2002 скончыў факультэт мэнеджменту БДЭУ па спецыяльнасці «дзяржаўнае і муніципальнае кіраванне». Сябар Партыі БНФ. Апошнія трэћы гады супрацоўнічай з даследчым цэнтрам Інстытуту прыватызацыі і мэнеджменту.

Нафта для Беларусі вярнулася да старых цэнаў

Расейскія нафтавікі абмежавалі свае звышпрыбыткі.

Канцэрн «Белнафтахім» падпісаў дамову аб паставках нафты ў Беларусь паводле новай цэнавай формулы, паведамлі інфармацыйныя агенцтвы.

З расейскага боку пагадненне падпісалі «ЛУКОЙЛ», «ТНК», «Роснефть», «Руснефть». «Сургутнефтегаз» удзелу ў перамоўках ня браў. Ён будзе паставляць нафту на аснове двухбаковых дамоўленасцяў.

Новая формула прывязаная да сусьеветных цэнаў на нафту з улікам скарачэння выдаткаў на фрахт і транзыт. У выніку цана паставак нафты ў Беларусь будзе ніжэйшай за сусьеветную на \$125—130 і складзе на канец студзеня \$235—240 за тону з уключчэннем у цану выважной пошт淫ы для Беларусі \$53 з адной тоны.

Расей паставіць у Беларусь у 2007 г. каля 22 млн т нафты, пароўну на Ма-

зырскі й Наваполацкі заводы.

Як адзначае расейская газета «Коммерсант», цана нафты для Беларусі ў сінэжні складала \$230 за тону, пасля быў уведзены мыт \$53 за тону. Цяпер жа выходзіць, што расейская нафтавікі зноў будуть прадаваць нафту ў краіну за старую цану. Газета задаецца пытаньнем, хто ж будзе плаціць тое мыта. Газета мяркуе, што папросту нафтавыя кампаніі зынізлі цану. Гэта ня дзіўна: яны папросту зынізлі звышпрыбыткі. Цана паставак расейскай нафты ў Польшчу без уліку экспартных мытаў (\$180 за тону) складае \$172 за тону. У Беларусь жа нават па новай формуле нафтакампаніі будуць прадаваць нафту ў сярэднім за \$187 за тону.

СП

Масква распачала цкаванье Лукашэнкі

Усе выходныя расейскія СМИ казалі, са спасылкай на слова Лукашэнкі, што той скасаваў нафтавыя пагадненіні з Расеяй. Прэсслужбе беларускага кіраўніка прыйшлося заяўіць, што яго «няправільна зразумелі». Выглядзе, што новы дэвіз інфармацыйнай палітыкі Расеі да Лукашэнкі — «усё, што вы скажаце, можа быць выкарыстана супраць вас».

Заявы расейскіх СМИ, што Аляксандар Лукашэнка ануляваў пагадненіні па нафце, падпісаныя з Расеяй, не адпавядаюць сапраўднасці. «Гэта — найсапраўднейшая права-кацыя, скіраваная на дэстабілізацыю двухбаковых стасункаў», — заяўіў кіраўнік прэс-службы прэзыдэнта Павал Лёгкі.

Для вырабу дэзынфармаціі расейскія СМИ выкарысталі Лукашэнкавы імпра-візацыі з наваполацкай нарады па пытаннях дывэрсіфікацыі крэыніцаў паставак энэрганосібітаў.

Там ён сказаў: «Дэлегацыя, якая вядзе зноў перамовы, атрымала ад мяне простыя ўка-заньні: тыя кампаніі, якія будуть нам прапаноўваць гэткія контракты па гэткіх цэнах за-вышпаных — тут па прапамоўцы нафты ў Эўропу бу-

дуць абкладацца дадатковым мытам, каб мы маглі кампэнсаваць свае страты ад звышпесцівых цэнаў».

Цытата Лукашэнкі была скажоная журналістам ITAR-TASS да супрацьлеглага сэнсу.

Аляксандар Лукашэнка прывык гаварыць шмат. Усё, што казалі ягоныя апанэнты, выкарыстоўвалася супраць іх — машынай дзяржаўных СМИ, судамі, Ярмошынай. Яму ж дазвалялася гаварыць усё. Пра ўсіх і ўсё. Беларусаў, замежнікаў. Пра сфальшаваныя выбары, пра незалежныя газеты, якія прадаюцца на кожным кроку. Гэткая манэра прамаўляць — неад'емны

«Ніхто не павінен паразытаваць», — заяўіў Путін на сустрэчы з Мэркель.

Лукашэнка: Цкаванье вядзеца па ўказы Крамля

Націск на Беларусь ажыццяўляеца па ўказаныні Крамля, заяўіў Аляксандар Лукашэнка падчас сустрэчы з лідэрам Кампартыі Расеі Генадзем Зюганавым. «Беларусь пачынаюць душыць, травіць, з нас праста зьдзекуюцца — вы бачыце, што сёньня адбываецца ў СМИ. Але яны гэта робяць па ўказы з Крамля, гэта я дакладна ведаю, — падкрэсліў прэзыдэнт. — Вось расейская дэмакратыя, і вось паводзіны расейскага кіраўніцтва».

Тым ня менш Лукашэнка падкрэсліў, што ўсё гэта ня мае ніякіх адносінаў да расейскага народу: «Тут адыходу ад векавога гістарычнага курсу ў Беларусі ня будзе, асабліва пры мне. Мы заўсёды былі і будзем з расейскім народам. Вы хочаце нас называць фарпостам Расіі на заходзе — называйце, мы ад гэтага ніколі не адмаўляліся. Але гэта таксама каштую чистага».

Паводле БелТА

элемэнт, калі не аснова папуляцікага рэжыму. Эўрапейцы, ня звыклыя да такога стылю, адракліся кантактаў з Лукашэнкам, а заадно і з Беларусью. Калі была поўная падтрымка Масквы, гэта мала турбавала беларускія ўлады.

Патрабуючы платы па ра-хунках «саюзнае дзяржавы», Масква ўжыла супраць А. Лукашэнкі прыёмы, якія 12 гадоў праходзілі апрабацыю на беларускім палітычным попі. Выглядае, што новы дэвіз інфармацыйнай палітыкі Расеі да Лукашэнкі — «усё, што вы скажаце, можа быць выкарыстана супраць вас».

Мікола Бугай

Ужо год таму некаторыя паглядалі на Мілінкевіча коса.

Партыя БНФ кажа Мілінкевічу «бытай»

На Сойме Партыі БНФ, які адбываўся 20 студзеня, была разгледжаная прапанова вынесці падзяку Аляксандру Мілінкевічу за супрацу падчас выбараў. Управа Партыі БНФ на чарговым паседжаньні ўзялася за рэалізацыю гэтай прапановы. Сэнс у тым, што Партыя БНФ прызначае заслугі спадара Мілінкевіча ў пэрыйяд зіма-весна 2006, але лічыць, што зараз, калі няма кароткатарміновай кампаніі, ей варты працаўцаў самастойна.

Партыя БНФ не адмаўляеца ад супра-

цы са спадаром Мілінкевічам, — кажа намеснік страшыні ПБНФ Юрась Хадыка, — яна адмаўляеца ад адвольных, бескантрольных паводзінаў Мілінкевіча й яго каманды, якія не рэгламэнтаваныя ніякімі дамовамі. Мы не адмаўляем вялікай ролі Мілінкевіча падчас выбараў прэзыдэнта, але тое, што ён пачаў рабіць пасля — перацягваць фронтаўцаў у свой рух — вялікая небяспека для нашай партыі».

Прэс-служба ПБНФ

Мілінкевіч: Дыктатуру без адзінага лідэра ніхто яшчэ не перамагаў

Лідэр Аб'яднаных дэмакратычных сілаў заявіў у пятніцу, што ён «вельмі шкадуе» пра распэньне Сойму Партыі БНФ адмовіца ад супрацы.

«Заяву Сойму Партыі БНФ пра пераход да самастойнае працы я лічу памылковым крокам. Кіраўніцтва партыі заняло няправільную пазицыю — і ў пераходзе да ратацыйнага прынцыпу кіравання дэмакратычнымі сіламі, і ў дыстанцыяванні ад працы ў адзінкі штабе, — заявіў А. Мілінкевіч. — Да таго ж, цэнтральнае кіраўніцтва партыі адштурхоўвае рэгіянальныя арганізацыі. У рэгіёнах — я іх аб'ехаў у часе мясцовых выбараў — людзі ня толькі з Партыі БНФ, але і з Аб'яднанай грамадзянскай

партыі, Партыі камуністаў казалі, што мусова захаваць еднасць і каардынацыю дзеяння. Сваёй заявай цэнтральнае кіраўніцтва іх адштурхоўвае. Ратацыйны прынцып кіраванья апазыцыяй нерэальны. Калі б у нас была дэмакратыя, я ня меў бы нічога супраць такога прынцыпу. Але мы жывём ва ўмовах дыктатуры. А дыктатуру без адзінага лідэра яшчэ ніхто не перамагаў. Ніякі, хто стаў бы лідэрам: Мілінкевіч, Вячорка, Лябедзька, Калякін або хтосьці іншы. Галоўнае, каб гэта быў адзін чалавек, адна фігура. Пераход да ратацыйнага прынцыпу кіравання Дэмакратычнымі сіламі зноў размые апазыцыю».

Паводле БелаПАН

КАМЭНТАР

На здароўе

Партыя БНФ сказала Мілінкевічу «дзякую». АГП і левыя тое зрабілі яшчэ раней. Цяжка зразумець партыі, якія вырашылі адмовіць у лідэрстве адзінаму свайму палітыку, што мае рэйтынг, безь ніякіх яўных на тое што прычынаў, а нават нагодаў для адклікання даверу. Адмовіць усяго праз год пасля выбраныя. Такая праца па раскрутцы — і пад ногі. Ужо ж бы Кангрэсу дачакаліся для прыліку, урэшце.

Доўгі час здавалася, што хоць БНФ захавае дысцыпліну. Но то ўсё ж БНФ. Больш чым партыя. Рух. Які дагэтуль столькі робіць для культуры. Ня дзеля ўлады, дзеля Адраджэння. Sic transit gloria mundi.

Майстры паддывановых камбінацый аказаліся мацнейшымі. Ратацыйны прынцып трохомфу. Тварам незалежнага грамадзтва будуць па чарзе кіраўніца Партыі жанчынаў (як яе там... Алена?.. Аліна?..) і адной (що ўсё ж другой?) з сацыял-дэмакратычных грамадаў.

Беларускі дом ля Вострай Брамы

У аўторак у Вільні адчыніўся Беларускі дом правоў чалавека.

Гэта зусім побач з Вострай Брамай, скучу усе дарогі вядуць на Беларусь. БДПЧ — гэта будынак. Але гэта таксама асацыяцыя няўрадавых арганізацый. Галоўная задача Беларускага дому — даць прытулак дзеянасці беларускіх праваабарончых і культурных арганізацый, якім не даюць спакою на айчыне.

Заснавальнікі Беларускага дому правоў чалавека — прыватныя асобы. Сярод іх Алесь Бяляцкі, Уладзімер Някляеў, Жанна Літвіна, Барыс Звозкаў, Аляксандар Жучкоў, Сяргей Дубавец, старшыня нарвэскага Фонду «Дом правоў чалавека ў Нарвэгіі» Марыя Дале.

Гроши на арэнду Беларускаму дому далі нарвэскія фонды «Дом правоў чалавека» і «Права слова», Нацыянальны фонд падтрымкі дэмакратыі ЗША, Швэдзкі хэльсынскі камітэт, а таксама ўрады Нідэрляндаў і Чэскай Рэспублікі.

Супрацоўніца нарвэскага фонду «Дом правоў чалавека» Анэ Бондэ, адказная за беларускі праект, кажа: «Мы падтрымліваем заснаваньне

ДЗЯНІСРАМАНОК

гэтага Дому правоў чалавека, бо разумеем, як цяжка жывеца беларускім арганізацыям. Зараз ім стане лягчэй працаваць».

Прытулак для беларускай дзеянасці ў Вільні сапраўды патрэбны. Такія праваабарончыя дамы існуюць у Нарвэгіі, Расіі, Босніі і Герцагавіне, Угандзе, Азэрбайджане, Турцыі.

Ідэя праекту ішла да сваёй рэалізацыі сем гадоў. Канчатковы штуршок ёй даў леташні візит А.Мілінкевіча ў Нарвэгію і ягоныя сустрэчы з кірунікамі нашай суседкі, якую аддзяляе ад Беларусі толькі Балтыя і мора.

МБ

Вайтовіч заснаваў чарговы рух

17 студзеня ў Москве адбылася ўстаноўчая канфэрэнцыя, на якой было прынятае рашэнне аб стварэнні Міжнароднага грамадзкага руху «Супрацоўніцтва і прагрэс». Старшынём быў абраны былы сыпікер савету рэспублікі, акадэмік Аляксандар Вайтовіч. Сярод заснавальнікаў руху таксама Мікалай Мякека, які парываўся сабрашь подпісы ў прэзыдэнты ў 2002 годзе, а таксама прэзыдэнт Міжнароднай асацыяцыі абароны правоў чалавека Валер Дунаеў.

Галоўная мэта руху — «пашырэнне палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага супрацоўніцтва паміж Беларусью і Расіяй». Вайтовіч паабязаў, што бліжэйшым часам аддзяленні руху маюць зьяўвіща ў суседніх краінах, прынамсі, у Літве, на

Аляксандар Вайтовіч зь Мікалаем Мякекам (зьлева) і Валерам Дунаевым.

базе выкладчыкаў і студэнтаў ЭГУ.

Рух Вайтовіча падтрымаў расейскі палітоляг Андрэй Суздалицаў, які займаецца беларускім дасылданьнемі. Той самы, які нядайна заклікаў ажыццяўвіць паказальныя дэпартатыі беларусаў з Расіі.

Зыміпер Панкавец

На здароўе

Працяг са старонкі 11.

Мусіць, ёсьць нейкія прычыны. Нейкая камбінацыя за гэтым крыеца. Нейкія памылкі і слабасці Мілінкевіча таксама. Толькі людзі б зразумелі дэмакратычны цэнтралізм. Абраў лідэра — трymайцяся. Не спрацаваў — пераабралі. Другога трymаеся. А так — шляхта, магнатэрыя. Свае інтарэсы. На нафтагазавыя выклікі нуль адказу, затое ў працэдурных пытаннях докі. Мілінкевіч таксама харош. Дзевяць месяцяў выношваў рух ды так і не нарадзіў.

Моладзь вакол яго, пратаганісты Плошчы — пакуль ніхто зь іх не запомніўся.

Аднак людзі інтынктыўна шукаюць янасці. Яны будуць схільныя захаваць у гэтай сітуацыі падтрымку Мілінкевічу і тым, хто вакол яго. Так што яшчэ каму мусіць «дзякую» казаць, пры цудоўным рэйтынгу нашых апазыцыйных партыяў. Хіба што раптойны выхад Казуліна з турмы зноў падзеліць сымпатыі. Ці — Сідорскі, калі аддзеліцца ад Лукашэнкі. Але гэта быў бы ўжо іншы акт марлезонскага балету.

Барыс Тумар

Вячорка тлумачыць стаўленыне БНФ да Мілінкевіча

«Сп.Мілінкевіч адрасаваў Сойму Партыі БНФ ліст з прапановай уліца ў ягоную фракцыю на будучым Кангрэсе дэмакратычных сілаў. Але яшчэ ў лістападзе Сойм Партыі БНФ прыняў пастанову, паводле якой сябры БНФ увойдуть у фракцыю БНФ, гэта таксама як сябры іншых партыяў і згуртаваныя ў сферму юць свае фракцыі. На аснове прадстаўніцтва фракцыя ў фармуеца Палітычная рада, і было б недапушчальна, каб у ёй не была прадстаўленая Партыя БНФ.

Сп.А.Мілінкевіч прыступіў да стварэння ўласнай палітычнай структуры. Гэтае рашэнне падаравала ягоны статус як надпартыйнага лідэра. Група А.Мілінкевіча дагэтуль не прапанавала меркаваным партнёрам ані канцепцыю арганізацыйнага ўладкавання, ані стратэгію такога кішталту руху. Аднак мы гатовыя каардынаваць нашую палітыку з групай А.Мілінкевіча ў рабочым парадку».

Паводле заявы В.Вячоркі

«А паперадзе калёны, абняўшыся, ідуць, Паўлічэнка і Бандарэнка»

Каардынатар «Харты'97» Зыміцер Бандарэнка заклікаў улады і апазыцыю адзначыць 25 Сакавіка разам. Ён прапануе абвесціць 25 Сакавіка дзяржаўным съятам — Днём волі і яднаньня — і адзначыць яго супольнай акцый уладаў і апазыцыі ў абарону незалежнасці пад лёзунгам «За Свабоду! За Беларусь!». Лябедзька: «Пропанова крэатыўная, але казачная».

«25 сакавіка 2007 г. павінна стаць дзяржаўным съятам — Днём Яднаньня і Прымірэння ўсіх беларусаў. Цяпер ня час падзяляць беларусаў на «сваіх» і «чужых», — напісаў Зыміцер Бандарэнка на сайце charter97.org. Само жыццё прымушае беларусаў яднацца. Без удзелу празурапейскіх і дэмакратычных сілаў у кіраванні краінай ня ўдасца захаваць нават той не-вялікі жыццёвы ўзровень людзей, які мы сёняня маем. Тоэ, што агучвае сёняня беларускі ўрад па рашэнні энэргетычнай проблемы, — гэта праграмныя палажэнні беларускіх дэмакратычных партый. Мы не павінны адмаўляцца ад каштоўнасцяў дэмакратыі і правоў чалавека. У съяткованні павінны ўзяць удзел кіраўніцтва краіны і лідэры апазыцыі, старшыня Рады БНР спадарыня Івонка Сурвілла, кіраўнікі Праваслаўнай і Каталіцкай цэркве, іншых канфесій, вядомыя грамадзкія і культурныя дзеячы. Улада ў сваю чаргу павінна зрабіць крокі насustrач: акрамя абвяшчэння 25 Сакавіка дзяржаўным съятам, павінны быць вызваленыя ўсе палітычныя вязні і зробленая заява кіраўніцтва краіны пра пачатак адкрытага дыялогу з апазыцыяй. А дэвізам агульнанацыянальнай

акцыі прымірэння і яднання 25 сакавіка 2007 г. могуць стаць слова — «За Свабоду! За Беларусь!» — напісаў ён.

Што думаюць пра магчымасць правядзення такай акцыі прадстаўнікі апазыцыйных палітычных партыяў, прадстаўнікі ўладаў, дзеячы культуры? Заклік Бандарэнкі не знайшлі станоўчага водгуку ў дэпутата-лукашэнкаўца **Сяргея Касцянія**: «Паміж беларусамі не было нікай вайны, таму ня можа быць нікага дня прымірэння і яднаньня. Тым больш з такой апазыцыяй, якую мы маем у Беларусі. Вядома, апазыцыя патрэбная ў грамадстве, але патрэбная такая апазыцыя, якая б ня ездзіла на Захад і не патрабавала нікіх санкцыяў супраць афіцыйнага Менску. Няхай апазыцыя таксама працуе дзеля таго, каб краіна квітнела і раззвівалася. Ня трэба нікі шум, і мітынгі ўладам не патрэбныя, людзі і так бачаць, што яны робяць для добра краіны».

Партыя БНФ, у сваю чаргу, прыняла рашэнне склікаць аргкамітэт съятковання Дня Волі. «25 Сакавіка мусіць стаць галоўным днём вясны-2007, — сцівярджае **Вінцук Вячорка**. — 25 Сакавіка мусіць стаць нагодай для агучвання нашых падыхадаў да будучыні Бела-

руся. Сёньня ёсьць тупік у раззвіцці беларускай эканомікі, тупік у раззвіцці беларускай дзяржаўнасці. І выйсце з усяго гэтага — тэрміновая дэмакратычныя рэформы. Яны дазволіць нам вярнуцца ў Эўропу, атрымліваць сур'ёзную дапамогу з боку Эўрапейскага Звязу і Злучаных Штатаў Амэрыкі. Як сцівярджае ўлада, незалежнасць ёсьць каштоўнасцю й для яе. Такім чынам улада атрымлівае магчымасць засьведчыць, што на глебе Незалежнасці яна можа яднацца з дэмакратычнымі сіламі».

Пісменнік **Уладзімер Арлоў** у сваю чаргу думае, што яднанье беларускага народу і так штогод адбываецца на Дзень Волі: «25 Сакавіка ўжо неаднаразова быў своеасаблівым днём «яднаньня» беларускага народу. Я кажу, калі прадстаўнікі праваходзяных органаў зьбівалі тых, хто прыходзіў адзначыць гэты дзень на плошчы Менску і іншых гарадоў. Людзі розных палітычных перакананьняў у гэты дзень ужо даўно збораюцца ў адных і тых месцах. Я некалі ўжо казаў, што 25 Сакавіка сталі адзначаць як прадстаўнікі уладаў, так і незалежнага грамадства. Той жа міліцыі на Дзень Волі выдаюць адмысловую съяточную экіпіроўку. Што да сёлетняга съятковання, то я ня

бачу сымптомаў, каб яно склалася не па традыцыі апошніх гадоў. Што да перспектывы, то я ўпэўнены, што 25 Сакавіка стане дзяржаўным съятам».

Музыка гуртоў Н.Р.М. і «Гарацкія Піт Паўлаў» наконт сумеснага ўдзелу ў канцэрце 25 Сакавіка разам з праўладнымі музыкамі: «Галоўнае, каб з намі была папярэдняя дамоўленасць, каб былі абмеркаваны ўсе крокі па ўдзеле. Калі такога ня будзе, то мы відавочна ня будзем удзельнічаць. Патэнцыйна ж мы ня супраць».

Старшыня Аб'яднай грамадзянскай партыі **Anatol Ljabez'ka** лічыць, што сама па сабе ідэя досыць цікавая, але маларэалістычная: «Ідэя крэатыўная. Перад вачыма ў мяне адразу прабягнуць наступныя кадры яднаньня на Сьвіслачы. Першай хвалій ідуць Лукашэнка з Шэйманам, другой — Мілінкевіч, Калякін, Лябедзька, а паперадзе ўсёй гэтай калёны ідуць, абняўшыся, Дзымітры Паўлічэнка і Зыміцер Бандарэнка. Карціна амаль казачная, але ня вельмі рэалістычная. Сёньня я слаба ўяўляю такое раззвіццё падзеяў, бо мы добра ведаєм, што прадстаўляе зь сябе гэтая ўлада. Аднак падобныя мэсыджы і надалей павінны сыходзіць з нашага боку».

Зыміцер Панкавец

Упершыню за пяць гадоў вырасла стаўка рэфінансаванья

Нацбанк з 1 лютага ўзьняў яе да 11% гадавых. «Павелічэнне стаўкі на адзін працэнтны пункт, — гаворыцца ў прэс-рэлізе Нацбанку, — скіравана на павышэнне даходнасці апчаджэння ў нацыянальной валюце і далейшае стыму-

ляванье росту ўкладаў насельніцтва і прадпрыемстваў у банках».

Эканаміст Зыміцер Бабіцкі ў такое тлумачэнне ня схільны верыць. На ягоную думку, гэта проста прыкмета таго, што Беларусь чакае інфляцыя. «Павышэнне нязначнае, але яно прывядзе да павышэння стаўкі крэдытаў у камэрцыйных банках, цесна завязаных на стаўкы рэфінансаванья».

Стаўка рэфінансаванья вызначаецца для камэрцыйных банкаў: гэта працэнт,

пад які банкі маюць права браць крэдыты ў галоўнай фінансавай установы краіны, а потым прадаваць крэдыты насельніцтву.

Цягам некалькіх гадоў стаўка рэфінансавання звышжалася, што было прыкметай умацаванья рубля.

21 лютага 2000 г. яна складала 175% гадавых, 22 траўня 2000 г. — 100%. Апошні раз стаўка рэфінансаванья звышжалася 29 лістапада: з 10,5% да 10,0%.

Зыміцер Панкавец

Сёлета заробкі расьці на будучы

Сярэдні заробак у Беларусі дасягнуў 311 даляраў, але далейшы яго рост ня мусіць певышаць росту прадукцыйнасці працы, заяўшы на месцікі міністру эканомікі.

Тэмп росту зарплаты ў 2007 г. павінен быць супастаўны з ростам прадукцый-

насці працы. Аб гэтым паведаміў намеснік міністру эканомікі Андрэй Тур.

Ён адзначыў, што сярэдні ўзровень зарплаты ў сінегні перавысіў заплянаваныя \$300. У бюджетнай сферы гэты паказчык дасягнуў \$287 (прагноз — \$265). Паводле слоў намесніка міністра, у бягучым годзе «такая задача рэзкага прыросту зарплаты не стаіць».

МБ; інф. БелТА

Мілінкевіча палохаюць забаронай на выезд

Аляксандар Мілінкевіч абавязаны сплаціць 4 млн 650 тыс. рублёў штрафу, дадзенага судом Каstryчніцкага раёну Менску нібы за «наўмыснае незаконнае перасячэнне мяжы». З копіяй судовай пасстановы А.Мілінкевіч атрымаў папярэджанне аб абавязковай выплаце да 10 лютага.

У адваротным выпадку яму пагражася забарона на выезд. Нагадаем: аднойчы памежнікі замест пашпарту палітыка паславілі штамп у пашпарт яго сына, таксама Аляксандра. Агледзеліся, калі палітык вяртаўся. Прычым Мілінкевіч сам паказаў памежнікам памылку.

МБ

Лукашэнка ўзнагародзіў кіраўніка банкаў «Райфайзэн»

Герберт Стэліч, кіраўнік групы банкаў «Райфайзэн», уганараваны ордэнам Дружбы народаў, бо «Райфайзэн», як паведаміў А.Лукашэнка, «укладаў нямана сродкаў, сіл і ведаў у развіцці банкаўскай систэмы Беларусі». «Пріорбанк», кантроліраваны «Райфайзэнам», найлепшы ў тэхналагічным пляне банк краіны.

У сінегні кіраўнік Нацбанку дэклараваў: у банкаўскую сферу ў бліжэйшыя гады прыйдзе замежны капитал.

МБ

Расейцы пусцяць нафту міма Беларусі

Расейская «Транснефть» распрацавала плян пабудову нафтаправоду ў абыход Беларусі. Ён можа працьсці па маршруце Унеча—Вялікія Лукі—Прыморск (порт на Балтыйскім моры ў Ленінградзкай вобласці). Унеча — гэта горад на мяжы Расеі з Беларусью, праз які ідзе нафтаправод «Дружба».

Дакумэнты адправілі ва ўрад. Цяпер Міністэрства прамысловасці й энергетыкі Расеі разглядае мэтагоднасць рэалізацыі гэтага праекту. Новая магістраль працягласцю тысячі кілямэтраў мае застрахаваць ад ризыкаў беларускага транзиту.

Але на думку аналітика кампаніі Advanced Research Міхаіла Бакулева, цяпер Транснафце не па кіпэні будаўніцтва такой трубы.

КДБ раскрыў татальну карупцыю ў гандлі лесам

Леташній вясной КДБ Беларусі скупа паведаміў, што правёў апэрацыю па спыненні дзеянасці асобаў, што займаліся рэалізацыяй на экспарт піламатэрыялаў са скрадзенага ў краіне лесу. Апэрацыя гэтая на-самречня мела шчэ аналягі. 19 красавіка адначасова былі праведзеныя ператрусы ў дваццацёх фірмах Менску, Менскай, Магілёўскай і Берасцейскіх абласцях.

Цягам ператрусаў вынайшлі ня толькі падманныя дакумэнты, але і зброя. Па гарачых сълядох паведамлялася, што пятая частка ўсяго беларускага экспарту піламатэрыялаў рэалізоўвалася праз «левыя» схемы.

На сёньня ў съледчым ізялітары КДБ сядзяць 15 фігурантаў тae спрavy. У махінацыі аказаўся ўблытаныя 40 фірмаў, улучна з замежнымі.

Схема крадзяжу пачыналася з вылучэння дзялянкі пад высячэнне. На паперы вылучалася адна колькасць лесу, а напраўдзе — болей. Да-лей з'яўляўся підзея на ўлічаны матэрыял, за які разылічваліся гатовымі граптамі, каб у тартакоў сыходзілася бухальтэрыя. З папярэдніх звестак, схема працавала гадоў дзесяць.

МБ; Белорускі партізан

Расейскія каналы паказала кадры «Плошчы» і «Звычайнага прэзыдэнта»

Расейскі Першы ў наядзелю ў выпускі навін выкарыстаў кадры з фільмаў Ю.Хашчавацкага «Плошча» і «Звычайнага прэзыдэнта». АНТ навіны Першага не транслие. Бачылі яго ўладальнікі спадарожнікавых антэнаў.

МБ

Цэны на жыльлё імкліва растуць

У Менску квадратны мэтар сярэдняй аднапакаёўкі каштую ўжо пад 1400 даляраў.

Паўсюль па краіне беларусы аддаюць перавагу аднапакаёўкам. Гэта тлумачыцца як падарожаньнем камунальных паслугаў, так і нараджэннем будучага сярэдняга слою. Сваёй кватэры прагнє наймалодшае пакаленне — занадта маладое, каб замахвацца на двух- і трохпакаёўкі, але якое мае свой бізнес або зарабляе досыць добра, каб кватэры купляць, а не прастойваць у чэрзах разам з членамі БРСМ.

Нямецкі досьвед

Адной з прычынаў росту цэнаў на жыльлё, як на першасных, так і на другасных рынках, зьяўляецца актыўнае разъвіццё систэмы жыльлёвага крэдытавання. Паводле зьвес-так Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, у Менску знаходзяцца на ўліку 170 тысячаў сем'яў, што маюць патрэбу ў засяленні. Па выніках мінулага году кватэрамі былі забясьпечаныя каля 12 тысячаў сем'яў, зь якіх палову складаюць сем'і, што атрымалі жыльлё ў парадку чаргі.

Калі будаўніцтва сацыяльнага жыльля будзе працягвацца такімі тэмпамі, то чарга на атрыманьне ільготнай кватэры расцягненца на 30 гадоў. У міністэрстве адным са спосабаў вырашэння праблемы бачаць выкарыстаньне вопыту Нямеччыны, дзе будаўніцтвам жыльля займаюцца камэрцыйныя прадпрыемствы. Дзяржава нават стварае гэтым фірмам ільготныя ўмовы. Таму ў Нямеччыне даўно не існуе праблемаў з жыльлём.

У хуткім часе ў парламэнт мусіць патрапіць законапраект, які прадугледжвае стварэнне систэмы будаўнічых ашчаджэнняў. Калі закон будзе ўхвалены, пэўная катэгорыя грамадзянаў зможа адкладаць гроши на адмысловым банкаўскім раҳунку і потым атрымаць ільготны крэдит на жыльлё.

Аптымізм міністра

На сёньня цана аднаго «сацыяльнага» квадратнага мэтру ў Беларусі складае каля 400 даляраў пры ся-

рэднім заробку 270 даляраў.

Міністар архітэктуры і будаўніцтва Аляксандар Селязьнёў упэўнены, што падарожаньне расейскага газу істотна не адаб'еца на цэнах жыльля. Са словаў міністра, дзякуючы новай цансі цэмнту, цэны ўздымуцца на 5—6%.

Незалежныя назіральнікі лічаць ацэнкі ўраду занадта аптымістычнымі. Дый няма такога ў сувесце, каб чалавек 30 гадоў стаяў у чарзе на сацыяльнай кватэре. Само паняцьце сацыяльнага жытла тады траціць сэнс.

Вымушаная папулярнасьць аднапакаёвак

Эканамічная аглядаліца газеты «Беларусы и рынок» Елізавета Булацецкая адзначае паказальную тэнденцыю росту попыту на малагабарытнае жытло на другасным рынку. І ў першую чаргу гэта харктэрна для рэгіёнаў, дзе сярэдняя заробкі істотна адрозніваюцца ад сталічных. Жыхарам райцэнтраў робіцца ўсё менш выгадна працягваць у шматпакаёўках. І калі рост цэнаў на камунальнія паслугі будзе працягвацца, попыт на малагабарытнае жыльлё ўзрасце.

Эксперт адзначае розніцу ў гнуткасці цэнаў на сталічнае і правінцыйнае жыльлё: у абодвух выпадках дынаміка росту амаль супадае, аднак цэны ў сталіцы больш чуйныя да зменаў. Звязрае ўвагу на сябе і тое, што кватэры ў якой Лідзе ці Салігорску каштуюць амаль адольжава, як і ў абласным Магілёве. Аднапакаёўку ў гэтых гарадах можна набыць ад 20 тысячаў даляраў, самая дарагая чатырохпакаёвай кватэра абыдзенца ў 42—45 тысячаў. Сярод буйных гарадоў вылучаеца Бабруйск, у якім пасля пакупніцкага бума 2005 году цэны на кватэры амаль спыніліся і прыемна адрозніваюцца ад іншых гарадоў.

Украінскі фэномэн

Паводле дасьледавання кампаніі Global Property Guide, летасць сярод

40 найбольш развітых і стабільных краінаў сьвету найхутчэй цэны на жытло расцілі ў Эстоніі зь яе дынамічнай эканомікай і актыўнымі грамадзтвам. Тут гэты паказчык складае 54%. Але калі б у съпіс уключылі Украіну, яна са сваімі 66% стала б безумоўным сусьветным лідэрам. Самая танная нерамантаваная кіеўская аднапакаёўка на другасным рынку каштую 52 тысячи даляраў. Прычынай такога ёсьць імклівы рост і патэчнага крэдытавання, міграцыя, рост прыбыткаў і спэкулятыўны попыт на жыльлё. Сярэдні кошт аднаго «квадрату» дасягае 2600 даляраў.

Для параўнання — у традыцыйна дарагой Маскве гэты паказчык складае каля 4200 даляраў.

У нашых заходніх суседзяў-палякаў кватэрная ліхаманка сыцішылася, і рост цэнаў летасць быў ніжэйшы супраць нямецкага — 2,2%.

Доўгі час не растуць цэны на жыльлё ў далёкай Японіі, а растрывожаны вайсковым становішчам ізраіль перажывае 4%-ае зынжэнне кошту жытла.

Сямён Печанко

Цэны на жытло растуць хутчэй за будынкі.

Кветкі для правадыра

Пра пераход Беларусі на эўра, візит Мальцава ў Іран і іншыя тэмы тыдня піша Віталь Тарас.

Эўра і Галакост

Пры канцы студзеня Арганізацыя Аб'яднаных Нацый прызнала адмаўленне Галакосту — масавага вынішчэння габрэй гітлераўцамі падчас Другой сусветнай вайны — злачынствам. Рэзалюцыя ў гэтым пытанні, прапанаваная ЗША, была прынятая ўсеагульным ухваленнем без галасаваньня. Супраць яе выступіў толькі Іран, дзе месяц таму адбылася «навуковая канфэрэнцыя» па Галакосце. На яе зъехаліся з усяго сьвету тыя, хто лічаць колькасць ахвяраў вайны «завышанай».

Дарэчы, Міжнародны дзень Галакосту 27 студзеня ўпершыню сталі адзначаць толькі ў 2005 г. У гэты дзень у 1945 г. савецкія салдаты вызвалілі канцлягер Асьвенцым.

Гэтую дату, таксама як і рашэнне ААН, беларускія СМІ амаль не заўважылі. Зразумела, дзяржаўная і недзяржаўная прэса былі больш занятыя сэнсацыйнымі выказваннямі Лукашэнкі пра тое, што адзінай валютаі у Беларусі можа стаць эўра, і што Беларусь, як ніводная іншая дзяржава, заслугоўвае на тое, каб быць далучанай да Эўразіі. Гэтыя выказванні кіраўніка дзяржавы выглядалі гэтак сама натуральна, як і ягоны партрэт на першай старонцы «Нашай Нівы».

Праўда, інтэрвію кіраўніка німецкай газэце «Вэльт», дадзенае крыху раней, павінна было крыху супакоіць ягоных старых прыхільнікаў, паколькі Лукашэнка чарговы раз патлумачыў, як ён разумее эўрапейскую дэмакратыю і чаму ён так баіцца журналісту.

Аднак, калі скрыстацца састарэльм у нашыя дні мэтадам парабананыя словаў палітыкаў з практикай, то варта ўспомніць напачатку пра візит міністра абароны Беларусі Мальцава ў Іран.

Хаця вынікі гэтага візиту былі

ахутаныя амаль суцэльнай сакрэтнасцю, можна ўспомніць, што падчас ранейшых контактаў беларускага кіраўніцтва з іранскім гаворка, у прыватнасці, тычылася вайскова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Пра пастаўкі канкрэтных відаў узбраенняў Ірану нідзе афіцыйна не гаворыцца. Але, калі верыць высновам амэрыканскага Кантрэспекціўнага агенцтва, які працягнуў нядаўна дзеянне Акту аб дэмакрыті ў Беларусі, роля Менску як пасярэдніка ў пастаўках расейскай зброяі — скажам, у Ірак, азіяцкія ды афрыканскія краіны ў апошнія гады была надзвычай важнай.

І калі паглядзеце праз гэтую прызму на апошнія падзеі ў сьвеце — на чарговыя выпрабаваныні Іранам балістычных ракетаў, зробленых на падставе расейскіх аналягаў... Дык вось, калі паглядзеце на ўсё гэта ў сукупнасці, можна зрабіць выснову, што пазыцыя афіцыйнага Менску і Масквы ў падмурковых пытаннях сучаснае міжнароднае палітыкі разыходзіцца значна меней (калі ўвогуле разыходзіцца), чым падыходы да будаўніцтва так званея «саюзнае дзяржавы» ды ўнутраных пытанняў.

Дайце «тайм-аўт»

Як слушна заўважыў адзін з вядомых аўтараў расейскіх «Ізвестій», калі б Крэмль захацеў зьнішчыць аўтарытарны рэжым у Беларусі — ён бы яго зьнішчыў, а не аблежаваўся б паўмерамі, якія нанеслі ў выніку страты рэпутацыі Расеі на міжнароднай арэне. Страты іміджу, але ня сутиасці цяперашняга пущніскага рэжыму, які мала чым адрозніваецца ад Лукашэнкавага.

Тому радасць з нагоды апошніх «праэўрапейскіх» выказванняў Лукашэнкі выглядае крыху дачаснай. Як і прыезд кіраўніка ПАРЭ Рэнэ ван дэр Ліндэна ў Менск. Дзякаваць Богу, гэтым разам кіраўнік Беларусі ўратаваў твар

эўрапейскага чыноўніка, не сустрэўшыся зь ім, і тым самым не стварыўшы дадатковых ілюзій у часткі палітычнага істэблішмэнту на Захадзе.

Размова вядзенца, як і раней, пра цывілізацыйны выбар — ці зьбіраеца Беларусь распачаць рух на Захад, падзяляючы, у прынцыпе, асноўныя эўрапейскія каштоўнасці (а пра іх нагадала нядаўна ПАРЭ, якай апраўдала, хоць і са спазненнем, дацкіх журналістаў, што надрукавалі карыкатуры на прарока Мухамэда); ці яна зьбіраеца заставацца ўсходній дэспатыяй накшталт Туркмэністану. Толькі бяз газу.

Так, апошні нафтагазавы канфлікт моцна ўстрывожыў кіраўніка Беларусі. Ён упершыню сутыкнуўся з тым непрыемным фактам, што ня ўсё залежыць толькі ад ягонай волі на тэрыторыі ягонай жа дзяржавы. Кран ад энэрганосбітаў застаецца ў Расеі, і ў яе волі прыкруціць яго, адкруціць і прымусіць плаціць за нафту ў газ па сусветных цэнтрах. Таму ціпер у Менску ліхаманкава шукаюцца спосабы на столькі знайсці альтэрнатыву расейскім энэргапастаўкам (бо ідэя замены нафты з Расеі на расейскую ж нафту, толькі запампованую ў тэрміналы Вэнтспілса, выглядае, мякка кажучы, экзатычнай), колькі давесці Маскве, наколькі ёй патрэбны саюз з Лукашэнкам, які процістаіць НАТО.

Калі камусьці ў дзеяннях «Газпрому» і расейскага ўраду бачыцца выключна й толькі перавод эканамічных адносінаў паміж дъвумя дзяржавамі на «рынкавыя рэйкі», дык Лукашэнка абсолютна слушна бачыць у гэтых дзеяннях замах на свае ўладныя паўнамоцтвы, на абсолютную ўладу на сваёй тэрыторыі.

Характэрна, што ў інтэрвію «Вэльт» ён не абяцае Захаду паступіцца

Міністар Радзькоў (у цэнтры) і рэктар Стражажаў(у цэнтры): вучыце, дзеці, кітайскую. Хутка будзецца вывучаць на ёй гісторыю Беларусі.

Кветкі для правадыра

Працяг са старонкі 16.

чымсыці. Ён проста патрабус ад фраў Мэркель ды іншых эўрапейскіх лідэраў спрыяньня ў інвестыцыях у беларускую эканоміку, скасаваныя «дзікунскай» забароны на ўезд беларускіх чыноўнікаў у Эўропу, а таксама абароны ад імпэрскіх памкненняў Масквы. То бок, прапануецца дапамагчы яму паводле прынцыпу: «Вораг вашага ворага — ваш сябрана». Але пры гэтым «вораг» у Маскве застасца не стратэгічным, у адрозненінне ад ЗША, скажам, але тактычным, часовым. Менавіта таму ў размовах пра саюзную дзяржаву ды інтэграцыю прапанавана зрабіць «тайм-аўт», а не паставіць на іх криж.

Дзякую за перамогу над фашизмам!

У заяве прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі (якую таксама абышла ўвагай большасць СМІ) слушна гаворыцца пра тое, што псу́йдапатрыятызм «Лініі Сталіна» ня мае дачынення да сапраўднага патрыятызму й незалежнасці дзяржавы. Але трэба ўлічыць, што тэма рэабілітацыі сталінізму актуальная цяпер ня толькі для Беларусі.

Прыхільнікі генэралісімуса Сталіна ёсьць нават у Ізраілі. Яны нават выходзяць з партрэтамі правадыра на дэманстрацыі 9 траўня. Размова йдзе пра пэнсіі зраў — вэтранаў Вялікай айчыннай вайны, якіх сёньня ў Ізраілі, відаць, ня менш, чым іх засталося ў рэспубліках былога СССР. На канале Бі-Бі-Сі летасць прайшоў дакументальны фільм, прысьвечаны малавядомым старонкам партызанскай вайны ў Беларусі. Героямі фільма сталі габрэі, якія ўдзельнічалі ў супраціве гітлераўскае акупацыі (габрэйскія атрады дзе-нідзе кантралявалі цэлыя раёны). Там ёсьць кадры, дзе былія партызаны — госьці з Ізраілем, п'юць за загіблых сяброў, а потым пачынаюць хваліць сёньняшню ўладу ў Беларусі і пэрсанальна Аляксандра Лукашэнку за тое, што так добра пры ім жывеца.

вэтэрнам вайны. Якіх дзяржава памятае і шануе.

Адзін мой знаёмы, які нарадзіўся ў вырас у Беларусі, а цяпер жыве часам у Ізраілі, часам у адной эўрапейскай краіне, распавёў цікавую гісторыю. Некалі ў Ізраіль зъ Беларусі эміграваў разам з жонкай канструктар савецкай ракетнай тэхнікі. (Імя яго, па просьбe майго знаёмага, называецца ня буду.) Ён атрымліваў там даволі салідную пэнсію, а па яго смерці яе стала атрымліваць ягоная ўдава.

Здарылася так, што Ірак, падчас нападу на яго ЗША і саюзнікаў, пачаў абстрэльваць ізраільскую тэрыторыю савецкімі ракетамі «Склад», да стварэння прататыпаў якіх і спрыяньніўся ў мінульым згаданы канструктар. Дык вось, ягоная ўдава напісала ліст ў высокія ізраільскія інстанцыі, дзе ўказала на высокую эфектыўнасць «скадаў» ды запатрабавала, улічваючы заслугі ўсіх мужа ў стварэнні ракетнай зброі, павысіць ёй дзяржаўную пэнсію.

Гэтая гісторыя здаецца неймавернай. Але яшчэ больш неймаверным падаецца той факт, што многія з тых, хто спрэядліва бачыць у Ахмадынэхадзе злога ворага Ізраілю, гатовага зьнішчыць ўсё ягонае насельніцтва ў ядравым полымя, ня хочуць зважаць на падтрымку палітыкі Ірану з боку афіцыйнага Менску.

У госьці да помніка

У Ізраілі пільна адсочваюць праявы антысэмітызму ў Заходнім Эўропе, напрыклад, у Польшчы. І стараюцца не зауважаць іх праяваў у Беларусі.

Магчыма, іх заварожваюць рытуальныя слова пра тое, што Беларусь унесла вырашальны ўклад у Перамогу ды вызваленіне Эўропы ад фашизму. Пра тое, якія цаной далася тая перамога, і якія страты прынеслы Беларусі сталінскія рэпрэсіі — ніхто ня хоча згадваць. Таксама як і пра той факт, чаму савецкія габрэі ў масавым парадку эмігравалі з БССР.

Адкрытай прапаганды антысэмітызму ў сёньняшній

Беларусі няма, але і за адмаўленьне Галакосту не караюць. Кнігі на гэту тэму можна лёгка набыць у адкрытым продажы. Тым больш нікога не караюць за адмаўленьне сталінскіх злачынстваў.

У Расіі яшчэ пакуль вагаюцца, ці варта аднаўляць помнік Дзяржынскаму на Лубянцы, а ў Менску копія таго помніка ўжо даўно стаіць у Вайсковай акадэміі. Стаяць і бюст Сталіна на відным месцы пад Заслаўем.

Рада Эўропы некалі паспрабавала паставіць знак роўнасці паміж фашистыскай сымболікай і савецкай, але пад націскам Россіі адмовілася ад гэтага намеру. Магчыма, адмовіцца ад гэтай ідэі і парламент Эстоніі, які ўжо запаволіў выкананьне закону аб пераносе вайсковых пахаваньняў з-за скандалу, узынятага ў Расіі вакол помніка савецкага «Война-вызваліцеля» ў Таліне. І няма чаго зьдзіўляцца, што ў праграму візіту старшыні ПАРЭ было ўлучанае наведаныне «Лініі Сталіна». Праўда, пакуль не атрымалася. Можна сабе ўяўіць карціну — Рэнэ ван дэр Ліндэн ускладае кветкі да помніка вызваліцеля Эўропы. Хаця, напэўна, гэта не апошні візит падобнага рангу, і мы яшчэ не такое зможем пабачыць на свае очы.

Размовы аб тым, што паміж словамі аб жаданыні інтэгравацца ў эўрапейскую эканоміку і рэальнымі дзеяньнямі ўладаў Беларусі ёсьць дыстанцыя вялікага памеру, пасыпелі ўсім надакучыць.

Тым ня менш, сёньня мы назіраем рэнэанс дэмагогіі на прасторах Эўропы. Дэмагогія, як і дэмакратыя, між іншым, таксама адзін са здабыткаў сучаснай цывілізацыі, які даставаўся нам у спадчыну ад Старожытнай Грэцыі. І дзейнічае дэмагогія, як бачым, надзейна.

Варта было кіраўніку дзяржавы паабяцці, што ён некалі раскажа пра ўвесці нэгатыў ў дачыненіні да расейскага кіраўніцтва, які апошняя гады хаваў ад грамадзтва, варта было яму намякнучы, што некалі Беларусь будзе карыстацца адзінай валютай — эўра, як з усіх бакоў гримнуў радасны хор: «Асана!»

Вельмі хочацца верыць. Толькі не ў сябе, а ў некага, хто вырашыць усе нашыя праблемы, а галоўнае — раз і назаўсёды пазбавіць патрэбы думачы.

Чаго ня (ні) зробіш дзеля літаратуры

Аркуш прапанаваў дзесяці паэткам зьняцца аголенымі.

Старшыня Таварыства вольных літаратараў Алеся Аркуш у сваім «Жывым журнале» ў Інтэрнэце зъмісьціў прапанову надрукаваць у часопісе «Калосы» ню-фотагалерэю 10 паэтак.

«Ясная справа, што Paicy Баравікову фатографаваць ня трэба. Маладзейшых. Бо мусім неяк шукаць новыя шляхі папулярызацыі беларускай паэзіі. Балазе «Наша Ніва» абвесціла 2007 год годам паэзіі, —

кажа Аркуш. — Думаю, што многія пагодзяцца. Ясная справа, мы не «Плэйбой» і ганарапаў не заплатім, але ж будуць іншыя выгоды. Вядомасць, прамоцыя. І іх вершы побач надрукуюм.

Лірычныя, пра каханьне».

У папярэдні сэпіс Алеся Аркуша трапілі Вольга Гапеева, Тацяна Нядбай, Наста Кудасава. Іншыя кандыдатуры будуць разглядацца.

Зыміцер Панкавец

Прапанова Алеся Аркуша выклікала жывую рэакцыю мужчынскай аўдыторыі і крытыку фэміністак: 1146 прачытаньняў і 57 камэнтароў на сайце [nn.by](#) за тыдзень. Падаем некаторыя зь іх.

Mr.Octopus напісаў(ла)
Студзень 24, 2007 у 23:40

А яшчэ трэба выдаць такі каляндар, накшталт «Пірэлі», з аголенымі паэткамі. Каля кожнага фота — вершык. І спасылку на яе інтэрнэт-дзёньнік, калі мае.

вольга гапеева напісаў(ла)
Студзень 25, 2007 у 0:26

Давайце лепш для папулярызацыі мужчынскай паэзіі разъмесцім аголенія целы нашых паэтак — Хадановіча і маладзейшых :), каб ня сумна было жанчынам.

Helios напісаў(ла) Студзень 25, 2007 у 8:05

Нейкі натуральны ідывітэзм! Паэзія паэзія, а разбэшчанасць разбэшчанасцю. Паэзію папулярызуваць трэба не «плэйбоем», а інтэлектам.

Mr.Octopus напісаў(ла)
Студзень 25, 2007 у 9:52

Helios: у мяне так і паўстае перад вачыма карціна: заходзіць сп.Helios у музэй «Мэтраполітэн» у Нью-Ёрку, ідзе праз залю з Рубэнсам і думает: «Ну і разбэшчанасць!» Даўк разаб'ем кувалдай Вэнэру Мілоскую! Што яна цыцкі выставіла? А паэтак — у парадніку ды замуж! Вершы каб пісалі чыста інтелектуальныя — пра пічак, мову і родную старонку гаротную. І пра долю жаночую. За інтэлектуальну неразбэшчаную Беларусь!

Сікавы Бурбулік напісаў(ла)

Студзень 25, 2007 у 10:48

Аркушу і самому трэба зьняцца ў такім самым выглядзе. На кожнай старонцы календара буйным плянам — паэтка, а малым — Аркуш у розных позах. Што ні аркуш — то новы Аркуш!

Алена Гапава напісаў(ла)
Студзень 25, 2007 у 19:49

Хачу далучыцца да прапановы Вольгі Гапеевай і Бурбуліка і разьвіці іх далей: вазіц распранутага Аркуша на толькі па школах, але, калі стане цёпла, і па вуліцах. Я абсалютна ўпэўнена, што гэта ўздыме цікавасць да паэзіі.

Алеся Аркуш напісаў(ла)
Студзень 26, 2007 у 11:24

Мая прапанова не была такая радыкальная — аголенія паэткі. Вялося пра прыгожыя, эстэтычныя, эратычныя здымкі. Бо тыя, якія друкуюцца ў сучасных літрасіпісах — як з камсамольскіх білетаў. На мایм блогу я прапанаваў скласці сэпіс 10 самых прыгожых паэтак. Каб затым правесці фотасесіі. А такія прамотары як Марыйка Мартысевич ператварылі гэтую прапанову ў скандал.

жэўжук напісаў(ла) Студзень 26, 2007 у 12:31

Fajny kreatyū. Dziakuju Arkušu. Hetki intelektualny enerdžajzer. Jaščе nikoha nie nadrukavalі, а ўсіе ўжо ўжавілі. I aburylisia svajmu ўjajlieńiu. Paprakać Arkuša možna tolki za «ūviadzieńie ū spakusu» :*)

Michal Zaleski напісаў(ла)
Студзень 26, 2007 у 21:04

Прыгажосьць словаў, прыгажосьць душы, прыгажосьць цела. Па ўсім відаць, чаму тут целаў саромеюцца і зь целаў съмяюцца.

Алена Гапава напісаў(ла)
Студзень 27, 2007 у 4:18

AA, Michalu Залескаму і іншым: тут ня цела саромеюцца. Тут процістаяць ператварэнню жаночага цела ў тавар. Хочаце прадаць вершы з дапамогай цела — прадавайце свае. Распранайцесь і рэкламуйце.

Алеся Аркуш.

ЮЛІЯ ДРАГАШЕВІЧ

Эканомія беларускімі сродкамі

Беларусы паступова прызычайваюцца да эканоміі. У гарадзкіх кватэрах даўно ня дзіва лічыльнікі вады. Новыя цэны на газ відавочна падштурхнуць да пошукаў лічыльнікаў спажывання газу. Ціпер нахват улады зразумелі, што без эканоміі не абысьціся. Балазе беларускія прадпрыемствы ўжо колькі год вырабляюць лічыльнікі на розныя патрэбы.

Лічыльнікі вады выпус-

каюць у Менску. Завод «Электроніка» выпускае кватэрныя электронныя лічыльнікі халоднай і гарачай вады. ААТ «МВАВТ» ды прадпрыемства «Армас» прапаноўваюць лічыльнікі спажывання вады і ципла.

Лічыльнікі электраэнэргіі вырабляюць Берасцейскі электрамеханічны завод і Віцебскі завод электравымаральных прыбораў.

Лічыльнікі газу прапано-

ўваюць Менскі завод імя Вавілава і той самы Берасцейскі электрамеханічны.

З прадукцыяй можна аз-

наёміца на віртуальным кірмашы (<http://minprom.gov.by/yarm>).

Сямён Печанко

725 суайчыннікаў жывуць ужо другое стагодзьдзе

Хаця правільней казаць — беларусак: сто гадоў перажылі 637 жанчын, мужчын жа — усяго 88. Найстарэйшая беларуска жыве ў Менску. Гэта Ганна Барысевіч, ёй 118 гадоў. На гад пазыней за яе, у 1889-м, нарадзі-

лася жыхарка Маладэчна Ганна Ра- гель, а ў 1890-м — Стэфаніда Брыч- коўская зь вёскі Радагошча на Наваградчыне.

Больш за ўсё доўгажыхароў у Га- радзенскай вобласці — 182 чалавекі

ў веку за 100 гадоў. У Менскай вобласці — 143 доўгажыхары. У Бе- расцейскай — 104. У Віцебскай — 103. У Гомельскай — 76. У Магілёўской — 65. У Менску — 52 чалавекі.

Паводле БелТА

Аўтобус праехаў 2 км на аўтапілоце

Здарэньне адбылося пад Горадняй, на дарозе паміж Путрышкамі і Верцялішкамі. У кіроўцы прыгараднага маршруту здарыўся інсульт. Некіраваны аўтобус пратараніў тры легкавікі. Пасажыры ўварваліся ў кабіну і спынілі аўтобус. На шчасльце, ніхто не загінуў.

СП

Першы глянцевы часопіс для «пані» па-ўкраінску

Выйшаў пілётны нумар першага ўкраінскамоўнага глянцевага жаночага штотыднёвіка. Часопіс прысьвячаны парадам, рэцэптам, модзе і прыгажосці. Выданьне на 52 старонкі будзе выходзіць штотыднё. Цана — 1,5 грыўны (600 рубліў). «Пані» складзе канкурэнцыю часопісам «Лиза» і «Поліна».

АК

Аўстралія Мірнаму не пакарылася

У фінальным матчы парнага разраду Адкрытага чэмпіянату Аўстраліі па тэнісе Макс Мірны (на фота зь Вікторыяй Азаранкай) і швэд Ёнас Б’ёркман у суботу саступілі найлепшай пары турніру і съвету амэрыканкам-блізьнякам Бобу і Майку Брайнам — 5:7,

5:7. Гульня скончылася, калі ў Менску яшчэ не разьвіднела — розынца з Мэльбурнам складае дзе-вяць гадзінаў. Перад гэтым завяршыўся жаночы фінал. Сэрэна Уільямс упэўнена перамагла прадстаўнічку Расіі зь беларускімі каранямі Марыю Шарапаву —

6:1, 6:2. Амэрыканка стала трохразовой чэмпіёнкай Australian Open.

А праз два тыдні беларус і швэд сышуцца ў паядынку адзін супраць другога. 9—11 лютага ў Менску пройдзе матч Кубку Дэвіса Беларусь — Швецыя.

АГ

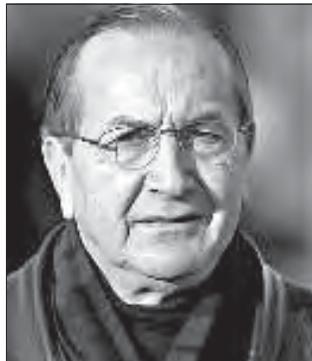

Афіцыянуту, які наліваў Літвіненку чай, засталося жыць пяць гадоў

Наберта Андрадэ, 67-гадовы афіцыант (на фота), які абслугоўваў у лёнданскім бары былога палкоўніка ФСБ Аляксандра Літвіненку, што памёр ад атручання па-

лённем, пражыве ня больш за пяць гадоў. Пра гэта паведамляе газэта Sun. «Лекары кажуць, што мне засталося жыць пяць гадоў, можа, шэсць. Mae шанцы захва-

АК

Дырэктар Сусьеветнага банку ходзіць у дзіравых шкарпэтках

Пол Вулфавіц знаходзіўся ў Турцыі два дні. Гэта быў ягоны першы візит у гэту краіну пасля ўступлення на пасаду дырэктара Сусьеветнага банку ў чэрвені 2005 г. Вулфавіц быў асабліва вядомы сярод амэрыканскіх інвестаратаў сваім «ястрабіным» поглядамі і падтрымкай ўварваннія ЗША ў Ірак.

Падчас свайго візиту Вулфавіц спаткаўся з усімі найболыш значнымі ту-

рэцкімі палітыкамі, а таксама наветаў мячэць Сэліміе у Эдзірнэ. Візит у сувязі з кончыўся, аднак, немалым канфузам — высыветлілася, што вартаўнік сусьеветных грошоў ходзіць у... дзіравых шкарпэтках. Вулфавіц быў вымушаны зыняць чаравікі, бо ў мячэць нельга ўваходзіць у абудку.

Канфуз Вулфавіца шырокім рэхам адгукнуўся ў турэцкіх СМІ, якія даволі зьведліва каментавалі дзіравыя шкарпэткі

дырэктора Сусьеветнага банку.

Гэта была не адзіная памылка Вулфавіца. На другі дзень візиту ён пайшоў на рынак, дзе яму на вочы трапіліся дзве срэбныя бранзалеткі. Калі ж прыйшоў час заплаціць за іх 150 эўра, высыветлілася, што Вулфавіц ня мае пры сабе гэтулькі грошай. Зы непрыемнай сытуацыі яго выратаваў ахоўнік, які пазычыў шэфу патрэбную суму.

Вольга Данішэвіч; Gazeta.pl

Windows Vista — ці варта мняць «Вокны»?

Уначы з панядзелка на аўторак новая аперацыйная сістэма Windows Vista трапіла на паліцы крамаў.

На думку Гейтса, галоўная адметнасць навінкі — муль-

тымэдыйныя рагшэнні. Vista спросіць захоўванне фота, музыкі, фільмаў — кампьютар мае быць хатнім забаўляльным цэнтрам.

Vista дасыць волю бацькам

па кантролі за дзецьмі. У ёй можна блякаваць інтэрнэт-сторонкі, праграмы, гульні, вызначаць гадзіны, калі дзіця можа карыстацца кампьютарам, а калі кемлівы дзіцёнак

улезе ў Інтэрнэт, бацькі атрымаюць ад Vista поўную спраўладачу яго віртуальных вандровак. Максимальная цана сістэмы — 399 даляраў. Vista даступная ў 19 мовах, але да канца году іх будзе 99, сярод іх абяцалі беларускую.

ВД

ПАВЕДАМЛЯЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

Эўразьвяз чакае Украіну

Больш за палову жыхароў шасьці краінаў Эўразьвязу выказаўся за далучэнне Украіны да Эўразьвязу. Арганізацыя даследаваныя грамадzkай думкі «Opinion» правляла альтаінны ў Польшчы, Нямеччыне, Гішпаніі, Францыі, Італіі, Вялікай Брытаніі, а таксама Украіне. Найбольш прыхільнікія далучэнню Украіны да Эўразьвязу аказалася ў Польшчы. Палікі хочуць гэтага нават больш, чым самі украінцы. «За» выказалася 73% палікаў і 55% украінцаў. Кіеў таксама можа разьлічваць на Гішпанію ды Францыю — там пашырэння Эўразьвязу на Украіну жадаюць больш за палову альтаініх. Горай у Вялікай Брытаніі й Нямеччыне, дзе «за» выказалася 47 і 44% адпаведна. Аналагічныя даследаванні рабіліся ў канцы 2005 г., тады коль-

касьць прыхільнікаў уваходу Украіны ў Эўразьвяз склала ў сярэднім 51%, або на 4 пункты менш, чым цяпер.

«Сапраўднае імя»

«Сапраўднае імя» — так называецца акцыя, якую распачалі бранавіцкія сябры незарэгістраванай арганізацыі «Малады Фронт». Яе мэтай зяяўляецца змена савецкіх назвай гарадзкіх вуліц на гістарычныя беларускія. Паводле іх словаў, у той час, калі бальшавіцкая рэпресія закрунула амаль кожную сям'ю ў Беларусі, імёны савецкіх катая дагэтуль увекавечаны ў назвах вуліц і плошчаў. «Людзі павінны ведаць і памятаць імёны сапраўдных герояў і вялікіх дзеяноў Беларусі».

Паводле сайту:
www.polskieradio.pl/zagranica/by

На Эканамічным форуме ў Давосе ўкраінскі прэм'ер Віктар Януковіч пераконваў сусьеветны бізнэс у стабільнасці эўрапейскага выбару Украіны.

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Сабачае шчасьце

Вось ужо некалькі тыдняў наведнікаў сіценскага інтэрнату сустракае шматгалосы віск ды скавытанае з-пад ганку. Якраз на святы ў дашчанай скрынцы з прыступкамі ашчанілася дварняжка Мільда.

Нягледзячы на бадзяжны выгляд, рост 30 сантымэтраў і вагу кіляў пяць, Мільда — псіна баявая. Службовая. Рабочы Сяргей, які вартуе на лесапавале траплёвачныя трактары, бэнзын ды вагончык з лесьніковым снадзівам, заўжды бярэ Мільду з сабою. Доўгімі зімовымі вечарамі, калі гаспадар глушыць «максімку» або адсыпаецца, задача Мільды — гаўкаць пры набліжэнні чужых ці начальніцтва, а раніцай — будзіць Сяргея да прыезду вахтоўкі. На Каляды, убачыўши ў сваёй карацуце добрае бруха, вартаунік кінуў яе ў вёсцы.

У маразы Мільдавы шчанюкі наўрад ці б выїхылі, але дзікуючы эўрапейскай зіме бадзёра пішчаць. Цяпер Мільду, якую раней пінком адганялі ад форкткі, ласкова кормяць і «хімікі», і майстрыца, і вясковая рабочыя. Цешаща ўсе — трэба меркаваць, да тae пары, пакуль з-пад ганку ня вылезуць

чатыры ці пяць новых дварняжак.

Увогуле, сабакаў у Сітне больш, чым кароваў ды сывіньяў, разам узятых. Апроч свойскіх, пераважна аўчарак, па вёсцы гойсаюць колькі дзясяткаў дзікіх — калматых, пярэстых, вялікіх ды маленікіх, невядома якое пароды. Шыльды «Асьцярожна: злы сабака!» тут ня маюць сэнсу: злы сабака ў двары — гэта сама сабою (хаша вартаваць у большасці хатаў няма чаго). Ані ў бацькавай Унорыцы на Дняпры, ані ў матчыным Лунінцы столькі сабакаў ня бачыў.

Увечары дзікія сабакі Сітна ператвараюцца ў сапраўдных валадароў вёскі. Некаторыя гаспадары спускаюць сваіх азъярэлых братоў меншых з ланцугоў — і ў выніку ў сельсавет штотыдня трывоняць напалоханыя або пакусаныя жыхары.

Абмяжоўваюць колькасць сіценскае зграі хіба начныя ваўчыныя рэйды ў моцныя маразы — бывае, рэжуць нават аўчарак на падворках.

Харчуецца ўся папуляцыя на вясковых съметніках, ад чаго памытныя кучы

ХРОНІКА

Адліга

Крымінальная справа ў дачыненні да актыўіста незарэгістраванай моладзевай арганізацыі «Малады Фронт» **Сержука Гумінскага** зачыненая праз адсутнасць доказаў. Пра гэта яму паведамілі ў аршанскае міліцыі.

12 студзеня яму прад'явілі афіцыйнае абвінавачанье паводле арт. 314 «Псаваныне дзяржаўнай мэдэсці» нібыта за выкананыне графіці ў горадзе. Перад мясцовымі выбарамі млады чалавек быў зьбіты супрацоўнікамі міліцыі і адсядаў троє сутак арышту.

Свабода друку

У Нясьвіжы мясцоваяе аддзяленыне «Менаблсаюздруку» адмовілася прадаваць у сваіх кіёсках **недзяржаўную рэгіянальную газету «Нясьвіжскі час»**.

У гэтым годзе выданыне ўжо адмовіліся разлізуваць гандлёвае прадпрыемства «Нясьвіжскі гархарчпрамгандаль» і крама «Новае месца». З гэтай прычыны наклад газеты звышніўся з 2100 асобнікаў да 1700. Праз шапкі «Саюздруку» разлізувалася 250 асобнікаў газеты.

Алесь Каліта

Старшыню Рады моладзі БНФ **Алеся Каліту** знялі зь цыгніку, на якім ён накіроўваўся ў Вільню. На памежнай станцыі Гудагай памежнікі канфіскавалі ў яго партатыўны кампутар і флэш-карту.

Свае дзеяньні памежнікі патлумачылі ўказыннямі правяраць грамадзянін памежнымі войскамі з мэтаю выяўлення матэрыяльных носябітаў са шкодай для беларускага грамадства інфармацыяй.

Цягнуць з регістрацыяй

Міністэрства юстыцыі Беларусі патрабуе дадатковыя дакументы па ўстаноўчай канфэрэнцыі Саюзу левых партыяў (СЛП), што адбылася ў Чарнігаве 17 студзеня. Адпаведны ліст за подпісам кіраўніка ўпраўленення грамадзкіх аўяднанняў і палітычных партыяў Міністэрства юстыцыі **Алега Сыліжэўскага** прыйшоў у офіс Партыі камуністаў Беларускай (ПКБ). Міністар запытаў рэгістрацыяныя пратаколы дэлегатаў канфэрэнцыі, пратаколы кіруючых органаў партыяў, што ўваходзяць у СЛП, аб прынцыпі раашэнняў па стварэнні Саюза, пратакол аб стварэнні аргкамітэту і «іншыя тэхнічныя дакументы».

26 студзеня

Статкевіч адведаў бацьку

Лідеру сацыял-дэмакратай **Мікалаю Статкевічу**, які адбывае «хімію» ў Пухавіцкім раёне Менскай вобласці, упершыню з падыходу дазволілі наведаць хворага бацьку ў Баранавічах. Палітыка не выпускалі з інтэрнату на навагоднія святы. 26 студзеня позна ўвечары Статкевічу дазволілі пайсьці ў

адпачынак да панядзелка.

Не пусьцілі

Кышыштаф Путра меўся наведаць Гомадню і сустрэцца з актыўістамі апальнага Саюзу палякаў. Аднак на мяжы без туманаўня прычынаў яго павярнулі назад.

Заступлісія

Упраўленыне справамі прэзідэнта паведаміла **РГА «Беларускі Хельсінскі Камітэт» (БХК)** пра скасаваныне бестэрміновай дамовы арэнды офісу Камітэту і запатрабавала вызваліць памяшканье. Страна юрыдычнага адресу недзяржаўнай арганізацыі можа прывесці да яе ліквідацыі як юрыдычнай асобы. БХК на мае запазычанасці па аплаце арэндной платы і ў адпаведнасці з законам мае пераважнае права на падаўжэнне або перазаключэнне дамовы арэнды таго самага памяшканья. У адмысловай заяве Міжнародная Хельсінская Фэдэрацыя назвала неожданыне арэндадаўцы падоўжыць дамову «палітычна матываваным» і заклікала ўлады падоўжыць арэнду.

Не рэкамэндуць гаварыць па-беларуску

Бацька палітвязня **Вячаслава Дашкевіча** паведаміў, што супрацоўнікі калёніі папярэджвалі **Зымітра**, каб ён не размаўляў у часе спаткання па-беларуску. У адваротным вы-

хроніка

набываюць надзвычай маляўнічы выгляд. Найвялікшае ў вёсцы *сабачае ішчасьце* разъмішчаеца якраз за нашым інтэрнатам — апроч «хімікаў» ды рабочых, у яму ў 50 мэтрах ад бараку зносяць адкіды жывхары суседніх дамоў. У выніку, як ты ні закопвай пакункі са съмецьцем, за нач сабакі растрыбушаць усё да апошняга шматка. Уяўленыне такое, бытцам тут выбухнула бомба, начыненая памыямі, пакінула глыбокую варонку, а ўдарная хвала разънесла бляшанкі, цэляфан, паперкі ды невядомую клятчатку.

Часам здаецца, што сабакам у Сітне жывецаца лепш, чым людзям. Калі чуеш, як п'яныя вяскоўцы брэшуць на сваіх дзяцей, бачыш, зь якой сабачай прагай малыя зь «ненадзейных» сем'яў кідаюцца на туую пячэніну ці цукерчыну, або як школьнікі сігаюць за плот ад вялізнага барбоса, спушчанага з ланцуту — думаеш, што сабакам тут якраз пащенцевала.

Задаволена павіскваюць Мільдавы шчанюкі, аб'ект усеагульнае ўвагі ды клопату. Мітусіца вакол людзі. Глядзіш на такую рэдкую ў гэтых краёх чалавечную ласку, пышчоту, ціхую радасць — і згадваеш, што вось гэты вясковец, які, пацмокваючы, падкладае Мільдзе костку, нядаўна выгнаў на вуліцу сужыцельку зь дзіцём; кабесіна, у

якой аж вочы съвеццаца калі тых шчанюкоў, пазбаўленая бацькоўскіх правоў за хранічны альлагалізм; а мужык, што пачэсвае дварняжку за вухам, адбывае «хімію» за нявыплату алімэнтаў.

І ўсё-такі: гэта любоў.

...На Раство да мяне прыяжджалі пратэстанты-прадпрымальнікі зь Менску. Пачаставалі на вуліцы параю мандарынаў тых дзетак, убачылі, як збегліся астатнія, ды, пакінушы 50 тысячаў, папрасілі павіншаваць усіх малых у Малым Сітне. Мне кінулася ў вочы адно: і загадчыца сельпо, у якой закупаў цукеркі, печыва ды садавіну, і супрацоўніца дзіцячага садка, і настаўніца ў школе, якім адносіў ласункі з просьбай раздаць на Раство «ад эвангельскіх хрысьціянаў», і бацькі на елцы — апускалі вочы.

Значыць, няёмка. Сорамна.

Значыць, ёсьць надзея, што ня вытаптаныя, ня згаслыя канчатковы агменчыкі сумленыя й спагады ўрэшце разгарашца. Што беларусы адчуваюць любоў Божую, любоў да блізкага свайго, да братоў — і большых, і меншых... Што адшукаюць яны шлях да Вялікага Чалавечага Шчасця.

Шлях, якім ёсьць нацыянальнае абуджэнне.

в.Малое Сітна

І ўсё-такі:
гэта любоў.

ХРОНІКА

падку яны пагражалі перапыніць спатканыне. На спатканыні высвятылася, што палітвазень атрымлівае далёка ня ўсе лісты, якія яму да-сілаюць. Ягоныя бацькі таксама з 9 лістоту Зымітра атрымалі толькі два.

27 студзеня

Казулін з сям'ёй

Гэта было першае доўгатэрміновае спатканыне палітвазенага зь сям'ёй з моманту звальнення. А. Казуліна наведалі жонка Ірына з дочкамі Вольгай і Юляй. Спатканыне доўжылася 3 дні.

29 студзеня

Мілінкевіча палохаюць

Лідэр дэмакратычных сілай Беларусі **Аляксандар Мілінкевіч** абавязаны да 10 лютага выплаціць 4 мільёны 650 тысяч рублёў штрафу, прысуджанага яму судом Каstryчніцкага раёну Менску нібыта за «нау-мыснае незаконнае перасячэнне мяжы». Разам з копіяй судовай пастановы Аляксандар Мілінкевіч атрымаў пагярэджаныне аб абавязковай выплаце да 10 лютага сумы штрафа. У адваротным выпадку яму пагражае забарона на выезд з Беларусі. Суд адбываўся ў адсутнасці Мілінкевіча, які даведаўся пра працэс, знаходзячыся з візитам у Літве, дзе сустракаўся з міністрам замежных справаў гэтай краіны.

КХП-БНФ адмовілі

Вярхоўны суд адмовіў Сойму Кансэрваторыя-хрысціянскай партыі — БНФ ва ўзбуджэнні крымінальнай справы па факце фальсифікацыі прэзыдэнцкіх выбараў 19 сакавіка 2006 г.

Падставай для звароту ў Вярхоўны суд сталі словаі Аляксандра Лукашэнкі на прэс-канфэрэнцыі з украінскімі журналістамі 23 лістапада 2006 года пра фальсифікацыю выбараў. У адказе Вярхоўнага суду сказана, што разгляд заявы не знаходзіцца ў кампетэнцыі Вярхоўнага суду Беларусі, паведаміў Ю.Беленкі. Паводле яго словаў, КХП-БНФ не мае намеру спыняцца на такім адказе: на чарзе запыту ў Вярхоўны суд з просьбай расціумачыць, якія органы маюць права ўзбуджаць крымінальную справу па факце фальсифікацыі выбараў.

30 студзеня

Ня стой пад партрэтам

Жыхароў Сьветлагорску **Натальлю Бордак** і 17-гадовага **Арсеня Ягорчанку** затрымалі па падазрэнні ў вывешванні партрэту палітвазня **Казуліна**. Затрыманыя праvodзілі міліцыянты **Яўген Кіслякоў** і **Яўген Фей**. Нагодай для затрымання было тое, што Наталья і Арсен стаялі побач са сцяною, на якой вісей здымак Казуліна. Па словах затрыманых, міліцыянты правялі ў адсутнасці

панятых надгляд асабістых рэчаў, а Ягорчанку сяржант Кіслякоў нібыта яшчэ й добра патоўк. У пастарунку затрыманыя правялі дзве гадзіны, іх пыталіся, што яны рабілі калі партрэта Казуліна. Пацярпельня зъяўрнуліся ў раённую праектарату з просьбай праверыць права-мернасць дзеяньняў міліцыянтаў.

«Гомельская праўда» абвяргае непраўдзівыя звесткі пра актывіста АГП

Абласная газета «*Гомельская праўда*» пагадзілася без працэдуры судовага разбиральцтва апублікаваць абвяржэнне абразльвых звестак у дачыненіі да старшыні Гомельскай гарадзкай арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі **Андрэя Толчына**. Гэтыя звесткі былі надрукаваныя напрыканцы мінулага году ў артыкуле «*А вы, друзья, как ни садитесь...»* за аўтарствам нейкага **Пятра Кузьміна**. Андрэй Толчын зъяўрнуўся ў суд Чыгуначнага раёну з пазовам да «Гомельской праўды». **Судзьдзя Крупадзёраў** прапанаваў бакам ўрэгуляваць спрэчку мірным чынам. Як высыветлілася, аўтарам таго артыкулу апінулася працтвайніца газеты **Алена Аленчанка**. Рэдакцыя газеты пагадзілася апублікаваць абвяржэнне ды прынесці пррабачэнне партыйнаму актывісту. Ад спагнаныня з «Гомельской праўды» ды аўтара грашовай кампэнсацыі за маральную шкоду актывіст АГП адмовіўся.

СП

Кароткі зьмест папярэдніх сэрый. Просты хлопец Бульбашэўскі вырашыў стаць першым беларускім супэрмэнам Бульбманам. З дапамогай мудрага парсюка Тараса ён распачаў падрыхтоўку...

Дзякуй за ахвяраваньні

Міхайлу С., Мікалаю П., А.Б., В.Д., Ільясу Х., В.П., Тацине В., А.К., В.К., Алена П., Э.Г., Анатолю К., Сяргею А., А.С., А.К., Міхайлі Ш., Юр'ю М., Г.П., Максіму С., Васілю Б., Раісе К., Святлане Б., С.Б., Г.С., Віктару Д., Святлане Р., Людміле Л., В.П., В.Г., Веры С., Уладзімеру Н., Яўгеныу Л., Тацине К., Нэлі А., Сяргею З., Рэгіне В., Максіму Ш., Валянціну Л., Аляксандру П., Тацине Ц., Марыі М., Віктару М., Вячаславу Р., С.Д., Сяргею Ц., Вандзе К., А.С., Ірыне Ц., С.К., Міхайлі Ж., Анатолю Ч., Сяргею М., Алегу А., Э.З., Галіне Р., Вользе А., Паўлу Л., Д.К., Святлане Ц., У.К., Дар'і С., Івану Я., Сяргею П., В.Н., А.Р., Уладзімеру Ц., Анатолю К., Мікалаю Л., Я.Л., С.С., А.Я., У.Р., Аляксандру П., А.А., Іне К., Антаніне Д., Вадзіму Ж.,

Ігару М., Альберту Е., Тацине Я., Яўгену Р., Ігару П., М.У., Элеанору С., Марыі Г., Уладзімеру Ш., Сяргею Т., Івану Р., Валер'ю З., Івану П., Георгію Ш., Мікалаю С., Ірыне З., Валер'ю С., Леаніду В., Натальлі Л., Л.П., Ірыне Г., Н.Б., Людміле І., Вользе Б., Жаныне П., Леаніду Г., Ігару С., Валер'ю С., Аляксандру К., Стэфану Н., Адаму Ш., Алесю Дз., Ігару Г., Станіславу Б., Віталю Ч., Анатолю С., Барысу Я., П.Д., Натальлі М., Л.І., Аляксандру А., Тацине Г., Зінаідзе К., З.А., Г.А., Зымітру С., Фёдару П., Васілю Б., Ларысе Ф., Вадзіму Г., Уладзімеру Ч., Ганыне Т., Людміле М., Аляксандру К., Віктару С., М.Д., Рагнедзе А., Яўгену М., И.Н., Аляксандру П., К.П., В.Дж., Тацине В., Жане П., Э.К., Сяргею К., Лілі Б., А.М., Аляксандру Ч., Сяргею Л., Мікалаю

С., М.Г., Алена Ц., А.Б., Але Г., А.М., В.В., З.Г., Уладзімеру Т., Лілі К., Аляксандру К., Ільлі Ч., В.К., Ю.Ш., В.Г., Марыі Б., Вользе Я., Натальлі К., Андрэю М., Наастасіс Ж., Н.Ф., Ю.Ф., Тацине В., Людміле І., Натальлі Г., Валер'ю Ш., Міхалу Б., А.І., Аляксандру Е., Уладзімеру К., Віталю Б., Ганыне Ф., Алегу Ч., Ксеніі Д., Н.А., Зымітру В., Паўлу Е., Ганыне Р., М.Н., А.Г., Ігару М., М.Б., И.В., Я.Б., Андрэю П., Уладзімеру С., Раісе К., Сяргею П., Дзянісу Ш., Паўлу П., И.Л., Уладзімеру Ж., Рэгіне К., Натальлі Ц., Н.Р., А.К., Аляксандру Р., Сяргею Ф., А.Л., Ірыне Г., А.А., Т.В., Святлане Б., Лідзії А., В.Г., Л.Н., Юр'ю Я., А.Ф., Тацине Б., Уладзімеру С., Андрэю Л., Олісю П., Н.Б., Віктару П., Алегу С., А.Р., Надзея С., Алена М., Тамары Ц., Маргары-

це Х., Анатолю Я., Генадзю Л., Міколу П., Валянціну В., Ігару С., Аляксандру Н., А.Р., Крысьціне В., С.К., Тамары С., Валер'ю В., Паўлу К., В.К., Зымітру М., В.Я., Розе Г., Зымітру К., Лідзії К., Т.П., Сяргею К., Ксеніі Ф., Мікалаю К., Юр'ю М., А.Р., Ільлі П., Алене М., Т.Г., П.Б., А.С., Паўлу Н., Віктару Ж., С.М., Мікалаю Да., Я.Л., А.С., Віталю З., Дз.С., Аляксандру Б., Івану Ж., Надзея І., В.З., Ніне К., Т.К., Мікалаю К., Рагнедзе А., Яўгену М., И.Н., Аляксандру П., К.П., В.П., Тацине В., Жане П., Э.К., Сяргею К., Лілі Б., А.М., Аляксандру Ч., Сяргею Л., Мікалаю С., М.Г., Алена Ц., А.Б., Але Г., А.М., В.В., З.Г., Уладзімеру Т., Лілі К., Аляксандру К., Ільлі Ч., В.К., Ю.Ш., В.Г., Марыі Б., Вользе Я., Натальлі К., Андрэю М., Наастасіс Ж., Н.Ф., Ю.Ф., Тацине В., Людміле І., Натальлі Г., Валер'ю Ш., Міхалу Б., А.І., Аляксандру Е., Уладзімеру К., Віталю Б., Ганыне Ф., Алегу Ч., Ксеніі Д., Н.А., Зымітру В., Паўлу Е., Ганыне Р., М.Н., А.Г., Ігару М., М.Б., И.В., Я.Б., Андрэю П. зь Менску.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3015 212 000 012**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраваньне				

Агулам

Касір

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3015 212 000 012**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
Ахвяраваньне				

Агулам

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дастылайце адрасы і
прыватныя
ахвяраваньні.

1) Просім усіх ахвотных
чытаць газэту
паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-78-
32 (МТС), (029) 618-54-
84, e-mail:
dastauka@tut.by,
паштовы адрас: а/с 537,
220050 Менск.

2) Просім кожную
сям'ю чытачоў
пералічваць на
рахунак газэты
ахвяраваньне з разыліку
8000 рублёў на месец.
Гэта гопіць на выхад і
дастайку газэты. У
блінку банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
пазначайце адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Тыя, хто перакажа
24000 рублёў за раз,
забясьпечаць выхад
«НН» на 3 месяцы. Хто
перакажа 48000 рублёў
адразу, гарантую
публікацыю «НН» на
паўгоду.

Павольная дывэрсія супраць беларускіх вытворцаў

Расея абвесыцила, што імпарт беларускіх прадуктаў будзе магчымы толькі ад тых прадпрыемстваў, што атрымаюць нейкі расейскі сэтыфікат (сэтыфікат ISO 9001 для іх няважны). Што гэта азначае? Тоё, што гэтыя прадпрыемствы апніудца на кручку ў Pacei, і збанкруціць іх альбо давесыці да крытычнага стану (напрыклад, каб прыбраць да рук) — справа тэхнічная.

Чаму Лукашэнка не прадпрымае адпаведных заходаў да расейскіх прадуктаў? Крамы заваленыя расейскімі пяльменямі, кілбасамі, кансервамі, напоямі, слодчамі, але гэта зусім не прыкмета іх добраі якасці і папулярнасці ў спажыўца (хто купляў — ведае, што ў большасці выпадкаў гаворка пра нізкасартовыя харчы). Прычына ў тым, што для расейскіх тавараў (ня толькі харчовых) у

нас створаныя больш ільготныя эканамічныя ўмовы, чым для беларускіх!

Напрыклад, для расейскіх тавараў (як для імпартных) скасаваны максымальны ўзровень раздробнай гандлёвой надбаяўкі, у той час як на беларускія тавары ён устаноўлены ў памеры 30% (перавышаць нельга), а на малочныя вырабы і то меней. Гэта значыць, простаму камэрсанту выгадней працаваць з расейскімі таварамі — на іх асноўныя навар, а беларускія ён трymае хіба па разнарадцы з выканкаму (рэкамэндуецца менш плюную долю «айчыннага»). Прадаў расейскі сыр — зарабіў 50% (а захода — 70!), прадаў беларускі — да 30% (болей — штраф).

Далей: паўсяль у Беларусі, акрамя Менску, у раздробавым гандлі на імпартныя тавары «трэціх краін» (не расейскія

і не беларускія) дзейнічае мясцове мыта ў памеры 15% (гэта вялізны падатак са звароту, парынальна большы за ПДВ і нават за мыта!). На расейскія ж тавары ён усталяваны ў памеры 5% (як і на «айчынныя»).

Дык выходзіць, для расейскіх тавараў на раздроб (пра аптовы гандаль асобная гаворка!) дзейнічае, калі для іх выгадна, — крыгір «імпартны», а калі нявыгадна — крыгір «айчынны».

Гэта павольная дывэрсія супраць нашых вытворцаў, якія да таго ж, у адрозненіі ад расейскіх канкурэнтаў, цягнуць вялізны сацыяльны цяжар ды традыцыйна дбаюць пра якасць, што кладзецца ў сабекошт. Ужо й казаць лішне пра адрознені ў разы кошт энэрганосьбітаў для расейскага вытворцы і для насага.

Вадзім Карцаў, Менск

Адрес КХП-БНФ

Шаноўная рэдакцыя газеты «Наша Ніва», віншую вас са стагодзьдзем газэты і з Новым 2007 годам. Няхай сонейка заўсёды съвеціць у вашыя вокны і, каначне, жадаю вам шмат новых чытачоў. Калі ласка, падкожыце каардынаты Кансэрвату́на-Хрысьціянскай Партыі БНФ. Дзякую! Жыве Беларусь! Жыве «Наша Ніва»!

Георгі Пракаповіч, Менск

Адрес Кансэрвату́на-Хрысьціянской Партыі БНФ такі: пр. Скарыны, 133, кв. 147. Тэл. +375-29-670-24-92. Сайт партыі www.pbnf.org.

Хачу пакаяцца

Нельга прамаўчаць, калі настаў векавы юбілей «Нашай Ніви»! Віншую, віншую, віншую!!! Жадаю ўсяго самага найлепшага, хай вашыя вялікія творчыя посьпехі будуть яшчэ большыя, хай вечна выхадзіці гэта газета «Наша Ніва» і жыве Беларусь!

Хачу расказаць, як я прыйшла да «НН». У 1992 г. мэй дачца, студэнты лігвістычнага юніверсітэту, выкладчыкі парайлі выліпісаць «НН». Так у нашай сям'і зявілася гэта газета. Мы неяк адразу палюбілі яе, зразумелі, што яна навучыць нас адчуваць сябе беларусамі, спазнаць гісторыю Беларусі, даведацца пра знакамітых беларусаў ўсім съвеце. З таго часу і не разлуемся з «НН».

А тут яшчэ менавіта ў 1992 г. прыдбала двухтомнік Алега Лойкі,

земляка свайго на Слонімшчыне, якога ў гэтым годзе Але́с Пашкевіч з нагоды юбілею назваў доктарам беларускасці. Бываюць жа такія супадзенны: «НН» і Алег Лойка — дзве вялікія крыніцы беларускасці — у адным годзе з'явіліся ў маёй хаце.

А праз некалькі гадоў у нашу раённую больніцу прыехаў працаўца лекар Алег Серанкоў, сын майго аднакурсніка, які таксама выпісваў «Нашу Ніву». Зьдзівіла тое, што Алег добра ведаў і люблі размаўляць на беларускай мове, хаця яго маці была расейскай нацыі. Я нават аб гэтым артыкул паслала ў «НН» пад назвай «Ня толькі матыцьна мова, але і бацькава». Мы пасябравалі, як кажуць, сем'ямі, дзякуючы «НН», якую і мы, і Серанковы выпісваєм да сёньняшняга дня.

Серанковы жывуць цяпер у Гомелі, і ў іхнія сям'і сацьвёра дзетак — Чэсік, Кацярынка і двайніяткі Янінка і Бажэнка. Мінультым летам яны ўсёй сям'ёй прыяжджалі да мяне ў госьці ў Крупкі. Вядома ж, бацькі вучачы сваіх дзетак размаўляюць на беларускай мове. Калі я іх бацьвіла, то старэйшы, Чэсік, ужо някепска размаўляў па-беларуску, Кацярынка, ёй тады было два з паловай гады, ужо на пытаныне бацькі «Якое ў нас чароўнае слова?» адказвала: «Чароўнае слова — калі ласка». Маленкія Янінка і Бажэнка, ім было тады па аднаму году і чатырох месяцах, яшчэ толькі па-чыналі гаварыць, але я ўпэўнена, што будуть добра ведаць мову нашу.

Сваю ўнучку Таісачку, якой толькі споўнілася 3 гады, таксама вучу размаўляць на беларускай

мове і чытаю ёй кніжкі беларускія.

Хачу яшчэ расказаць пра тое, як я правіліася перад мовай нашай беларускай. У 1962 г. паступіла ў менскі мэдыцынскі інстытут, ну і, вядома ж, толькі па-расейску размаўляла. А тут прыходзіць да студэнтаў-першакурснікаў каарспандэнтка «Чырвонай змены» і размаўляе з намі на беларускай мове, дык мы ёй такі «разнос» зрабілі за гэта. А я дык такое сказала, што цяпер нават хочата праць зямлю праваліцца, калі ўспомню той сказ:

«Кому он нужні тепер, этот белорускі язык?» Тады ж я нават ганаўлялася сабою за гэта.

І толькі праз 30 гадоў я пачала вивучаць беларускую мову (трохі

ужо ведаю), вивучаць гісторыю

свайг Беларусі, таму што ёсьць у

нас «Наша Ніва».

Яшчэ раз віншую Ѷ юбілеем і пасылю найсардчнейшую пажаданы!

Антаніна Казырыцкая, Крупкі

Прачытаўшы артыкул Сяргея Брадавога, «Сакрэт наших бацькоў» («НН», №1) я быў як уздраджаны, так і засмучаны.

Уздрадаваны таму, што знайшоўся чалавек, які расплюшчвае вочы на адвецнайя проблемы вясковага жыцця. Такая інфармація вельмі важная асабліва для моладзі, якай ўжо й я ведае, якім «краем» быў Савецкі Саюз.

Смуткую ж, бо апісане брыды доцьце захавалася на вёсцы амаль у некранутым стане дзякуючы не-дальнабачнай палітыцы дзяржавы.

Люмпэнізацыя вёскі адбываецца настолькі імкліва, што цяжка ўяўіць яе вынікі і наступствы нават у недалёкай будучыні. Тым больш, што ўсё меней тых «дзядоў», якія выкупілі коней, змаглі ўзяць зямлі ўдосталь у 90-я гады мінлага стагодзьдзя.

Людзі з старэйшага пакалення праста абавязаныя занатоўваць свае ўспаміны любымі способамі, дасылаць у рэдакцыі незалежных выданняў, захоўваць у асабістых архівах.

Дзарэчы, трывалія Васіля Якавенкі «Пакутны век», презентантцыя якой адбылася 17 студзеня ў Доме літаратора, акурат і сведчыць аб вялікім значэнні памяці народнай.

Эльшан Банель, Менск

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сایце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаванні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы не можам пачаць вядомыя Вашы лістоў, неапублікаваныя матэрыялы.

Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы.

Лісты мусіць быць падпісаны, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрес:
а/с 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

У пекле Азії

Герат — Саракс — Машхад.
Рэпартаж нашага суродзіча
з Аўганістану і Ірану. Піша
Аляксей Лявончык.

У гэтай частцы сьвету праблема ўтым, што трансгранічных спалучэнняў вельмі мала. З Захедану ў Іране можна ў Пакістан патрапіць па чыгуначнай галінцы наўпрост, з пакістанскага Лахору ў Індыйскі Амрытсар таксама. Але гэта выключэнны. Звычайна даводзіца да яжджаць да мяжы. Перакроўцаць яе пешкі, потым наймаць новую таксоўку і плаціць па-новаму. У мяне калісьці была мара праехаць транзытам з Ганконгу да Стамбулу, але гэта будзе блуканьне па джунглях. Нават між Тайландам ды сумежнымі гаспадарствамі няма злучаючай чыгункі. Чаго ўжо там пра нейкую Бірму гаварыць, дзе ўрад, кажуць, перасунуў сталіцу з прыбярэжнага Рангуну на 400 кіламетраў углыбкі кантыненту, паслухаўшы астролягаў.

Дзень распачаўся неяк бесталкова — сонца засыцілі глухія хмары. Кабул стаіць сярод амаль што гор, не ніжэйшых за 500 мэтраў, і лётнішча моцна залежыць ад добрага надвор'я. Таму ехаў я туды зь вельмі дрэнным настроем.

Ад самага пачатку падалося, што мае чаканыні зъдзейсніліся: народ стаяў ля брамы, якую загароджваў вартаўнік у нязграбнай кепцы, адпіхваючы ўсіх назад. Я прабоўся наперад, але ці ад стомы, ці ад нейкага хваравітага ўзрупэння праста ня мог нічога запытацца. Вартаўнік выглядаў ніяк ня лепей за натоўп.

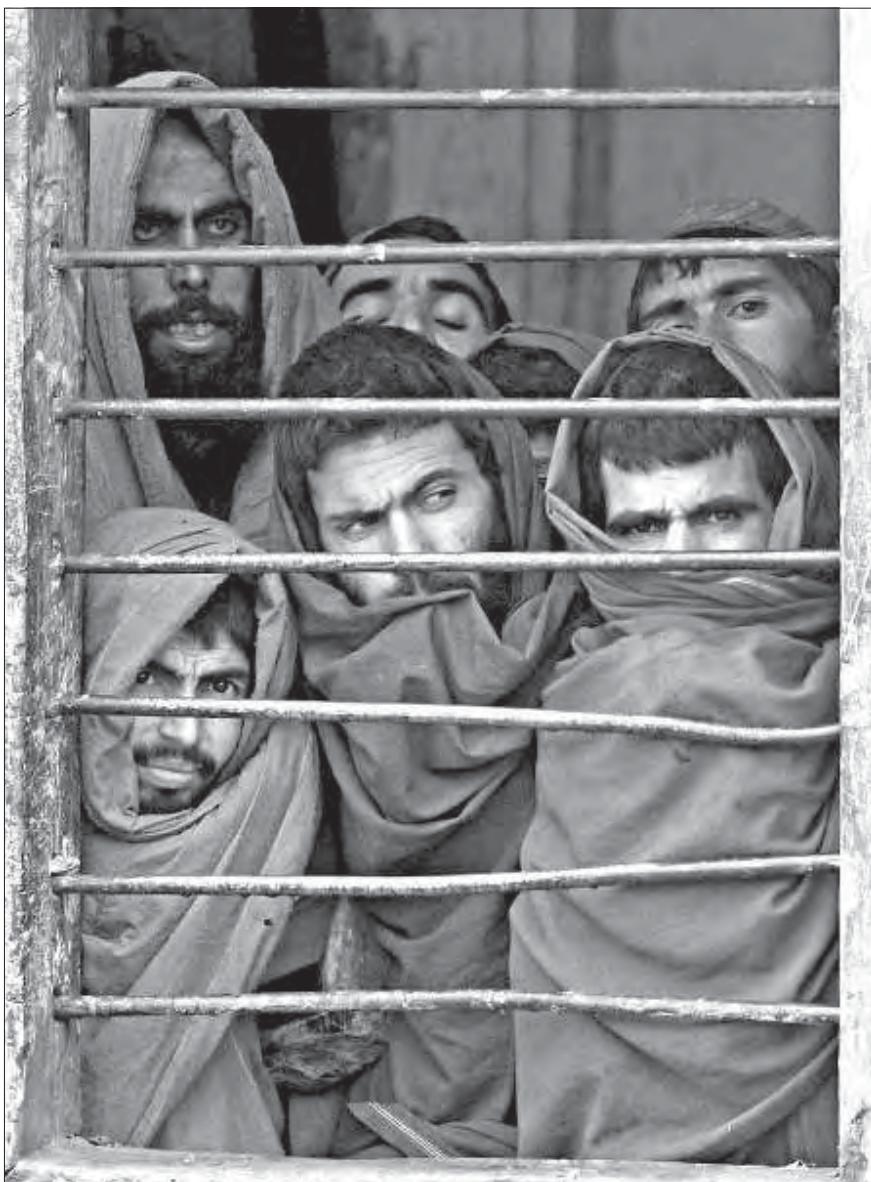
— Ну хая пусыціце ў залю пагрэцца, — енчыў адзін хлопец. І сапраўды, мы стаялі па самыя калені ў нейкай сънежнабруднай твани.

— Няма месца, такі загад.

Зъявіўся крыху пасьля прадстаўнік «Кам Эйр», другое па вялічыні авіякампаніі Аўганістану, праста сказаў: «Чакайце». Прадстаўнікі ААН праходзілі моўчкі побач ды зынкалі ў сънегавой смузе за лётнішчам. Магчыма, для іх дзейнічалі нейкія іншыя правілы. Замежнікі таксама праходзілі без праблем. Кіснуць заставаліся выключна мясцовыя.

У залі, у якую мы прарваліся амаль

PHOTOBYMEDIA.NET

што з боем, было некалькі расейцаў. Як я зразумеў зь іхных размоваў, яны ляцелі праста на Кандахар. Ня тое каб сярод іх былі нейкія такія адчайнікі, але дзеўчына ў шэрым шаліку выглядала неяк незвычайна. Нейкія такія агенцікі у вачох. Хммм. А вось хлопцы былі зусім звычайныя. Пад сорак год, тоўстыя скуранкі, быццам бы пакамечаныя шэрый твары з трохдзённай шчэціцой, і зусім непрыдатныя для звычайнай зімовай кандагарскай слаты боты. У аўганскіх гарадох існуе выбар між пылам, за якім праз сто мэтраў нічога ня бачна, улетку, і балотам на вуліцах узімку — асабліва калі ўлічыць, што ходнікі там усе парушаныя,

а на рагах у бедных кварталах народ звычайна ладкуе съметнікі. Маўляй, лягчай муніцыпальным прыбіральшчыкам будзе, калі ўсё на рагу J. А тыя бытта ляцелі на шпацир па ходніках Парыжу. Міжвольна мне прыгадаліся мае блуканьне па пагорках Баміяну, на якія я наўажыўся ў простых летніх сандалатах.

Да мяне падышоў нейкі стары ды запытваўся, ці можна патэлефанаваць. Я адказаў, што не — нумар не мясцовы. Гэта яму спрабаваў патлумачыць нешта. А той у адказ узыняў такі роў, зь якога вы-

Працяг са старонкі 27.

нікала, што народ Аўгтаністану ніколі не
аб'яднаецца, калі суйчыннікі па пер-
шым патрабаваньні ня будуць даваць
адзін адному слухаўкі. Тут, дарэчы, не
прынята зусім даваць слухаўку незнаём-
цам на вуліцах, аўганцы лічаць кожны
грош ды вельмі хвалююца, каб ты ня
зъбег зь іх тэлефонам. Мо бытлі выпадкі.
Але калі ты прабавіш зь кімсьці літа-
ральна некалькі хвілін у адным пакоі, ці
машыне, ці лётніку — проста ўнейкай
замкнёшай прасторы — то вы амаль што
аўтаматычна лічыцесь сябрамі. Ад-
мовіць чалавеку, які ляціць разам з та-
бою дваццаць хвілін на адным шрубалё-
це, хай нават ты сядзіш съпераду, а ён
праз трыйцаць кроکаў ад цябе — неяк
проста не прынята. Але для замежнікаў
часыцяком робяць выключчынны.

Невялікае адхіленне. Праглядаючы навіны з дому, я часцьцяком задумваўся, а наколькі прымальна для нас адаптаванца да мусульманскай культуры, калі ў ёўрапейскіх краінах шмат мусульман жыве проста анкліявамі, неігртоена заклікаючы да зыншчэння хрысціянскай культуры. У Аўгандзтанске жанчыне небясьпечна вандраваць на ровары адной проста таму, што кіроўца машыны можа «незнарок» яе зьбіць. І ніводны паліцыянт не заўважыць такога кіроўцу.

Раніцай наступнага дня я ўжо ехаў да Тэгерана. А ўтобус каштаваў меней шасьці далаўраў, цывільнны такі, стары, але чысты. Нават выправіўся са спазненнем усяго на якія пачадзіны.

Да мажы ўсё ішло больш-менш. Гармідар, які панаваў вакол памежнікаў на аўганскум баку, быў цалкам прадказальны. Да кідання пацшартой з аднаго кутка залі ў ішпы я прызываюся раней. Мытнікаў і ўвогуле можна было проста абысьці.

Памежнікі, як і думаў, не чакалі, що тут зьявицца нехта зь іншаземцаў, таму адзін зь іх амаль што хвіліну ня ўцягна пазіраў на вокладку майго сіненъкага-сіненъкага, потым кінёў яго свайму памочніку. Той таксама выкаціўся на яго:

— Вы откуда?

— Советского Союза человек?

Ну что тут было адказаць. Мне карце-
ла ад яго адчапіцца як мага хутчай. Апошні сказ у іх дасюль самы ўлібёны. Таджыкістан для іх — асобная краіна, а вось Шураві як застаўся Шураві, так і ёсё. Беларусь і Украіна ва ўспрыманьні аўганцаў амаль не існуюць. Тыя, хто жылі ў Менску, Харкаве ці Кіеве — цэн-

трах навучанъя й стажыровак, а потым натурализаваўся, — ведаюць выключна расейскую мову, таму часцяком скардзіліся мне на «наваяўлены напынялізм».

— Да, Советского Союза.

— И как вас к нам занесло?

— Инженер я.

— Дорогу от Кандагара построили?

Заўважу, працягласць тae шашы ну
найменей 900 кілямэтраў.

— Почти что.

— А вот американцы ничего не строят.

Возвращайтесь к нам.

— Постараюсь.

На гэтым размова памысна скончылася, і я выйшаў на паветра. Апошняю перашкоду — зусім нязначнаю — быў мытнік. Ён зьбіраў падатак за выезд. З замежнікаў яны разоў у пяць большыя, чым зь мясцовых, і ніхто не разумее абронутаваньня таго далаира, што выцягвае з кішэні простага аўганца яго дзяржава, калі яму каршць некуды паляцець. Але ў гэты раз мытнік вырашыў ня браць зь мяне ніякіх падаткаў. Ха.

Іранські КПК бу́ ѿ больш арганізованым. Памежнікі сядзелі ў кабінках з кампутарамі. Софт бу́ цалкам ляка́лізаваны, на фарсі, але зусім не прыстасаваны для апрацоўкі замежных пашпартоў. Адзін зь іх круціў мой пашпарт у руках хвілін дзесяць, потым яны паклікалі мяне, адкуль я, і це тое новы аўганская пашпарт. Я адказаў, што не, відавочна. Назвы краіны яны, пэўна, таксама ня бачылі ніколі.

Прапусьцілі хутка, пасъведчаныя аб здароўі таксама не запыталіся. Затое ўсе валізы аўганцаў трэслы па поўнай праграме, раскідаочы іх адну за другой. Небаракі павінны былі зібіраць гэта ўсё сваімі рукамі. Мянэ, як і тых аўганцаў, у каго быў самотны заплечнік, не чацалі.

Іранская паліття адразу дала мне зразумець, што я быў ужо ў Іране. У аўганс-
цаў паліцыянты ўсе як на замову выглядаюць такімі маленъкімі задохлікамі —
дзымухні, і ён адразу зьнікне. Да гэтага
дадаць заўжды брудную форму, вусы ня-
пэўнага колеру. Такі гарадавы Чэхава
выйдзе. Іранцы ж былі больш падобныя
да паліцыянцкай сілы нейкае заходніяе
дзяржавы.

За адмежавальныя рысай стаяла шмат хлопцаў, што, як крумкачы, кінуліся адразу на нас. Куды трэба даехаць, колькі вас чалавек, аўтобус тут яшчэ будзе стаяць і стаяць.

А ўтобуса чакалі на съпёцы паўгадзіны, іранцы загадалі кіроўцу зьніць зъ яго шыльды, абіўку рухавіка і найруплівейшым чынам дасъледавалі ўсе польасыці машыны. Сабак не было. Дзіўна: опюм, калі яны так баяцца, было б ляг-

чэй шукаць з сабакамі. Але, магчыма, тут таксама прысутнічаў фактар прыніжэння

Пачатак грамадзянскай вайны, разбу-
рэньне Кабулу варожымі групоўкамі,
падзел Кабулу, а потым захоп талібамі
калісці лібертынскасае сталіцы ды перат-
варэнье яе ў апору ісламскага фунда-
мэнталізму выклікалі масавы зыход у
Пакістан, бо мяжы не было як факту, ды
ў Іран, бо мова вельмі падобная. Першас-
на стаўленыне іранцаў да тых, хто шукаў
азылло, было дастаткова станоўчым, ад-
нак пасыль паступова пагоршылася. Дзе-
цягам аўганцаў сталі адмаўляць у адку-
цы, бацькі не маглі знайсці працу акра-
мя сама нізкааплатнай, хаця ў цалкам
пэўны, што, як і ўсе эмігранты ў любой
краіне, яны працавалі значна больш за
мясцовых. Цяпер да аўганцаў — асаблі-
ва ў съвяtle росту вытворчасці опіому
— ставяцца праста нэгатыўна. Як звы-
чайна, яны першыя кандыдаты на ініцы-
ятывы паліцыі ў гэтай краіне. Усё ж такі
Амэрыка ды Нямеччына са сваім прыха-
ваным расізмам — гэта не выключэнны.

Празь дзьвесце мэтраў ад памежнай рэсы нас спынілі на КПП. Працэдура паўтарылася зноўку. Увесь багаж абшукваўся, усіх аўгандцаў трэсці асабіста, на-ват самым безмалімонным чынам за-лазілі ў іх кішэні, рвалі падэшвы абутку, калі нешта падаравалі. Добра хоць, што жанчынаў не чапалі. Падчас талібану на ўсіх блёкпастах гасцыніца Джалаладад — Кабул для гэтай справы выкарыстоўвалі хлопчыкаў, якія днявали ды начавалі разам з прыдарожнай вартай. Што там увечары адбывалася — магу сабе ўяўці.

Чатыры разы. Тут яшчэ распачаўся дожд. Дарога, якая напачатку выглядала вельмі цывільна ў параднаныні з аўганскаю, паступова набыла выгляд нейкага съметніка. Копы цэляфану на хмызнякі ўзбоч дарогі, пабіты брук, асфальт напалову з гразёй. Апошнім разам міліцыянтты тармазнулі наш аўтобус ля нейкага съметніка. Праз дажджавую смугу ўжо бачылася раздарожжа Саракс — Машхад. Адтуль пачынаецца чыгуначная галінка, што вядзе на Тэгеран праз Машхад. А Саракс... Саракс — гэта зусім іншы съвет. Празь яго ня так і лёгка прыйсці, бо вядзе ён у «краіну, дзе няма злачыннасці», і якая не існуе ў наўвінах. Туркмэністан настолькі шчыльна зачынены, што іранцы туды таксама рэдка трапляюць. Хаця мне, мабыць, у пэўнай ступені праз сябраваныне спадара Лукашэнкі з Туркмэнбашы, атрымаць візу было досыць лёгка.

Першы раз за паўгоду я пабачыў чыгунку.

Працяг будзе.

Польскі выбар беларусаў

Чаму беларусы Астравецкага раёну дагэтуль не пагаджаюцца на беларускую мову ў касьцёлах? Піша Натальля Мяшкова.

Калі падчас летніх канікулаў бацькі адвозілі нас з сястрой на абавязковую пабытку на радзіму бацькі, на Берасцейшчыну, наша зьяўленыне дзед Браніслаў з усымешкай сустракаў словамі: «Ну, што — палячкі прыехалі?!» Мы прыждкалі з Астравецкага раёну Гарадзенскай вобласці той самай БССР, і чаму нас называлі «палячкамі» — было зусім незразумела. Тым ня менш узынікала прыемнае пачуцьце ўласнай адметнасці, якое, зявіўшыся аднойчы, зь ціагам часу не зынікала, а толькі ўмацоўвалася.

Акрамя відавочных «матэрыйальных» адрозненняў, такіх як, напрыклад, імёны, зусім не тыповыя для сацыялістычнай Беларусі — Яніна, Ванда, Юзэфа, Адольф, якія на Астравеччыне сустракаліся паўсюдна, — у паветры прысутнічала няйлоўнае адчуванье «інакшасці». Галоўным яго съведчаньнем была і застаецца перакананасць многіх мясцовых жыхароў, асабліва тых, хто хоць як-небудзь помніў часы «пад Польшчай», што яны ня маюць ніякага дачынення да савецкай дзяржавы. Фразамі накшталт «Саветы прыйшлі», «Саветы прыдумалі» падкрэслівалася адлегласць паміж «намі» і «прышлымі».

Часы зьмяніліся, імпэрія ССР не існуе, але съядомасць людзей стала гаеку не атаясамліва сябе з незалежнай Беларусью. Больш таго, яны ў большасці сваёй не вызначаюць сябе як беларусаў. Часта гэта спрабядліва ня толькі ў дачынені да людзей старэйшага пакалення. Магчыма, адна з прычынаў паліаге ў тым, што непрымальні інстытут Саветаў нікуды ня зынік і нават не перай начыўся. Але, несумненна, ёсьць іншыя

Натальля Мяшкова

нарадзілася ў Лідзе, у дзяцінстве гадавалася ў бабулі-дзядулі ў Альхоўцы (Астравецкі раён), скончыла школу ў Астраўцы, потым журфак у Менску. Працавала ў Астраўцы і Менску, выключна ў «праідах». Вучыцца на «беларусістыцы» ў Вільні, у Эўрапейскім гуманітарным.

причыны, глыбей схаваныя.

Нейкім незразумелым чынам тут аказалася вельмі прывабнай ідэя прыналежнасці да Польскай дзяржавы. Нягледзячы на тое, што жыцьцё пад польскімі ўладамі было ня менш, а, магчыма, і больш складаным, чым «пры Саветах».

На беларускіх землях спрадвеку жылі палякі, якія, як лічаць многія аўтарыэтныя дасьледчыкі, ёсьць нашчадкамі палінізаваных аўтахтонаў беларускіх і літоўскіх земляў. Але ў выніку польскай акупацыі ў 1921—1939 гг. на заходзе Беларусі ўтварыўся новы феномэн съядомасці. Этнічныя беларусы, якія ў паўсядзённым жыцьці размаўлялі і размаўляюць на беларускай мове, захоўваюць менавіта беларускі традыцыі, перакананы ў тым, што яны палякі.

Нават у кнізе «Памяць» Астравецкага раёну ёсьць пацвярджэніні таму, што зьяўленыне Чырвонай Арміі ў 1939 г. тут сустрэлі без энтузізму. Супраціўленыя чырвонаармейцы амаль не сустракалі, узгадваеца толькі пра стварэнне перашкод на іх шляху. Так, напрыклад, у вёсцы Міхалішкі ў канцы верасня начальнік мясцовай пажарнай каманды ўзварваў мост цераз Вяльлю і тым самым затрымаў амаль на двое сутак рух савецкага войска.

2 лістапада Заходняя Беларусь, у складзе якой была і Астравеччына, была ўлучаная ў склад БССР. На тэрыторыі новаўтворанага Астравецкага раёну жылі 37 397 чалавек. Паводле нацыянальнага складу яны падзяляліся наступным чынам: 24 367 беларусаў, 7 200 па-

лякаў, 1 500 габрэяў, 4 300 літоўцаў, 30 расейцаў.

Дэкларацыя народнага сходу Заходняй Беларусі аб дзяржаўнай уладзе, прынятая 29 кастрычніка 1939 г., пераконвала, што «народы вялікага Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік прапагнулі руку брацкай дапамогі і назаўсёды вызвалілі працоўных Заходняй Беларусі з-пад ярма палітычнага, сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. Упершыню народы Заходняй Беларусі атрымалі права распрадацца сваім лёсам».

Дапамогі «працоўных Савецкай Беларусі» доўгі чакаць не прыйшлося. Аб ёй з гонарам расказваў у інтэрвю газэце «Праўда» 7 кастрычніка 1939 г. сакратар ЦК КП(б)Б Беларусі, чалец ваеннага савету Беларускага фронту тав. Панамарэнка: «Ужо паслана звыш за 100 газэтных супрацоўнікаў, каля 300 работнікаў народнай адукцыі, аховы здароўя, фінансаў і гандлю, 800 партыйных і камсамольскіх работнікаў. У бліжэйшы час на месцы накіроўваюцца яшчэ групы работнікаў».

Дысбаланс паміж ідэялічнымі работнікамі і прадстаўнікамі сацыяльнай сферы відавочны. «На просьбы мясцовага насельніцтва» на тэрыторыю Заходняй Беларусі таксама завозілася соль, сярнічкі, газа, тытунь. Але эканамічная падтрымка адыходзіла на другі план — галоўнай мэтай было стварэнне спраў-

Неюбілейныя развагі з нагоды 20-годзьдзя Заслаўскага запаведніку. Піша **Сяргей Харэўскі.**

У 988 годзе Ўладзімір і ўсе кіеўцы — і баяры, і прости народ — прынялі хрысціянства. Перад прынцыцем хрысціянства Ўладзімір прыйшоў да Рагнеды і сказаў ей: «Я хачу ажсаніцца з грэцкай царэўнай, хрысціянкай. Ты цяпер вольна і можеш узяць у мужыкі сабе любога баярина. Рагнеда адказала: «Нягожа княгіні быць жонкою простага баярина: я хрысціянка даўно ўжко, і хачу быць заручніцай князя князёў Хрыста (знача, стацу мішкай). Адпусці мяне ў бацькаўскую маю беларускую зямлю».

Уладзімір адпусціў яе ў Бацькаўчыну і Ізяславу аддаў усю беларускую зямлю. Ізяславу доўга і шчасльва княжыту Беларусі і пабудаваў горад Ізяславу, недалёка ад Менску (цяпер маленька мястэчка і завуць яго Заслаўе).

Вацлаў Ластоўскі, «Ізяслав» [1916]

На працягу стагодзьдзяў Заслаўем валодалі нашчадкі Ізяслава Ўладзімеравіча, Яўнута Гедымінавіча, Яна Юравіча Глябовіча, Яна Сапегі, Антона Пішэздзецкага. Каму будзе належыць гэтае славутае мястэчка заўтра? Высвятляеца, сёньня гэты ўнікальны куток пад Менскам амаль пазбыўся ўсіх сваіх статусаў і даўно перададзены з нацыянальнага ў раённае падпарадкаванье! Адпаведна, сродкай на папаўненныя музэйных фондаў, абсталяваныя новых экспазыцыяў, рэстаўрацыі будынкаў і дагляду за помнікамі археалёгіі больш німа. Перад раённым начальнствам увесь час паўстае пытаныне, навошта тая пустка-«запаведнік», калі яе можна забудаваць? І пакрысе забудоўваюць...

У гэтым годзе Заслаўскі гісторыка-культурны музэй-запаведнік справіць сваё дваццацігодзьдзе. Зараз там працуе выставка жывапісу Віктара Маркаўца, прысвечаная Заслаўю: яго краявіды, цэлая галерэя magna каго роду Пішэздзецкіх, славутых мэцэнатаў Заслаўя.

Ад багацшай на падзеі тамтэйшай гісторыі ацаляла некалькі вялікіх помнікаў. Гэта, па-першае, «Замчак» — круглае земляное ўмацаваныне гораду Рагнеды. Славутая княгіня прыняла тут хрысціянства і заснавала на тутэйшай Чорнай гары манастыр. Па-другое, захавалася гарадзішча «Вал», дзе ў канцы XVI — пачатку XVII ст. была збудаваная рэзыдэнцыя мажнаўладца Глябовічаў і збор эвангелікаў-рэфарма-

Рагнеда раённага падпарадкаванья

таў. Трэці з буйных помнікаў Заслаўя — касыцёл Марыі, пабудаваны ў 1774 г. Да астатніх захаваных помнікаў належыць славутыя старожытныя курганы і... пляніроўка старога гораду, якая склалася яшчэ ў XI стагодзьдзі!

Далейшы лёс Заслаўскага запаведніку можа быць перадвырашаны валонтарысцкім чынам. У звязку з радыкальнай зменаю прыярытэтаў, галоўнай ўвагаю раённых ўладаў, што адчуле «пульс часу», аточана цяпер адно «Лінія Сталіна», на якую марнуюць сродкі не шкадуючы. Тамака ж ляслупі й тыя нішчымныя сродкі, што маглі бы быць скарыстаныя для ўратавання сапраўдных помнікаў. У выніку музэй-запаведнік ня мае цяпер аніякіх сродкаў, ні з дзяржаўнага, ні з раённага бюджetu. А музэй, апынулася, патрэбны адно ягоным супрацоўнікам-энтузіястам.

Гісторыя стварэння запаведніка сягае між тымі ажно ў 1967 г., калі гэтае легендарнае мястэчка атрымала ахоўны статус археалігічнага комплексу.

Праз 11 гадоў тут быў, нарэшце, пасыль руплівае рэстаўрацыйнае работы адкрыты колішні кальвінскі збор, у якім выгодна разьмясьціцца музэй. Падчас адкрыцця ў 1978 г. музэй размештаваў і народных промыслаў Беларусі ў Заслаўі быў першым музэем такога тыпу ў Беларусі. Вялікая роля ў стварэнні арыгінальнага аблічча экспазыцыі заслаўскага музэю тады належала славутаму мастаку Эдуарду Агуновічу. Асобныя разьдзелы экспазыцыі афармёвалі самыя кваліфіканты адмысловы, апантаныя сваёй спраўаю. Сярод іншых быў славуты этнограф і мастактвазнаўца Міхась Раманюк. Не пашкадаваў тады ўнікальных экспанатаў і Дзяржаўны музэй Беларусі: зь яго фондаў у заслаўскую экспазыцыю былі перададзеныя храстаматыйныя шэдэўры народнага мастацтва, шырокія вядомыя па энцыклапедыях, падручніках і даведніках: абразы XVII — XVIII ст., шыкоўныя слуцкія паясы XVIII ст., старожытныя шахматы XII ст., урэцкае й налібоцкае мастацкае шкло, унікальныя здабыткі нашага дэкаратыўна-ўжытковага мастацтва XVI — XIX ст... Дзякуючы сва-

ёй мастацкай і гісторычнай адметнасці экспазыцыя стала апрышчам нацыянальнага абуджэння Беларусі. Ужо ў 1978 г. горад наведала прыкладна 12 тыс. турыстаў. Калі неўзабаве сюды пачало завозіць плянавыя группы бюро падарожжаў, колькасць наведнікаў павялічылася да 60 тыс. у год, а потым нават да 100 тыс. з усіх старон! Цягам дзесяцігодзьдзя ён быў філіяй Дзяржаўнага музэю й даваў траціну(!) ягонага прыбытку.

Дзякуючы інтэнсіўным раскопкам ужо бачылася аднаўленыне Заслаўскага замку зь дэзвіома манументальнымі брамамі. Распрацоўваліся праекты ўзнаўлення тут аўтамаў былога дамініканскага кляштару і палацу Глябовічаў. Задумляліся ахойныя заходы па зберажэнні адной з найбуйнейшых у Эўропе курганных груп, музэіфікацыі самага старожытнага ў Беларусі гарадзішча «Замчэк». Прадугледжвалася ў адраджэнні палацава-паркавага комплексу XVIII — XIX ст. Пішэздзецкіх.

Распрацоўваліся ўнікальныя канцепцыі стварэння «жывога» музэю з млыном, кузніця, ганчарнай майстэрняю. Тут, у Заслаўі, патрыятычнай моладзідзю былі адроджаны традыцыі Гукоўнія вясны, Калядаў, Купалы. Загулі тут выставы й мастацкія кірмашы. Праводзіліся славутыя навуковыя «Заслаўская чытанын»...

Але... Ці ня з самых першых кроکаў музэйчыкі, рэстаўратары і археолягі сутыкнуліся з варожым стаўленнем мясцовага начальнства. Выгадаваныя за Машэравым у духу калгаснага мэркантылізму, дробныя й найдрабнейшыя чыноўнікі рабілі ці ня ўсё, каб запекідзіць інтэлігентам-летуценьнікам. Хоць Дзяржаўны запаведнік «Заслаўе» быў створаны рапшэннем Саўміну БССР яшчэ ў 1967 г., ахойныя зоны вакол помнікаў працягвалі забудоўваць, бо не было ўласнай архітэктурнай службы. Не былі вызначаныя межы запаведніку, не былі зацверджаныя навуковыя канцепцыі праектаў.

Паводле ўсіх ідэяў навукоўцаў і музэйных супрацоўнікаў, вялікая ўвага надавалася найперш ляндшафтам, што насыць самастойны эстэтычны сэнс. Ба-

ГЛЕБ ПАЛАДЗЕНКА

лазе пляніроўка Заслаўя тады яшчэ захоўвала рысы, закладзенны ў XI ст.!

У межы запаведніка павінна ўваходзіць уся гістарычна частка гораду — такая была галоўная думка аўтараў канцэпцыі. І менавіта яна выклікала і выклікае супраціў гарвыканкаму. У «Звяздзе» ў сярэдзіне 1980-х друкавалася «аўтарытэтнае» меркаваныне галоўнага архітэктара Заслаўя, нейкага Сяргея Палякова: «Тое, што патрабуюць гісторыкі, складае тэрыторыю ў 110 га. ...Нерэальна! Наколькі гэта зацягненца?» Далей — болей: «Каштоўнасць уяўляе толькі пляніроўка вуліц цэнтра, а не будынкі. Што зь імі рабіць? Хіба што зьдзерці шыфэр, пакрыць саломай, і будзе гістарычна «экзотыка». І калі чалавек будзе жыць у запаведніку, са сваімі патрэбамі ён пойдзе не ў туэйшую дырэकцыю, а да нас, бо мы — гарадзкая ўлада!» То бок заслаўская «ўлада» радавалася таму, што ў рэстаўратараў і ў музэі бракуе сілаў і сродкаў!

З году ў год наступ на гістарычны ляндшафт не спыняўся: шчыльна забудоўвалася ўся тэрыторыя вакол гарадзішча «Замечэк», зынішчаліся адзін за

адным курганы, у цэнтры гораду зьяўлялася ўсё болей бетонных і сылікатных спарудаў. На злосць рупліцам старасівчыны была пабудаваная ў цэнтры мястэчка эстрадная пляцоўка з бетону, а на месцы толькі знайдзенай археолягамі Малой брамы замку была абсталёваная... грамадзкая прыбіральня.

Але найбольшы ўдар музюю-запаведніку быў нанесены, калі былы кальвінскі збор XVI ст. (які пазней, да 1863 г., быў касцёлам) без усялякіх дыскусіяў і ўзгадненняў быў аддадзены пад царкву. У выніку ўнікальная музейная экспазіцыя, што стваралася руцяносцю энтузіястаў, мастакоў і навукоўцаў, была разабраная па фондах стаўлічных музэяў. Былі зынішчаныя элегантнікі краты мастацкага каваніння, скрозь якія з вежы можна было сузіраць заслаўскую разлогі. Былі брутальна заквæцаныя пад тынк фрэскавыя карціны з гербамі магнатаў-фундатараў. З крыпты былі выкінутыя і самі іхныя труны. Адчуваточы беспакаранасць, зь лёхаў съягтыні ціпер наважыліся павыкаіць парэшткі айцоў-дамініканцаў...

Адной з апошніх стратаў стала зынішчэнне яшчэ аднаго кургана комплексу, з каменным Хведзькавым крыжам, што апынуўся засыпаным у выніку пашырэння дарогі.

Натуральная, што зынішчэнне статусу гістарычнага Заслаўя з дзяржаўнага да раённага звяждзе горад і юрыдычна ў прымыслове прадмесце Менску з хаатичнай прыватнай забудовай.

Сопак гадоў існавання Заслаўскага запаведніка — гэта гісторыя несупыннага змагання, непрапаўных стратаў і нескрыстытаных магчымасцяў. Калі сопак гадоў таму гэтаму гарадку пад Менскам усур'ё з прарочылі лёс літоўскіх Трокоў ці польскага Казімежа-Дольнага, то сёньня... гэта тыповае беларускае мястэчка. У найноўшым лёсе Заслаўя, як у кроплі вады, адлюстраваліся ўсе праблемы, беды і перадвізначанасці, што датычаць любой гістарычнай мясьціны Беларусі. Неўзабаве можа стацца так, што чароўны Заслаўскі краявід мяжы XX і XXI стагодзідзя мы зможем сабе ўяўіць толькі паводле палотнаў Віктара Маркаўца.

Сяргей Харэўскі

Чатырнаццаць стагодзьдзяў няnavісці,

або Чаму Ірак ня стаў Японіяй. Піша Сяргей Богдан.

Сёньняшні Ірак у полымі грамадзянскай вайны ператвараеца ў ідэальную монакультурную дзяржаву. *The New York Times* гэтымі днімі піша пра абыякаве і нават варожае стаўленьне багдадзкага ўраду да новай амэрыканскай стратэгіі ўсталявання ў краіне міру ды бясыпекі. Амэрыканскія кіраўніцтва мела грандыёзны праект пепратварэння Іраку ў дэмакратычны ўзор для Блізкага Ўсходу, але аказалася, што ірацкая кіраўнічая эліта мае ўласны праект і гатовая ажыццяўвіць яго коштам любой крыві.

Новыя ўладары Багдаду ў гвалце грамадзянскай вайны спрабуюць стварыць з Іраку свой ідал — моцную зяднуюную краіну. Але ня шляхам усеагульнага аб'яднання, а шляхам вынішчэння «іншых», нешытаў. Іх задача спрашчаецца дзякуючы выразнай дыферэнцыяцыі «сваіх» і «чужых» (ня толькі паводле веравызнання) ды наяўнасці ўжо гатовага патэнцыялу варожасці да «іншых». Лініі падзелу паміж групамі насельніцтва і іх узаемная няnavісць у Іраку, як і ў кожным традыцыйным грамадзтве, мелі адвечны і навечны характар. І вось сёньня, ва ўмовах ваеннай уседазволенасці, у тых, хто ўчора ціха ненавідзеў адзін аднаго праста «па традыцыі», зьявілася магчымасць адпомесціць «па-сучаснаму» з выкарыстаннем мадэрнай зброяi. Кіруючыся і ідэйнымі, і побытавымі меркаванынямі.

У фізыцы і хіміі ёсьць дакладны закон захавання энэргіі, якая не зынікае, а толькі перамяшчаецца і трансфармуецца. Вывесці падобны закон у сфэры куль-

туры і палітыкі амаль немагчыма. Разуменне таго, як мінулыя дзеяньні, думкі і крывауды чалавецтва адбіваюцца на наступных пакаленнях, ёсьць толькі спэкуляцыяй. Міфы шыцкай крывауды і суніцкай прававернасці, на якіх будуецца пропаганда вайны ў ціперашнім Іраку, маюць за сабой чатырнаццаць стагодзьдзяў. Менавіта столькі цягнецца гісторыя суніцка-шыцкага супрацьстаяння ў ісламе. Яно пачалося з выбараў халіфа, праведзеных аднымі бокам (сунітамі) і непрызнаных другім (шиятамі) у VII ст.

Тая шыцкая апазыцыя магла бы згаснуць, як і мнóstva іншых ерасяў, каб ня стала ў належны момант ід-

толькі паводле назвы. У момант арабскага заваявання сёньняшні Ірак належаў застраіскай Пэрсыдзкай імперыі, і насялялі яго перадусім сэміцкія, але не арабскія народнасці, што размаўлялі з большага па-арамейскому (як Іесус). Ваяўнічыя арабскія племёны, якія заваявалі паўсусвету, не вылучаліся, аднак, шматлікасцю, і нават сёньня большасць людзей, што называюць сябе арабамі, фактычна ёсьць арабізаваннымі прадстаўнікамі розных народаў. Праўдзівыя арабы жывуць хіба толькі на гісторычнай прарадзіме — Арабійскай паўвысьпе і, з пэўнымі агаворкамі, у Сырыі ды тых самых няшчасных суніцкіх раёнах Іраку.

У сваёй амбітнасці энтузіясты вялікаарбскай справы ад Марока да Іраку ігноруюць усе гэтыя адрозненні паміж «арабамі», прыкладам, называючы цэлья мовы гаворкамі арабішчыны. Сёньняшнюю грамадзянскую вайну ў Іраку яны падаюць як прыкрую міжусобіцу. Але насамрэч амэрыканскія ўварваныне ўпершыню за апошнія чатырнаццаць стагодзьдзяў дало шытам — фактычна карэннаму насельніцтву (і нашчадкам нявольнікаў, прывезеных арабамі з іншых краінаў) — магчымасць узяць крываавы рэвансіш.

Сапраўды, адзіння арабы ў Іраку — гэта суніты, і перасяліліся яны туды пасля арабскага заваявання. Яны і сёньня захавалі сваю маналітнасць у раёнах калінізацыі — тым самым суніцкім «трохкутніку». Ірак ніколі быў інтэграваным, а ягоныя насельнікі не адчуваюць ніякай прывязанасці да сваіх суседзяў. Гэта добра відаць па тым

факце, што нязначнае зъмяшныне паміж сунітамі і шыітамі мела месца толькі ў найноўшы час дый адбывалася хутчэй у выніку страты мадэрнізаванымі і вэстэрнізаванымі іракцамі сваіх кранёў, чымся сапраўднага братаньня. Адкуль быць зъмяшэнню, калі ці не найлепшым відам шлюбу ўвахаеца шлюб на праста ўнутры сваёй супольнасці, а ўнутры сваёй сям'і — са стрыечнымі братамі й сестрамі? Расізм і ксэнофобія ірацкага грамадзтва шмат трывалейшыя за эўрапейскія адпаведнікі, бо будуюцца не на спэкуляцыях інтэлектуалаў і прыватных антыпатыях плебесу, а на крэўных сувязях, кланавых і племяніных структурах. Таму яны часам не таякі відочныя для эўрапейскага вока і нават сёння заставаюцца дыхтоўна прыхаванымі пад псеўдарэлігійнай абалонкай.

Няпраўда, што раней іракцы заўжды жылі ў міры міжсобку, а міжрэлігійная калатнеча ёсьць фэномэнам чатырохгадовай даўніны. Існаванье Іраку ад самага пачатку было заснаванае на прыгнёце меншасцю (рэлігійнай, культурнай, этнічнай) большасці пры дапамозе разбудаванага апарату гвалту і рэгулярнага прапаганды крыўі. Суніцкія ўладары Халіфатаў, цюрскія султаны-суніты, суніцкая Асманская імперыя, урэшце, суніцкія ўладары Іраку ў ХХ ст. душылі і рэзали цягам чатыраццаці вякоў шыіцкую большасць. На вонкі гэта нават у ХХ ст. моцна не выходзіла, дзякуючы адсутнасці адпаведных каналаў камунікацыі, а таму дазваляла ствараць ілюзію міру. Каб Галакост адбыўся ў Іраку, мы, відаць, пра яго б і не пачулі ці, самае большае, ведалі б па зносцы ў падручніку. Вось гэтым і быў той самы, сапраўдны ірацкі мір — забойствамі за зачыненымі кардонамі пры адсутнасці балбатлівых замежных съведкаў і камэрэу Сі-Эн-Эп.

Новая кніга Юр'я Туровіка «Людзі СБМ» распрадалася за адзін месяц. Піша Алег Гардзіенка.

Кніга выдадзена ў Вільні — кіраўнікі менскіх недзяржайных друкарняў, пабачыўши толькі назыву, катэгарычна адмаўляліся друкаваць манаграфію.

Працу над кнігай доктар гісторыі Юры Туровік скончыў пры канцы верасня 2006 г. Нягледзячы на перанесены ўлетку інсульт і наступствы, ён давёў яе да канца.

Дасыледчыка ня любяць афіцыйныя гісторыкі, што займаюцца пытаннямі Другой сусветнай. Найперш за тое, што сп. Туровік здольны глядзець на беларускую мінуўшчыну без ідралігічнай заангажаванасці. Таму зъ

АРЧЕМ ГРВЯ

Падарунак гісторыкам ад улады

ягонымі тэзамі заўсёды складана спрачаца.

У кнізе спадар Юры раскладае па палічках усю гісторыю Саюзу беларускай моладзі і моцна крытыкуе як афіцыйных гісторыкаў, так і дасыледчыкаў з ура-патрыятычнага лягеру. І тыя, і другія фальшавалі гісторыю СБМ, падладжаючыся пад

палітычныя канцэкт. Усё было куды больш празаічна і трагічна.

Аўтар расказвае пра пачаткі стварэння арганізацыі, падрабязна апісвае кіраўнічыя кадры (у тэксце зъмешчаны каля 40 біяграмаў), аналізуе статыстыку, дзейнасць Працоўнай групы СБМ у Нямеччыне ды пра сочвае паваенны лёс юнакоў і юначак. А гэты лёс быў не зайдросны: «Усіх гэтых юнакоў, акрамя перабежчыкаў да Андэрса, чакаў адзін лёс — палон, фільтрацыя, а даваенных савецкіх грамадзян — прымусовая рэпатрыяцыя або адмаўленне ад свайго імя, паходжання і мінулага, што адкрывала пэрспектыву маральна непаўнавартнага кансыпратыўнага бытавання на чужыні».

У кнізе зъмешчаны дакументы СБМ, вершы і песні, напісаныя пад ўплывам патрыятычнага ўздыму ўдзельнікамі ці для ўдзельнікаў ар-

ганізацыі. Сярод іх аўтараў і шараговыя СБМаўцы, і Натальля Арсеньева ды Міхась Кавыль.

Мала хто ведае, што аўтар знакамітага эмігранцкага маршу «Сыпі пад курганам герояў», які выконваўся падчас паходаўніні, — кіраўнік СБМ Міхась Ганько. Але памяць пра яго вытручвалі ня толькі ў Савецкай Беларусі, але й на эміграцыі. Нават прыпісалі аўтарства верша Янку Купалу.

Кніга — выдатны падарунак для тых, хто цікавіцца гісторыяй, і для пазасталых у жывых былых эсбээмаўцаў. Разам з тым гэта і «падарунак» для гісторыкаў ад улады. У іх кніга выкліча толькі злосць, як ужо было зъ «Беларусью пад нямецкай акупацыяй».

Шукайце кнігу ў незалежных распавядальнікі і праз «Кнігі-поштай» — надзея знайсці яе пакуль яшчэ ёсьць.

Юры Туровік. *Людзі СБМ*. Вільня: «Gudas», 2006

Роўна 300 гадоў таму была адбітая апошняя манэта Вялікага Княства Літоўскага. Да гэтай даты выйшаў даведнік «Манэта Беларусі». Зь яго стваральнікам Зьмітром Гулецкім гутарыць Руслан Равяка.

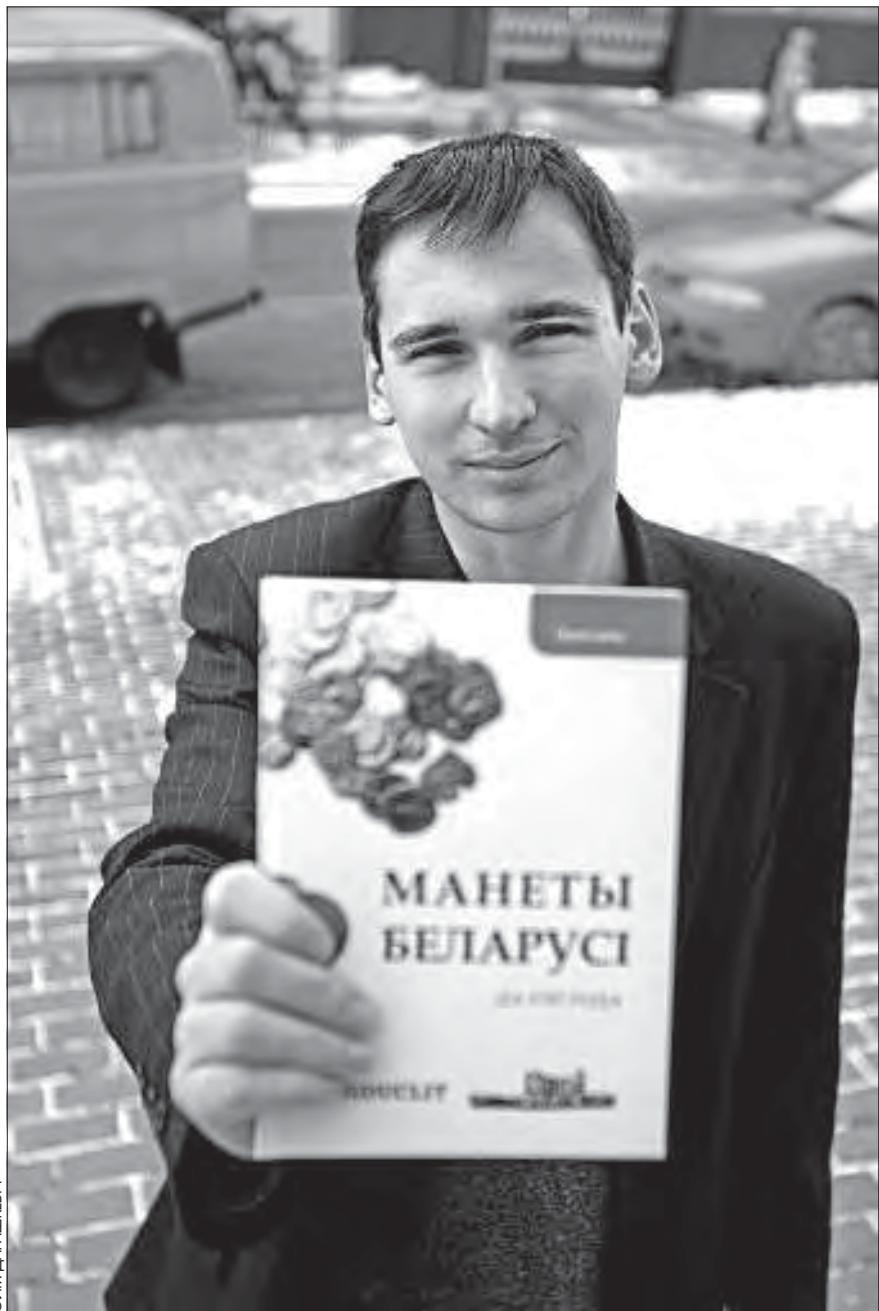
Пабачыў съвет даведнік «Манэты Беларусі да 1707 году», створаны Зьмітром Гулецкім, Аляксандрам Грамыкам і Аляксандрам Крываручкам. Як пішуць аўтары, выхад кнігі дастасаваны да 300-годзьдзя выбіцця апошняй манэты Вялікага Княства Літоўскага. Выданыне мае шматлікія цікавыя ілюстрацыі ды падрабязнае апісаныне грошовых адзінак, падзел па ўладарах ВКЛ і Карона.

Зьміцер Гулецкі: Ідэя ўзынікла яшчэ паўтара году таму. Адразу паўстала пытаныне пра фармат кнігі. Нягледзячы на тое, што людзі звычайна праяўляюць жывы інтарэс да старажытных манэтаў (бадай, любоў да грошай увайшла ў прыроду чалавека), найসучаснейшыя веды ў галіне беларуское нумізматыкі дарасейскага перыяду застаюцца цікавыя даступнымі нават для адмыслоўцаў. Таму мы абрали варыянт папулярнага выданьня — зь вялікімі якаснымі здымкамі, з калекцыянэрскімі цэнамі, вялікай колькасцю дапаможнае інфармацыі, у цвёрдай вокладцы і на добрыя паперы. Кніга мусіць быць карысная ўсім, хто цікавіцца айчынай гісторыяй. Але ёсьць і разьдзел, разылічаны на навукоўцаў. Думаю, віцебскаму дасьледніку раныя нумізматыкі і геральдыкі ВКЛ Аляксандру Грамыку ў супраць з намі ўдалося стварыць грунтуюную канцэпцыю вывучэння самых першых манэтаў Вялікага Княства. Ягоная рэканструкцыя мынцарства ВКЛ другое паловы XIV — пачатку XV ст. цалкам самабытная і добра падмацаваная гістарычнымі фактамі. Другі мой суаўтар, Аляксандар Крываручка, адказваў за дакладнасць калекцыянэрскіх цэнав на манэты ў даведніку.

«НН»: Што новага змешчана ў кнізе? У параўнанні, напрыклад, з празванай сярод беларускіх нумізматаў «бібліяй» Рабцэвіча «Нумізматыка Беларусі»?

ЗГ: Гэта зусім розныя кнігі. «Біблія» Рабцэвіча — аповед у навукова-папулярным стылі, я ж імкнуся зрабіць практичны падручнік па вывучэнні і зборанні манэтаў. Нашая кніга не падсумоўвае вынікаў — яна адностроўвае

Гісторыя беларускіх грошай

ЮЛІЯ ДРАДЦЕВІЧ

дynamiku разьвіцця беларускае нумізматыкі.

Безумоўна, я азіраўся ў сваёй працы на Рабцэвічаву кнігу. Яна была і застасенца найбольш поўнай кропініцай зьвестак пра хаджэнне манетаў на Беларусі на сёняня. Але, нягледзячы на бясспрэчна высокі ўзровень напісаньня «Нумізматыкі Беларусі», яна, на маё меркаванье, уяўляе зь сябе пэўнага кшталту пагляд збоку, не зь Беларусі. Яна не выхоўвае ў чыгачоў пачуцьце свайго, чагосьці, што трэба берагчы, — нібы большшая частка нашае нумізматыкі ёсьць вынікам волі іншых народаў. На мой пагляд, са сталеным сучаснае беларускае дзяржавы перад дасыльднікамі пачынаюць паўставаць якасна новая задачы. Няма гэтага сапраўды сувэрэннага гаспадарства, якое б ня мела і сваёй айчыннай нумізматыкі, найлепш распрацаванай зь мясцовага, а не ўсясь-

манэты ВКЛ (да 1492 г.), вывучэннне якіх у наш час ідзе. Дагэтуль амаль нідзе, апроч як у артыкулах літоўскіх дасыльднікаў, ня можна было знайсці больш-менш поўных і новых зьвестак пра тых манеты. Такім чынам, наша кніга ахоплівае ня толькі большы пэрыяд, але і падае больш падрабязней і разнастайнай інфармацыі. У даведнік укладзеныя зьвесткі пра фальшэрства і спосабы іх выкryцця, апісаная старадаўняя тэхніка выбіцца манетаў.

«НН»: Ці жывая беларуская нумізматычная супольнасць? Ці існуе яна наагул?

ЗГ: Яна ажывае. Штогод з'яўляюцца новыя маладыя дасыльднікі, якія пачынаюць працаўваць над сур'ёзнымі праектамі, накшталт манаграфіяў, дысэртацый, кнігай, прысьвечаных нумізматыцы. Пройдзе колькі гадоў, і яны нас з'ядзівашь.

Паліакі зрабіў першыя крокі ў нумізматыцы Вялікага Княства ў XIX — п.п. XX ст., але вывучэнне літоўскіх манетаў заставалася ў іх увесе час у пэўным сэнсе на маргінэ ўвагі. У д.п. XX ст. ініцыятыву ў асэнса-

ваныні нумізматычнае спадчыны ВКЛ перахапілі дасыльднікі з Літвы. Літоўская нумізматыка і цяпер развіваецца дынамічна, маючи на чале 2 — 3 сур'ёзных навукоўцаў-лідэраў. Беларуская ж нумізматыка робіць толькі першыя крокі. Стаць знакавай постацыёю, шанаванай у сусвете, здолеў пакуль толькі Валянцін Рабцэвіч. Але сітуацыя мяняецца ў лепшыя бок.

Я кажу тут толькі пра нумізматыку Вялікага Княства таму, што яна складае 95% самастойных манэтных эмісій беларусаў у гісторыі. Гэтак здарылася, што існуе замала зьвесткаў пра мынцарскую актыўнасць продкаў беларусаў у даліцеўскі пэрыяд, і, безумоўна, яна была мінімальнай. Новыя ж эмісіі адносяцца ўжо да канца XX ст.

Што тычыцца калекцыянэрскага рынку і каталёгаў з цэнамі, нам пакуль пяжка барацца з Польшчай. Аб'ектыўна больш палякаў цікавіцца нумізматыкай, і кола актыўных удзельнікаў нумі-

Залатая манета вартасцю дзесяць дукатаў. XVI ст.

зматычнага жыцця цяжка парыўнаць. Калі ж парыўноўваць зь іншым нашым суседам, зь якім мы дзелім спадчыну Вялікага Княства, мы знаходзімся на ў горшым стане. Да прыкладу, колькасць і якасць беларускіх інтэрнэт-рэсурсаў перавышае літоўскія.

«НН»: Ці плянунецца ангельская вэрсія кнігі? Літоўцы выдаюць свае знакавыя каталогі (такія, як Іванаўскаса ці Саяўскаса) па-ангельску, адкрываючы гэтым перад сусветнаю супольнасцю спадчыну ВКЛ праз свою прызму.

ЗГ: Канкрэтна гэтая кніга разылічана перадусім на беларускага спажыўца. Яна ня ёсьць «канцавым прадуктам», а мусіць выклікаць ажыўленне інтарэсу, дыскусію, новыя ідэі. Калі справа ў мяне дойдзе да выдання каталогу, безумоўна, ён будзе мець ангельскую мадую вэрсію.

«НН»: Як не спытаць пра вашыя асабістыя пляніны на будучынно.

ЗГ: Я пляную і далей працягваць дасыльдаванні розных аспектаў нумізматыкі ВКЛ, а перадусім — саміх манетаў. Хацелася б падрыхтаваць шэраг публікацыяў аб зборах манетаў Вялікага Княства ў замежных музеях. Але на гэта трэба час і сродкі на выезды, бо музэі рэдка жадаюць супрацоўнічаць праз Інтэрнэт.

«НН»: Напрыканцы распавядзенце, калі ласка, дзе можна набыць кнігу?

ЗГ: Мы зьбіраемся распаўсюджваць кнігу праз прыватных распаўсюднікаў. На нумізматычных парталах яна ўжо з'явілася (www.belcoins.com і www.magduclit.com). Неўзабаве кнігу можна будзе знайсці і праз сайт «Кнігі поштай» (www.knihipostai.net), а таксама ў шэрагу менскіх кнігарняў.

Гутарыў Руслан Равяка

Трохгрошовік. ВКЛ.
Срэбра. 1563 г.

ветнага ці перыфэрыйна-суседзкага гледзішча.

«НН»: У 2005 г. ужо быў выдадзены каталог Віктара Какаркі і Ільі Шталянкова «Монеты Великого княжества Літоўскага 1492 — 1707». Ці не дублюе яе вашая кніга?

ЗГ: Натуральная, не. Як і ў выпадку з кнігай Рабцэвіча, нашыя задачы былі зусім іншыя. Да прыкладу, як было не распавесці чыгачу пра сярэднявечныя

Дукат часоў вялікага князя Жыгімonta Аўгуста 1562 г.

Працяг са старонкі 29.

най ідэялгічнай машины.

Рухавік магутнай савецкай пропаганды быў запушчаны адразу, але казкі аб шчасльвым жыцьці ў «краіне Саветаў» не суадносіліся з роначасніццю. Практычна з самага пачатку «шчасльвага ўздыданьня» расплачаліся рэпрэсіі супраць нядобранадзейных элемэнтаў — прадстаўнікоў адміністрацыі, афіцэраў, інтэлігенцыі. Абыякавасць да новых улад у тутэйшых жыхароў змянілася страхам.

Напірэдадні выбараў ў Вярхоўныя Саветы БССР і СССР, прызначаных на сакавік 1940 г. да раніцы 11 лютага таго ж году, у адпаведнасці з сакрэтнай пастановай СНК СССР аб высыленіні з заходніх вобласцяў Украіны і Беларусі асаднікаў і работнікаў лясной аховы з тэрыторыі Ашмянскага павету, у які ўваходзіў Астравецкі раён, былі выселеныя 146 сем'яў асаднікаў (824 чалавекі) і 56 сем'яў работнікаў лясной аховы (253 чалавекі). Яны абвіпчаліся «ворагамі савецкай улады і народу», а таму падляглі зыншчэнню. Высыленіне мела «вялікае палітычнае значэнне», а таму яго неабходна было правесці «бяз шуму і панікі». Для ажыццяўлення дэпартыцыі прыпяягаліся партыйныя і камсамольскія актыўсты Астравецкага раёну, яны падвозілі чальцоў апэратыўных троек да мейсца і апісвалі маёмысць асаднікаў.

Аблічча новай улады стала відавочнае. І ўсё, што рабілася потым, сустракала не-давер ці абурэнне. Часцей за ўсё маўкілае.

Адкрыты супраціў выклікала толькі канфіскацыя зямлі ў калгасы. Новы від гаспадарання распаўсюджваўся марудна: да канца 1940 г. у Астравецкім раёне было створана толькі пяць калгасаў.

«Я меў кусок хлеба і баюся яго згубіць у калгасе», — гэтыя слова селяніна Курлы зь вёскі Ігнацова адлюстроўваюць стаўленыне жыхароў Астравеччыны да калектывнай гаспадаркі. Яны цытуюцца ў дакладной запісцы інструктара ЦК КП(б)Б І. Кацуры «Аб стане калгасаў і далейшай калектывізацыі ў Астравецкім і Пастаўскім раёнах Вялейскай вобласці» загадчыку сельгасадззелу ЦК КП(б)Б С. Гласаву ў сінегіні 1940 г.

Канчаткова ўсе вёскі былі калектывізаваны ўжо пасля Другой сусветнай вайны, толькі ў 1949—1951 гг. Страх не-пасільных падаткаў ці, яшчэ горш, раскулачвання быў галоўнай прычынай пасьпяховага завяршэння калектывізацыі.

Людзі да апонінгага абаранялі сваю ўласную зямлю. Калі ў вёску Маркуны,

дзе жылі мае бабуля і дзядуля, з раёну прыгналі тэхніку для канчатковага аўяднання гаспадарак у калгас, жанчыны ўкленчылі на дарозе і сталі маліцца. І не зварухнуліся зь мейсца, як ім ні пагражалі. Трактары і грузавікі былі вымушаныя разъвярнуцца, а ўтварэнныя калгасу ненадоўга адтэрмінавалі.

Новая ўлада ўспрымалася як непазіў-бежнасць, але ўнутрана яна бескампромісна адпрачвалася. Як палякі, так і беларусы з Заходнім Беларусі скарыстоўвалі любую магчымасць для таго, каб выехаць у Польшчу. Людзі з'яжджалі сем'ямі, забіралі з сабой ўсё, што маглі, гналі нават буйную рагатую жывёлу.

Аднойчы выпраўвалася ў шлях сям'я дзядзькі маёй бабулі Юзэфы. Яны кілкалі яе з сабой, але дзед Браніслаў быў у ад'ездзе, і бабуля вырашыла застасцца. Дзядуля потым сказаў, што трэба было ехаць: ён бы авалязкова адшукаў яе ў Польшчу... Затое цяпер на Каляды і Вялікдзень мы заўсёды атрымліваем ад польскіх сваякоў съяточныя паштоўкі (вядома, на польскі мове). І гэта зусім звыклая зыява на нашых Астравецкіх прасторах. Сярод маіх знаёмцаў, карэнных астраўчан, прынамсі, няма нікога, у каго бы не было нейкіх сваякоў у Польшчы.

Тыя ж, хто застаўся, былі і ёсьць страшэннымі «антысаветчыкамі». Мой дзядуля аб падзеях у сівеце заўсёды даведваўся выключна з «варожых» радыёстанцый. Бабка шакавала маю піянэрскую съядомасць заявамі, што Ленін — душагуб і крываліпца.

Да моманту зъяўлення ў нашым раёне ў канцы 1980-х перасяленцаў з Чарнобыльскай зоны праваслаўных на Астравеччыне не было: на мяжы з Літвой была толькі Траецкая царква старавераў, а так усе парапі — каталіцкія. І службы адпаведна на польскі мове, тым больш, што ксяндзы былі ў асноўным з Польшчы.

Нягледзячы на ўсе пагрозы, людзі «хадзілі да касыцёлу», і пры савецкай уладзе духоўнае жыцьцё набывала пэўную падпольную афарбоўку. Браўлі шлюб, хрысьцілі дзяцей, ішлі да першай камуні звычайна не ў сваёй вёсцы, каб, барані Божа, не даведаліся дзе-небудзь «пры начальстве». Таямнічасці сакральнага падзеям надавала і польская мова — зь пягам часу ўсё менш зразумелая новым пакаленням, але тым не менш на польскай мове, якую дзеяцівічна вывучэнне Катэхізісу, існавалі своеасаблівия «раздрукі» — надрукаваныя на машынцы малітвы: польскія слова рускім літарамі. Дарчы, Касыцёл і цяпер выдае падобныя зборнікі, толькі

на больш высокім паліграфічным узроўні.

У астравецкіх касыцёлах дагэтуль аддзенца перавага польскай мове. Некалькі гадоў таму малады ксёндз Мікалай распачаў справу беларусізацыі каталіцкай службы і пасыпей зрабіць шмат. Але людзям ня ёмка зъяўлятаца да ўсіх на «простай» мове. Тоё, што яна родная, Богам нам дадзеная, у якасці аргументу не спрацоўвае. «Съядомыя» парапіяне зъяўнуліся да біскупа са скаргай і просьбай вярнуць звычыкі парадак рэчаў. У выніку Мікалай з Астраўца перавялі ў іншыя месцы.

З ад'ездам ксяндза Мікалая зъяўліся і беларуская мова з астравецкіх касыцёлаў. Новыя съявары хоць і зь мясцовых, і вучыліся на Беларусі, але дэмантруюць сваю выключную адданасць каштоўнасцям польскага Каталіцкага Касыцёла.

Гэтым становішчам максімальная задаволеная абсалютная большасць парапія, а гэта ня толькі 80-гадовыя бабулькі, якія скончылі свой час чатыры клясы польскай школы. Аднойчы ў адказ на сваё абурэнне я пачула наступнае: «А мне так падабаецца. У дзяцінстве я вучылася ўсё па-польску, і мне так прасыцей. А па-беларуску я не магу», — сказала адукаваная 20-гадовая дзяўчына, што вучылася ў Менску.

«Польскі дух» у нашых краях досыць выразны, нягледзячы на зъяўленне на сусветнай карце незалежнай Беларусі, беларусізацыю, а потым русіфікацыю і г.д. Чаму?..

Для кожнай складанай праблемы існуе простае рагшэнне і тлумачэнне. У дадзеным выпадку спрошчаны адказ будзе выглядаць наступным чынам: так склалася толькі таму, што беларусы сябе ня любяць, а таму не жадаюць быць беларусамі. Цяпер найбольш папулярна ператварацца ў расейцаў. Спэцыфіка ж Заходній Беларусі ў тым, што тут больш папулярны вобраз паляка. Гэта парадаксальна, калі памятаць, якое стаўленне да беларусаў было падчас польскай акупацыі. Але ў той час прыналежнасць да польскай нацыі гарантавала грамадзянскія права і больш высокі ўзровень матэрыяльнага і культурнага жыцьця. А значыць, каб зъяўніць жыцьцё ў лепшы бок, трэбыло стаць палякам.

Праз пакаленіні перадаецца ня толькі мудрасць продкаў. Памылковыя ўяўленыні таксама надзіва жыцьцяздольныя, а калі падмуркам іх ёсьць страх быць сабой і іншыя съяявомасць, то зъяўляецца рызыкі ў пошуках лепшай долі ніколі не знайсці свайго адзінага сапраўднага шляху.

АНАТОЛЬ КЛЯЧЧУК

Неабмежаваныя «абмежаваныя магчымасьці»

У кожнага чалавека свой шлях на зямлі, свае цяжкасыці і выпрабаваныні, але, калі зда-раецца чарговая «чорная» пла-ласа і зьяўлецца на парозе спадарыня дэпрэсія, варту ўспомніць пра тых, каму ця-жэй. Мы часта не шануем таго, што маём: сваіх блізкіх, сяброў, здароўя... Магчы-масьць хадзіць, самастойна перамяшчацца ў просторы, не падаецца нам чымсьці незвычайнім, але ёсьць людзі, для якіх такая магчымасьць стра-чана назаўсёды. У Беларусі сённяня жыве больш за 504 тыс. інвалідаў, што калі 5,2 % ад агульнай колькасці насельніцтва. Тысячы лёсаў і харектараў, і кожны зь іх не-паўторны. І трэба вырашаць для сябе, як жыць далей, хто мацнейшы — ты сам ці ўсё ж — хвароба. Весьці актыўны лад жыцця на вазку ўдаецца далёка ня ўсім. На жаль. Кож-

ны робіць свой выбар... Аль-каголь? Наркотыкі? Дэпрэсія? Ня факт — можна расфарба-ваць сваё жыццё і жыццё сваіх блізкіх у тысячы колераў вясёлкі: абмежаваны фізыч-ныя магчымасьці не азначаюць абмежаваныя магчы-масьці інтелектуальных, ма-стацкіх, маральных. І вось вам дзве гісторыі на гэтую тэму.

Гісторыя першая. Галіна

Галіна Касцяровіч... Ці шмат вы ведаецце беларусаў, якія заўсёды размаўляюць па-беларуску? Інвалідаў-вазоч-нікаў, што атрымалі вышэй-шую адукцыю? Нарэшце, хоць аднаго інваліда-вазочні-ка, які працуе ў школе? Упэў-нена — не. Хачу расказаць пра адно такое цікавае «выключэнне» ў выглядзе мала-дой і прыгожай дзяўчыны. Знаёмцеся — Галіна Касця-

ровіч, настаўніца беларускай мовы і літаратуры Крыво-шынскай сярэдняй школы, што ў Ляхавіцкім раёне Бе-расьцейскай вобласці.

Звычайная беларуская дзяўчынка. Трынаццаць год. Аўтамабільная аварыя. Пере-лом хрыбта. Шпіталь. Апэра-цыя. І несуцяпальны дыяг-наз: ты ніколі ня будзеш хадзіць. Так хутка і трагічна жыцьцё зъмянілася на сто во-семдзесят градусаў, разъдзя-лілася на пэрыйд «да траўмы» і «пасыля». Але яно не спыні-лася (а так, на жаль, здараецца з многімі вазочнікамі), праста пайшло другім кірун-кам — кірункам перашкод, якія трэба пераадольваць штодзень, «тут і цяпер», па-чынаючы ад бар'ераў матэ-рыяльных, кшталту прысту-пак, і заканчваючы мараль-нымі. Дзе мой шлях? Што я магу і павінна зрабіць, а пра

што варта забыцца назаўж-ды?

Школа ў дома — настаўнікі, любімая і нелюбімая, як у кожнай школьніцы, і кнігі, якія сталі вернымі сябрамі на ўсё жыццё. Тут вартага зрабіць прыпынак: расказваючы пра філёлага, наагул немагчыма не ўлічваць літаратуры. Улад-зімер Караткевіч... Галя сцьвярджае, што да Бела-руsei, да беларускай мовы яна прыйшла менавіта дзякуючы Караткевічу, у нейкай ступені гэта быў шлях да самой сябе, сябе сучаснай. На нейкім эта-пе дапамог самавызначыцца Рэспубліканскі цэнтар рэабілітацыі інвалідаў-вазочнікаў у Калодзішчах, дзе навучылы «жыць» на вазку і весьці пры гэтым актыўны лад жыцця.

Пошта з Трэблінкі

Фэлікс Акерман праехаў апошнім шляхам гарадзенскіх габрэяў. Праехаў, бо ня хоча быць немцам.

Ведаючы, што вялікую частку гарадзенскіх габрэяў замардавалі ў Трэблінцы, я даўно адчуваў патрэбу паехаць съследам іхняга апошняга шляху, які ішоў з гета №1 у старым габрэйскім квартале праз мост у бок Беластоку. Вагоны чакалі на таварнай станцыі ў Ласоснісе. Хто ня трапіў раней у лягер у блізкім Кілбасіне ці на цягнік у Аўшвіц, мусіў быў праехаць гэтай апошняй дарогай. Так хацелі немцы, якія плянавалі вырашыць «габрэйскае пытаньне канчатковая». Яны не былі асабістамі мімі продкамі, але яны былі немцамі і рабілі гэта ў імя маёй нацыі.

Цяжка быць немцам паслья ўсяго таго, што здарылася. Непрыемна глумчыць сабе: чаму? І праста быць немцам, які ня хоча быць немцам. Ніхто з маіх сяброў, знаёмцаў, настаўнікаў ці блізкіх сёньня не гана-

рыща тым, што ён немец. Наадварот: з задавальненнем мы б хацелі быць амэрыканцамі, французамі.

У майі выпадку я калісьці хацеў быць палякам, цяпер ёсьць пэўныя надзеі стаць беларусам — калі на вуліцы размаўляю па-беларуску, людзі гатовыя паверыць на слова.

Сёньняшняя рэакцыя немцаў на мінуўшчыну — гэта неабмежаваная любоў да нашых габрэяў. Тых, каго раней забівалі нашыя дзяды, сёньня мы любім бязь межаў. Таму ў нас зьявіўся прафесійны падыход да пытанняў памяці таталітарызму. Немцам наагул здаецца, што яны (мы...) ужо расправіліся з уласнай мінуўшчынай, таму мы гатовыя дапамагчы, напрыклад, бедным беларусам ці расейцам,

У майі выпадку я калісьці хацеў быць палякам, цяпер ёсьць пэўныя надзеі стаць беларусам.

Фэлікс Акерман: аўтапартрэт на фоне Горадні.

якія яшчэ не зусім расправіліся з уласнай мінуўшчынай...

У тым сэнсе я звычайны немец, які лічыць авалязковай паездку ў Трэблінку. І як прафесійнага немца мяне абурае, што ў Беластоку ніхто ня ведае, як туды трапіць. Палякам не да таго. Можна сказаць, што наагул ім не шкада сваіх габрэяў, бо Беласток — гэта да вайны габрэйскі горад. А таксама ім не да таго, што паслья вайны дамы і вуліцы (з тых, што засталіся) яны занялі паслья габрэяў. Але гэтая думка палітычна не карэктная, таму я стараюся знайсці свой шлях у Трэблінку без палякаў, якім не да таго. З роварам сядоў ў цягнік на Варшаву і праз гадзіну высаджваюся ў Малкіне. Калі адыходзілі апошнія саставы з габрэямі, тыя ўжо ведалі, што цягнікі едуть сюды. Пра Трэблінку не маглі ведаць, бо адтуль, акрамя ўцекачоў-паўстанцаў, амаль ніхто жывым у съвет жывых не вярнуўся. Трэблінка тады ўжо была месцам у зоне съмерці.

Сёньня ў Малкіне mestачковы фэст. З блізкага берагу Бугу пахне кілбаскамі, людзі ўжо напліся піва і ня толькі. Таму ніхто ня ў сілах паказаць мне дарогу на Трэблінку. Зь іншага боку, справа выглядае дастаткова проста: ад галоўнай чыгуначнай станцыі толькі адзін шлях вядзе ўбок. Аказваецца, што чыгуначны шлях у Трэблінку існаваў уесь час. Уздоўж яго можна ехать роварам. Колькі год таму польская чыгунка гэты шлях закрыла, але на знак памяці пра габрэяў ён існуе і вядзе праз Буг уздоўж лесу праз вёску, якая называецца Трэблінка. Тут карова ступае па вуліцы, пад карапяты ўнай крамай мужчыны жлукціць піва.

За два кіляметры адсюль з 1942 г. чыгунку вывелі ў лес. Цяпер гранітныя слупы съведчаць пра межы лягеру съмерці. На паркінгу шапік, дзе можна набыць квіток, брашуры і паштоўкі. Побач паштовая скрынка — на той выпадак, калі б камусь захацела выслыць адсюль паштоўку. У нядзелью папоўдні тут анікога. Я пакідаю ровар і сам шпацырую па тэрыто-

Фэлікс Акерман

Даследчык культуры ўсходняй Эўропы. Доўгі час жыў у Горадні. Вядзе ўласны блог у Інтэрнэце, які напачатку быў прысьвечаны выключна Горадні. Піша па-беларуску.

Габрэй-
ўдзельнікі
камуны-
кібуцу Га
Халуц пад
Горадняй.

Нэхама Хаш
(Nechama
Chasz),
габрэйская
балерына з
Горадні.

рыі лягеру. Мяне зьдзіўляе вось гэтая ў нейкім сэнсе съціплая краіна памяці, якая без канкрэтных падказак нагадвае пра тое, што ѿявіць і так немагчыма. Камень на месцы газавых камэр адпіхае мяне сваім патасам. Але далей сярод надпісаў я знаюджу і Горадню, і Крынкі, Індуру і шмат іншых паблізкіх мястэчак, у якіх сёньня існуе КСУП ці аграгарарадок.

Зеляніна, самота і свабода мысьлі робяць гэтае месца асаблівым, спакойным і мэлянхалічным, бяз гвалту, які адбываецца на гасцінях у іншых быльых лягерах съмерці. Зь іншага боку, не хапае імёнаў, фатаграфіяў і лёсай людзей, якія тут скончылы сваё жыцьцё, — на тысячах гарадзенскіх габрэй застаўся адзін сымбалічны камень. Значыцца, калі мы ня ведаем, хто яны былі, як жылі, які быў іхні апошні шлях, дык мы тут нічога ня знайдзем, акрамя паляны, на якой іх замардавалі.

І зноў жа пачаўся нямецкі сындром. Мы ня толькі забілі амаль што ўсіх габрэй Эўропы, але яшчэ захацелі вызначаць тое, як успамінаць пра іх. Таму я съціпла ўпішуся ў кнігу «водгукай і пралановаў» і пашлю гэтыя радкі поштай ў Беларусь. Няхай самі беларусы — так, як палякі, — вызнанчаюць, як успамінаць сваіх габрэй, але памяць пра іх мусіць быць жывая. Не для нямецкага пакаяння, але для памяці самой Беларусі, якая без сваіх габрэй гэтак зъяднела.

Я зъдзіўлены, чаму ў Горадні на месцы вялікіх могілак, дзе неўзабаве маюць адкрыць спартовую арэну ў сучасным постсавецкім стылі, няма мэмарыяльнай дошкі. Дзіўна, што ў музэі пакуль што няма згадак і пра тое, што горад калісьці быў і габрэйскі. Цяжка было шукаць месца ля-

Рэуэн Нохум, «гарадзенскі съвяты».

Дзяўчата з Габрэйскага спартовага клубу дэманструюць гімнастычную кампазыцыю.

геру ў Кілбасіне — амаль ніхто ў Горадні ня ведае, дзе гэтае месца знаходзіцца. А там не напісана ні слова пра тое, што савецкія грамадзянэ, якія там загінулі, з большага быті габрэйскай нацыянальнасці.

У Трэблінцы, дзе шлях шматлікіх гарадзенцаў скончыўся назаўжды, я адчую сучаснасць і чалавечнасць, толькі калі ўбачу гурбінку камянёў, што прывезлі школьнікі з Ізраілю — напісалі на іх імёны сваіх продкаў і пакінулі ў лесе. Для мяне гэта і ёсьць знакам жыцьця ў месцы, дзе калісьці валадарыла съмерць.

28 студзеня адзначаецца
як Дзень памяці
Галакосту.

Трэблінка.
Частка
мэмарыялу.

Радавы Лябёдушкін стаў дзяўчынай

З такога пераўласабленъня пачынаецца спектакль «Матылёк» Мікалая Пінігіна, паставлены лідэрам беларускай сцэны ў Тэатры юнага гледача.

Палкоўніку гарбата пойдзе ня ў тое горла, і ён згубіць голас. Перапытаем некалькі разоў і не павершыць. Радавы Коля Лябёдушкін з пятай роты стаў дзяўчынай. З такога пераўласабленъня пачынаецца спектакль «Матылёк» Мікалая Пінігіна, паставлены лідэрам беларускай сцэны ў Тэатры юнага гледача.

Дзяўчына Лябёдушкін, якую грае Ганна Хітрык, распавядзе, што адчувае ў сабе геній і жыцьць ня можа без тэатру, палкоўнік намераны перарабіць яе назад у радавога, заля сымяеца. Вось толькі пераўласабленъні на гэтым не сканчаюцца, і не пал-

коўнік вяртае радавога ў шэрраг, а наадварот. У клубе вайсковай часці граюць унаучы Шэксьпіра, палкоўнік і шараговец шыноў з фіранак касцомы, запарваюць каву.

Мікалай Пінігін: «Гэта спектакль пра тое, як адна жывая душа запаліла другую душу, нежывую, і зрабіла яе жывой. Адна душа запаліла другую, аддала ёй сваё съятло і памерла. Вось і ўся простая формула. Чалавек, які мае рэлігійную съядомасць, унёс съятло ў душу іншага чалавека, які кажа ў пачатку спектаклю: «Там холадна, і пуста, і нічога ня будзе — за труною», а ў канцы спектаклю праста

разумее, што зь целам душа не памірае. Гэта нямала».

Рэжысэр кажа, што паставіў гэтую п'есу для Ганны Хітрык. Раней, калі ён ставіў «Матыльку» ў Пецярбургу, на першым пляне была роля палкоўніка. Ён тлумачыць гэта не сваёй задумай, а тым, што Ганна Хітрык у Пецярбургу не было.

У Мікалая Пінігіна, на жаль, няма свайго тэатру. Таму глядзіце прэм'еру «Матылька» ў менскім Тэатры юнага гледача 6 і 8 лютага.

Паводле «Эўрапейскага радыё для Беларусі»

Мікалай Пінігін

ужо 8 гадоў працуе ў Пецярбургу, у Вялікім драматычным тэатры імя Таўстановага. Ягоныя спектаклі «Тутэйшыя», «Ідылія», «Сымон-музыка» (тэатар імя Янкі Купалы) сталі клясыкай беларускай сцэны.

«Свабодны тэатр» 27 студзеня ўручыў прэм'ю пераможцам аднайменнага конкурсу сучаснай драматургіі.
На фота: Мікалай Халезін прэзэнтуе монаспектакль «Пакаленьне Jeans».

Дні габрэйскай кнігі і фатаграфії

Выстаўка «Дні габрэйскай кнігі» і экспазыцыя ізраільскіх фатографаў праходзіць з 30 студзеня па 4 лютага ў Нацыянальнай бібліятэцы. Гэтыя імпрэзы будуць імпульсам для актыўнай кантактаў між Беларусью і Ізраілем. Такую думку выказаў пасол Ізраілю

Керэт Э. Кіроўца аўтобуса, які хацеў стаць Богам. З мовы іўрыт пераклаў Павал Касцюковіч. — Менск: Логвінаў, 2007.

ў Беларусі Зееў Бен-Ар’е.

У кніжнай выстаўцы бяруць удзел 20 ізраільскіх выдавецтваў, якія выпускаюць кнігі на габрэйскай і на расейскай мовах.

У рамках дзён 31 студзеня і 1 лютага прэзэнтувалася кніга Этгара Керэта ў перакладах на беларускую нашаніўца Паўла Касцюковіча клясычным правапісам. Імпрэзы праішлі ў Нацыянальнай бібліятэцы і ў Габрэйскім культурным цэнтры.

МБ

Кнігі самай беларускамоўнай супрацоўніцы Нацбібліятэкі і самага габрэйскага беларускага пісьменніка

Кніга складаецца зь некалькіх частак. Друкуеца маніфэст транслюнгізму і псыхадэлічнага літаратур-разнаўства «Крышталёвы сад».

Другая частка — «Літаратурныя партрэты». Тут — пра Надзею Артымовіч і Алега Бембеля, Юр’я Гуменюка і Ігара Бабкова, Юрку Голуба і Уладзімера Дубоўку, Яўгенію Пфляўмбаўм і Вольгу Седакову.

Трэцяя частка зъмяшчае рэцэнзіі на кнігі Пётры Ва-сючэнкі, Уладзімера Арло-ва, Леры Сом, а таксама фільм «2001 Касымічна адысэя» Стэнлі Кубрика.

Друкуюцца мініятуркі-абразкі «Запісы за кухоннай фользэ», інтэрвю, дадзенае часопісу «Першацьвет» ды інш.

Шукайце ў незалежных распавесідніках.

Бядуля Зымітрок. Выбранныя творы. Менск: Кнігазбор, 2006. — 496 с.

У кнізе зъмешчаныя вершы, аповесьці «Салаўей», «У дрымучых лясах», некалькі апавяданняў уключна з храстаматычнымі «Пяцьцю лыжкамі заціркі». Друкуеца публіцыстыка 1917—

1919 г., у ліку знакамітых «Жыды на Беларусі». Укладаныне, прадмова і каментары Уладзімера Казьбераука.

Гэту кнігу шукайце ў кнігарнях.

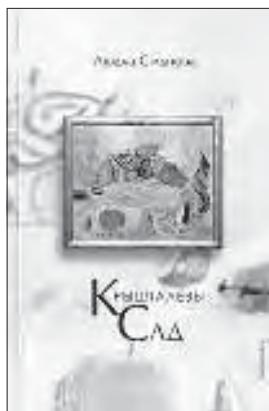
АГ

Фэстываль праваслаўных съпеваў

Калектывы зь Беларусі, Рәсей, Польшчы і Латвіі бяруць удзел у VI фэстывалі праваслаўных съпеваў Гарадзенскай япархіі 1—3 лютага. Журы ўзначальвае съярат Каложы, сябар Беларускага саюзу кампазытараў, ляўрэат Дзяржаўнай прэміі Андрэй Бандарэнка.

МБ

Сільнова Людка. Крышталёвы сад: Кніга крытыкі. Менск: Выдавец I. Логвінаў, 2006. — 144 с. (Другі фронт мастацтваў).

КАЛЯНДАР

Люты

2 — Грамніцы ў каталікоў.

2 — 125 гадоў з дня нараджэння ірляндзкага пісьменніка Джэймса Джойса, ляўрэата Нобэлеўскай прэміі (1882 — 1941).

11 — 200 гадоў таму (1807) нарадзіўся Напалеон Орда, мастак, пэдагог, пісьменнік кампазытар, удзельнік паўстання 1830—1831 гадоў.

14 — Дзень Святога Валянціна. Сусветны Дзень закаханых.

14 — 100 гадоў з дня нараджэння Алеся Звонака, паэта, перакладчыка, крытыка (1907 — 1996).

15 — Грамніцы ў праваслаўных.

16 — 250 гадоў таму (1757) нарадзіўся Юльян Урсын Нямцэвіч, пісьменнік, гісторык, ад'ютант і сакратар Тадэвуша Касцюшкі.

21 — Папяльцовай серада ў каталікоў.

23 — 100 гадоў таму (1907) нарадзіўся Станіслаў Станкевіч, беларускі літаратуразнаўца, буйны грамадзкі дзеяч ў Заходній Беларусі і на эміграцыі, рэдактар часопісу «Рух», газетаў «Бацькаўшчына» і «Беларус».

24 — 200 гадоў з дня нараджэння амэрыканскага паэта і перакладчыка Генры Лангфэла (1807 — 1882).

25 — 50 гадоў з дня нараджэння паэта Алеся Пісмянікова (1957 — 2004).

26 — у Менску пачала выдавацца грамадзка-палітычна і літаратурна-мастацкая газета «Літаратура і мастацтва» (1932).

ЮРАСЬ ПАЦЮПА

КРАСУНІ, ШЧОДРАЙ НА АБЯЦАНКІ

Кахаць цябе — дарыць сабе букеты.
Ляцець? Паўзыць? Бяз сэнсу і бяз мэты.

Ці спаць з табой, з карцінай Фраганара,
купачца ў моры, што намалювана?

Згарэць ў агні халоднага фантану,
героем стацца ўласнага раману,
купачца ў славе, што сабе прыдумаў...
Хаджу абняты ўвесь празрыстым сумам —

чым заплачу за ноч, якой ня будзе?
Ці ж марыў я аб чыстым такім цудзе.

Ты з мужам съпіш, але, маўляў, зь імною,
і я плачу той самаю цаною:

там месяц, бачыш, зъзяе на паўсусвету?
Ён твой. Хутчай, лаві даляр паэта!

КАСТУСЬ СЕВЯРЫНЕЦ

БЕЛАРУСАЧЦЫ

Тэлефонны экспромт на №7.....

Ажно да самага сывітанку
Дождк лашчыць восень калі ганку,
Са мной гуляецца ў маўчанку...
Я ж зранку маю спадзяванку,
Што вылію кавы філіжанку,
Пачую Насту Палажанку,
Скажу ёй:
— Наста! З добрым ранкам!
Дождк лашчыць восень калі ганку,
Са мной гуляецца ў маўчанку!
А ты?..

ВІКТАР ЖЫБУЛЬ

КАЛЯДНАЯ МІСТЭРЫЯ

Да нас прыходзіў малады
прыгожы мужычок.
Ён прысабачыў правады
і ўсталяваў жучок.

Мы мужычка пачаставаць
сьпяшаліся вінцом,
казалі:
— Файна! Так трываць!
Выдатна! Малайцом!

— Ни варта... — шэптам гаварыў
зачараваны госьць, —
я сёньня для сябе адкрыў,
што сэнс у працы ёсьць.

Яе раблю я для душы
штоночы і штодня.
Мне не патрабны барышы.
Матэрый — фігна!

Мы заківалі мужыку,
расчуленыя ўшчэнт,
яму паціснулі руку
і налілі яшчэ.

Мы за жучка яму аддаць
маглі б усё: бяры!
Зь дзяцінства нас цягнула да
вусатай жамяры!

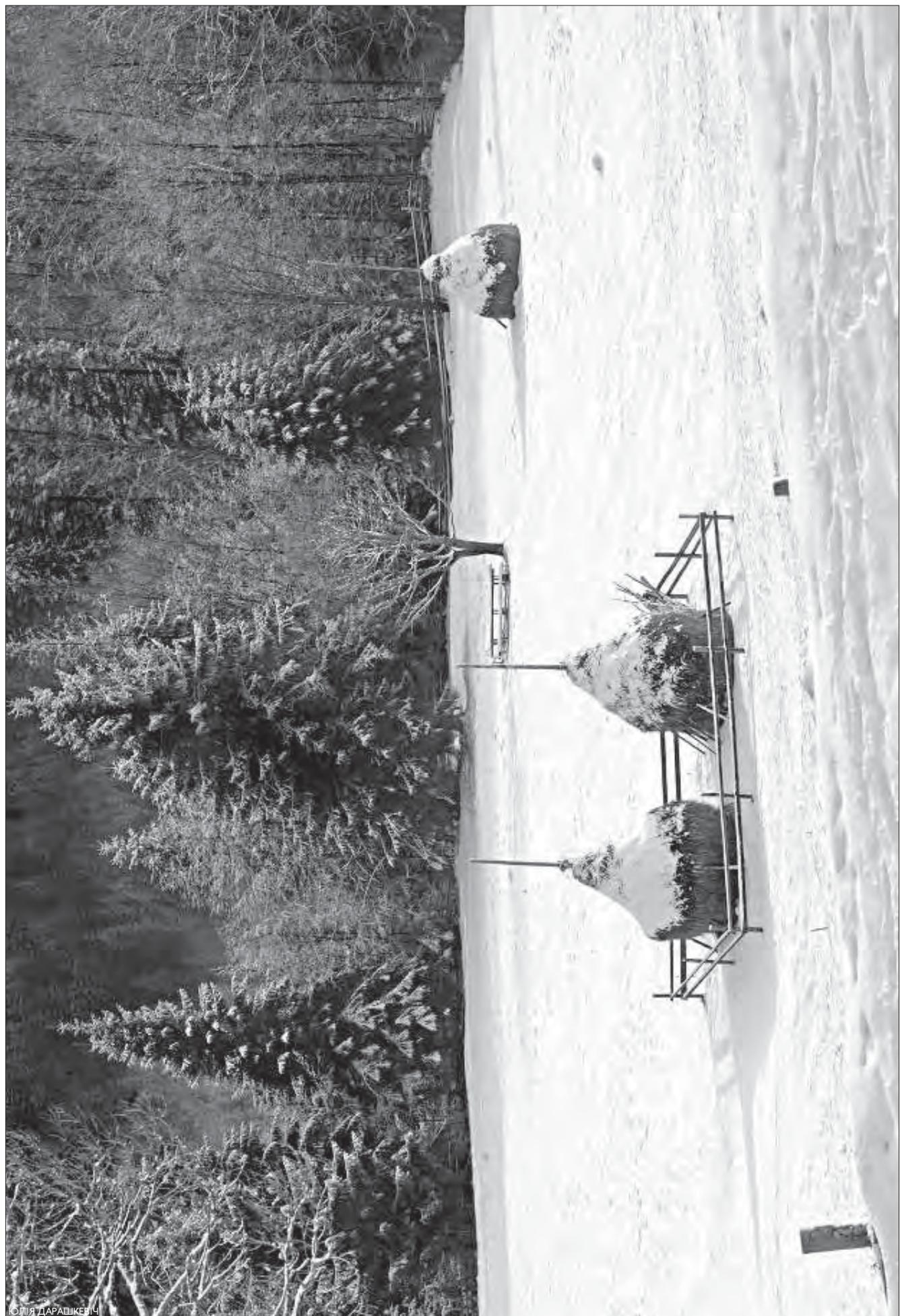
Зірнулі на гадзіннік мы:
21.05.
— Цямнее рана ў час зімы,
застанься начаваць!

Але мужык перамахнуў
цераз парог нагу:
— Я добра ў вас ужо бухнуў,
а болей не магу...

Даруйце... Выбачайце... Я ж
да іншых паличау.
Цягну я поўны сакважк,
пасыпець да ўсіх хачу!
Нясе дабро мая рука.
Я — штатны Дзед Мароз..."

...Мы абдымалі мужыка
і цалавалі ў нос.
І развязітаўся назаўжды
забаўны мужычок.
Ён нам у спадчыну съляды
пакінуў і жучок.

15 снежня 2006 г.

СЪЦЯПАН ДЗІНЬ-ДЗІЛЕВІЧ,
МАКАЎКА

Як Дзед Мароз новае съята прыдумай

Жыў-быў дзед. І гэта быў ня проста дзед, а Дзед Мароз. І жыў ён не абы-дзе, а ў нас, у Беларусі. Некаторыя кажуць, што ён жыве дзесьці ў Ляпляндыі, але гэта няправда. Паглядзеце, як ён апрануты — ва ўсё бел-чырво-

на-белае. Так што ніякіх сумневаў быць ня можа — Дзед Мароз жыў і жыве ў Беларусі. У Менску, беларускай сталіцы, славутаму заводу лядоўняў далі імя Дзеда Мароза. У Белавескай пушчы збудавалі яму лецішча. А яшчэ трэба сказаць, што Мароз — гэта прозывішча нашага дзеда. А імя ягонае — Зюзя. Імя гэта старажытнае, і памятаюць яго толькі блізкія сябры Дзеда

Мароза.

Гэты Дзед Мароз — вялікі чарайнік і работнік, робіць многа цудаў і ўсякай складанай работы. Трэба яму лядовыя масты масыціць на рэках і азёрах. Трэба сънегавым покрываам усю зямлю ўсьцілаць. Трэба праветрываць усю краіну съцюдзённымі вятрамі, каб людзі маглі дыхаць свежым вольным паветрам. Часам любіць пажартаваць. То возьмем, схавае ўвесь сънег — і не дапросісцься, і не дакупісцься, як гэтай зімой. То возьмем вясною сыпане сънегавыя завеі, віхуры і завірухі, як летась у сакавіку.

Ведама, старэюць людзі і дзяцініца, дык і наш Дзед Мароз, крышку прыдзяцінеўши, часам любіў, як тыя дзеці, кінуць сънежку ў плечы ці каўзануць так, каб чалавек паказаў бы цырк на лёдзе. Жарты жартамі, але работу сваю рабіў ён спраўна. А самай улюбёнаі ягонай справай было ладзіць съяты. Акрамя ўсім вядомых Каліадаў і Новага Году, былі яшчэ такія харошыя съяты: Съята Першага Непатаптанага Сынегу, Съята Хрумсыценьня Першым Лёдам На Лужынах, Конкурс Прыгажосці Сынегавых Бабаў, Рэстаўрацыя Вежаў Крэўскага Замку Са Сынегу І Лёду, Гонкі Лыжнёю, Пратаптанаю презыдэнтам Рэспублікі Беларусь. Вось колькі многа съятаў, і ўсё

трэба спраўна арганізаваць і падарункі пераможцам падарыць.

А зрабіўшы работу, любіў Дзед Мароз паходзіць-пагуляць па сваёй краіне. І вось, гуляючы па Менску і другіх гарадох пасяля Новага Году, заўважыў ён такую прыкрую реч. Валююща на вуліцы съятчныя елачкі, нікому ўжо не патрэбныя. І го-лачкі абсыпаліся, дзе-нідзе прычапліліся абрывачкі папяровых гірляндаў і залацістага дожджыку. Яшчэ зусім нядайна каля іх так радасна съявалі, скакалі, карагоды вадзілі, а вось цяпер — куча съмецьця. Крыўдна стала Дзеду Марозу, і вырашыў ён

нешта прыдумаць.

Думаў-думаў і прыдумаў ён новае съята. А каб людзі пра гэта даведаліся, напісаў ён ім ліст. Вядома, Дзеду Марозу, каб напісаць ліст, ня трэба ні паперы, ні алоўка. Ён дзымухне съцюдзёна — і на шыбах вокнаў

зьявяцца ледзяныя пісьмёны. Прыгожая такія, кожная літарка вымаляваная. І вось чытаюць назаутра людзі такі ліст:

«Добры дзень, мае даражэнь-кія землякі! Дасылаю вам съцюдзёныя і бліскучыя прывітаныні. Як заўсёды, зычу вам здароўя і бадзёрага духу. І хачу з вамі пагаварыць пра такую сур'ёзную, неадкладную справу. Надта мне стала шкода, як на Каляды і Новы Год марнуеца многа жывых елачак. І прыдумаў я, каб ставіць у кватэрах не жывыя, алэ цацачныя елкі. А каб было весялей, на гэтыя цацачныя елкі чапляць ня цацкі, а сапраўдныя прысмакі: мандарынкі, яблычкі, арэшкі ў залатой фользе, цукеркі ў каларовых фанціках, пернічкі і печыўцы. І хто так зробіць, той будзе мець яшчэ адно съята, ня толькі Съята Упрыгожваньня Елкі, але і Съята Смакаваньня Елачных Цацак. Але ж вы скажаце, што маецце вялікія наборы елачных цацак — куды іх дзяваць? Адказваю — калі ў хаце ёсьць

фікусы-кактусы, можна цацкі пачапіць туды. Люстраныя ба-лёнікі можна вывесіць у зручным месцы і потым глядзеца ў іх, як у люстэрка. Пабачыце, якія ў вас прыгожыя вушы, чубы, насы і языкі. На гэтым з вамі развязітваюся, бывайце здаро-венькія і прыгожанькія. Вясёлых вам съятаў!

Ваш Зюзя Мароз».

І з таго часу пачалі людзі ставіць у сваіх кватэрах цацачныя елачкі. Песеньку «В лесу раділася ёлачка...» ніхто больш не съяваў. Цяпер съявалі «Нарадзілася ёлачка ў Кітай...» Надта былі задаволеныя падмятайлы, што пасля зімовых съятаў вуліцы засталіся чыстыя. А самыя радыя былі дзеці, якія палюбілі новае съята — Съята Смакаваньня Елачных Цацак.
Вільня, 2006.

Малюнкі Сяргея Харэўскага

PHOTO BY MEDIANET

ІМПРЭЗЫ

Твары герояў

На Варвашэні, 8 працуе выставка мастака Алеся Цыркунова — першая з трэйды заплянаваных экспазыцыяў, прысьвечаных вызвольнаму руху Беларусі апошняга стагодзідзя. На карцінах — Вацлаў Іваноўскі, браты Луцкевічы, Браніслаў Тарашкевіч, Вінцэнт Гадлеўскі, Васіль Быкаў, Міхась Ткачоў, Зянон Пазньяк, Уладзіслаў Чарняўскі...

Напалеон Орда

3 лютага ў філіяле «Дом Вань-

ковічаў» адбудзеца сустрэча «Напалеон Орда. Мастак. Музыка. Змагар», прысьвечаная 200-годзьдзю з народзінаў нашага знакамітага суйчынніка. Пачатак а 13-й.

Музычная гасцьцёўня

Музычная гасцьцёўня Дому Ваньковічаў запрашае на канцэрт «З шэдэўру» сусъветнай вакальнай клясыкі міжнароднага праекту «Маладыя галасы». Канцэрт пачнеца 3 лютага а 16-й гадзіне.

ТЭАТРЫ

Опэра

На сцэне Цэнтральнага Дому афіцэраў

3 (сб) — «Кармэн».

4 (ндз) — «Кот у ботах».

4 (ндз) — «Іланта».

7 (ср) — «Травіата».

9 (пт) — «Трубадур».

10 (сб) — «Севільскі цырульнік».

11 (ндз) — «Церам-церамок».

Купалаўскі тэатар

2 (пт) — «Сымон-музыка».

7 (ср), 8 (чц) — «Ідылія».

9 (пт) — «Макбэт».

Ранішня спектаклі

4 (ндз) — «Паўлінка».

11 (ндз) — «Сынегхная каралева».

Малая сцэна Купалаўскага

4 (ндз) — «Беларусь у фантас-тычных апавяданнях».

11 (ндз) — «Апельсінавае віно».

Тэатар юнага гледача

9 (пт) — «Маленкі лорд Фаўнлерой».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Фокус бяз цуду

Прэстыж (Prestige)

Вялікабрытанія — ЗША, 2006, каляровы, 128 хв.

Рэжысэр: Крыстафэр Нолан

Ролі выконваюць: Г'ю Джэкман, Крыстыян Бэйл, Майкл Кейн, Рэбека Хол, Скарлетт Ёхансен, Дэвід Боўі.

Жанр: Ілюзіянісцкая драма.

Адзнака: 5,5 (з 10).

Пры канцы XIX ст. два лёнданскія ілюзіяністы (Г'ю Джэкман і Крыстыян Бэйл) вядуць зачітую барацьбу. У здарэньні гіне жонка аднаго з іх, і

цяпер магі зрываюць выступы адзін адному, крадуць асабістый дзёньнікі і выведваюць сакрэты чароўнай тэлепартыі.

Грувасткія дэкарацыі, эпоха тэхнікі і кацялкоў, тэатральная публіка, прагнаная да відовішчаў, дзевіца-тапеліца ў кубе з вадою, электрычнасць, эротыка...

Менскія гледачы ўжо бачылі стужку «Ілюзіяніст» — пра закаханага мага на зломе стагодзідзяў. «Прэстыж», пры ўсёй павазе да Крыстафера Нолана — «Ілюзіяністу» саступае.

У сур'ёзных дэкарацыях «Прэстыжу» звыкае чароўная атмасфера, губляеца цуд, а пачуцьці барацьбы ў няя навісці халодныя і амаль разлічна-

ныя. Г'ю Джэкман і Скарлет Ёхансен, якія складаюць дуэт у алэнайскай «Сэнсацыі», адбываюць «электрычныя» нумар, дасканалы, выкшталцоныя, празьмерныя — відовішчны.

Крыстафэр Нолан бярэ загадкамі ў электратэхнікай. І галоўная загадка электратэхнікі — Дэвід Боўі ў ролі тэхнамістыка Нікала Тэслы — зь індуктарамі і маланкамі. Зроблены Тэслай прыбор гарантует щуды без усялякіх магічных фокусаў.

Вынікам тэхнацудаў стаецца агамоншаны глядач. Тайна «Прэстыжу» нечаканая, сур'ёзна і вельмі важная.

Але не пакідае ўражаньне, што гэта *механічнае* памнажэнне чарапунікоў. **Андрэй Расінскі**

Неабмежаваныя «абмежаваныя магчымасьці»

Праця са старонкі 37.

Потым быў Пэдагагічны універсітэт імя М. Танка з агромністай колькасцю прыступак і прыступачак ды поўнай адсутнасцю пандусаў, але там сустрэліся цудоўныя людзі, выкладчыкі і аднакурснікі, якія падтрымлівалі і падтрымліваюць. Кожны прыезд на сэсію (аўтобус — цягнік — вакзал — інтэрнат) — агромністая проблема, якая, тым не менш, пасыяхова вырашалася на працягу пяці год. Чаго гэта каштавала Галіне і яе бацькам — тэма асобная. Нарэшце, дыплём, уручэння якога студэнты-зачоначнікі адзвяленыя беларускай мовы і літаратуры амаль дзіве гадзіны чакалі пад дэзвярым аўдыторыі, дзе праходзіла нейкая важная канфэрэнцыя па псыхалёгіі з удзелам замежных дэлегатаў... Дыплём атрыманы, і ўжо распачаўся трэці год працы ў роднай Крывошынскай сярэдняй школе. Восьмікляснікі чахаюць Галіну Фёдарапуна на ўроці роднай мовы і літаратуры, а яшчэ ж ёсьць і школьні літаратурна-этнографічны музэй. Першыя гады ў школе заўжды складаныя: маленкі заробак, проблемы з жыльлём і, галоўнае, дзеци, з якімі трэба наладзіць контакт. Тут патрабўная жалезныя нэрвы. Спадзяюся, у Галіны ўсё атрымаецца.

Гісторыя другая. Надзея

Мне шанцуе на цікавыя знаёмы... Адно з іх адбылося падчас адпачынку ў санаторыі «Вяжуці» на Маладачаншчыне. Мясыціны тут цудоўныя, санаторыя разьменшчаная ў сасновым бары, на самым беразе ракі Вяльля... Мы пазнаёмліся ў першыя ж дзень адпачынку. Сымпатычная і ўсымешлівая жанчына на вазку адразу заварожвала сваёй жыццярадаснасцю і аптымізмам! Ёсьць мерка-

Сытуацыя з правамі інвалідаў-вазочнікаў пачала выпраўляцца. Гэтай справай займаецца такая грамадзкая арганізацыя, як ГА «Рэспубліканская асацыяцыя інвалідаў-вазочнікаў» (уключае 700 чалавек і 12 рэгіональных арганізацый, кіраўнік — Сяргей Драздоўскі). Яна штогод праводзіць так званыя «швэдзкія зборы» — летнік на базе санаторыі «Беразіно» (Барысаў), дзе інваліды маюць шанец атрымаць вазок актыўнага тыпу «Гепард» (пры ўдзеле Міністэрства сацыяльнай абароны) і навучыцца ім карыстацца — пераадольваць бар'еры рознага кшталту. Лесьвічныя прыступкі — толькі першы крок.

ваньне, што імя чалавека вызначае яго лёс... У такім выпадку Надзея — самы адказ на ўсе пытанні. Траўма (пералом хрыбта) здарылася амаль дваццаць гадоў таму, падчас спуску з гары Эрцог (район Дамбаю). Не згубіць надзеі, напэўна, было складана. Актыўны і таварыскі чалавек, яна (ужо на вазку) шмат падарожнічала, пабывала на Каўказе, у Прыбалтыцы, Крыме... Падарожнічае і цяпер, хоць магчымасьць адпачынку (на жаль, толькі раз у два гады!) абмажкоўваеца санаторыя «Вяжуці». Гэта практычна адзінай санаторыі ў Беларусі, дзе маюцца шматлікія пандусы і ліфты — жыць-

цёва неабходная рэч для вазочніка.

Менск не адпускае надоўга... Тут родныя, сябры. Раней была праца ў часопісе «Акно», дзе Надзяя, матэматык паводле адукцыі, займалася вёрсткай. Часопіс прыпыніў выхад празь фінансавыя праблемы (заснавальнік — «Беларуское таварыства інвалідаў»). Мае Надзяя і тыпова матэматычнае, падпрацдакванае лёгіцы, хобі — крыжаванкі, якія ахвотна друкуюць многія спэцыялізаваныя выданні. Тут спалучаецца дакладная наўку (матэматыка) і слова. Тэлефонны званок. Надзін прыемны голас. Як маецца? Усё добра, Надзяя, як Вы?..

На фота: «Быць Гаральдам Пінтэрам». Новы спектакль «Свабоднага тэатру» складаецца з урыўкаў п'есаў Нобэлеўскага ляўрэата Пінтэра і лістоў беларускіх палітвязняў.

